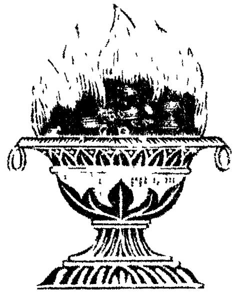
કીસ્સે

સંજાન.

KISSE-I-SANJÂN

——: o :——

Being a narrative of the first arrival of the Parsees from Iran to India with their sacred fire more than a thousand years ago, composed in Persian verse by Bahman Kaikobad Sanjanâ in 1599 A. D. The Persian text with collation, translation into English by the Lieut. E. B Eastwick and the Editor, and into Gujarati prose by Aspandiarji Framji Rabadi with a Gujarati Metrical Version

ALSO

The memorable 16 Sanskrit Shlokas and their translation

Edited by

RUSTAM BARJORJEE PAYMASTER B.A., LL.B.,
High Court Pleader,
Editor of the Parsee Prakash etc. etc.

Printed and published by
The "Fort Printing Press," Fort, Bombay.

1915.

Published by Hosang T. Anklesaria ;
Printed by Maneckji Jivanji Tavaria at
the Fort Printing Press,
No. 1 Parsi Bazar Street, Fort, Bombay.

To

SHAMS-UL-ULMA DR. JIVANJI JAMSHEDJI MODI
B. A. (Bom) Ph. D. (Heidelberg)

IN APPRECIATION OF HIS DEEP INTEREST
IN THE AVESTA AND OTHER ORIENTAL LANGUAGES,
THE KEEN INTEREST HE HAS BEEN TAKING IN ORIENTAL HISTORY
AND RESEARCH AND FOR THE LEAD HE HAS TAKEN
IN STARTING AND COLLECTING THE SANJAN MEMORIAL FUND
IN HONOUR OF THE PARSI PILGRIM FATHERS
WHO LEFT IRAN
FOR
THE SAKE OF THEIR RELIGION.

THIS LITTLE WORK

Is humbly and respectfully dedicated
BY
The Editor

CONTENTS.

INTRODUCTION.

The Parsis of India have lately decided to raise a monument to commemorate the first landing of their ancestors at Sanjan more than twelve hundred years ago. This act is a tardy tribute to the pioneer Parsis, who by coming to this to them strange land and settling in it, laid, albeit unconsciously, the foundations of our subsequent greatness in India At such a time it is but natural that Parsis should be desirous of reading the story of how they first came to India and settled at Sanjan And it was a happy idea of Mr. R. B. Paymaster, the compiler of this little book, to supply all the materials wherewith they may satisfy this desire.

The *Kissah-i-Sanjan* or Story of Sanjan was written originally in Persian, and afterwards twice translated into Gujarati, the vernacular of our people. It was also rendered into English nearly seventy-five years ago, and published by the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society in the first volume of its Journal. The reader will find in the present book the original Persian text as well as all the translations in English and Gujarati. Of the two Gujarati translations, one is in prose and the other in verse. This prose rendering is by a famous Parsi scholar of the early part of the last century, Framji Aspandiarji Rabadi, a disciple of the still more famous linguist, theologian, and poet, Mulla Firuz (1758-1830). It was one of the many services that Mulla Firuz rendered to our people that he not only himself wrote several works of abiding interest and importance, but trained up several scholars who continued his literary traditions after him and enriched our literature in a variety of ways. Fardunji Marzban (1787-1847) the pioneer of the Vernacular Press in India and Naoroji Chandaraoo

(1808-1859) the ablest and most independent as well as enlightened journalist of his day, were Firuz's pupils. Marzban may be said to have laid the foundations of our Parsi Gujarati literature by issuing from his Samachar Press a series of excellent works, mostly translations from the Persian, that created a taste for healthy reading among our grandfathers and grandmothers and, what is more, led others to follow in his steps later with similar works

Framji Rabadi (1778-1834) was a close associate of Marzban, but had different tastes, as he paid more attention, like his master Firuz, to the language in which our scriptures were written. He was the pioneer of our Gujarati translators of the Avesta and for the first time rendered the Vendidâd and Yasna, which together form the major part of our scriptures, understood by our people in their everyday tongue. This great work, the outcome of his famous master's direct teaching, was done under the auspices of Framji Kavasji Banaji (1767-1851) that enlightened and wealthy patron to whom we owe so many things. But unfortunately owing to untoward circumstances, the chief among which was the great unwillingness of the narrow-minded Dastoors of the day to let the laity at large have access to the Avesta in a language understood by them, this useful translation was never printed during his lifetime. So highly, however, were Rabadi's labours appreciated that Dr. John Wilson (1804-1875), who was much interested in the study of our religion, successfully moved the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society to print at its own expense a limited number of lithograph copies of this translation for the use of European scholars among whom they were distributed. Darmesteter (1849-1894) and other later translators of the Avesta have gratefully acknowledged the help which they received from the labours of Rabadi.

Another of Rabadi's works was written with the object of giving his contemporaries an idea of their wretched condition in former times when they were persecuted for their religion by Mahomedans and had adopted many of the heathen practices of the peoples around them through ignorance of their own faith and long contact with these neighbours This work called *Hadesa Namah* or 'book of sufferings', and published in 1831, contains a very good translation of the Kissah-i-Sanjan which is based, as Rabadi says, on a collation of ten or twelve manuscripts of the original Persian. It need only be said here that this translation, though first published more than eighty years ago, can be used at the present day without any fear of its not rendering the sense of the original minutely and faithfully. Mr. Paymaster has been well advised in republishing it, as the book of 1831 is now very rare He has done well in retaining Rabadi's orthography and other peculiarities, as they will give the present generation an idea of how the Parsi authors of three generations ago wrote Gujarati especially. His translation is very readable and interesting, barring a few provincialisms here and there After Rabadi no one has attempted another prose translation of the Kissah-i-Sanjan But in 1855 there was published anomymously a verse rendering of it in a slight pamphlet which however does not appear to have had much popularity. It has been included here more as a curiosity of Gujarati literature.

The English translation given in the present book is the work of that well known Orientalist, Edward Backhouse Eastwick (1814-1883), to whom we owe so many other valuable translations of famous Persian books like the Gulistan and the Anwar-i-Suheli. In early life Eastwick, like that other and more famous scholar, Sir Richard Burton (1821-1890) was in the Bombay Army, and like him too, a member of the Bombay Asiatic Society for which in 1842 he did this trans-

tion at the instance of Dr. Wilson, who was then its President. He also translated for Dr. Wilson's important boook on the Parsi religion published that same year, another interesting work relating to us, the Persian 'Zarthost Namah' of Zarthost Bahram. Eastwick's translation of the Kissah-i-Sanjan was published in the Bombay Asiatic Society's journal (Vol. I, 1844, pp. 167-191) with Dr. Wilson's notes, and both text and notes are reprinted here entire. It was undertaken solely with the object of acquainting European readers with the Parsi traditional account of their first settlement in India and their early history, and Eastwick, it must be said, has performed his task in no spirit of admiration for the Persian work he has translated. On the contrary he does not take much pains to conceal his low estimate of the Parsi author and his work. Dr. Wilson's comments in his notes are still more depreciatory, as is indeed to be expected from the author of "The Parsi Religion, Unfolded, Refuted and Contrasted with Christianity". But in spite of this, the translation is on the whole accurate and can be depended on to give the sense of the author. Both Dr Wilson and Eastwick must be held to have rendered a great service to us by their labours upon the Kissah It was growing scarce and it was well that it has been reprinted here Still Mr. Paymaster has added a translation of his own, which, as it is literal, will not be considered a work of supererogation. There are some important MSS. of the Persian *Kisseh*, and it ought to interest especially students to know on what points exactly they differ among themselves The collation which Mr. Paymaster has appended to the text will, therefore, be found helpful. It would be interesting in this connection to enquire if it can be done with any chance of success at this distance of time, what has become of 'the ten or twelve manuscripts' which Framji Rabadi says he collated and consulted for his translation of 1831.

The famous Sanskrit Shlokas are inseparably associated with our arrival in India, and though they are not directly given in the *Kissah* as such, their substance is plainly alluded to. They occupy several pages of an important but now very scarce book published in 1826, of a learned contemporary of Rabadi, Aspandiarji Kamdin (1751-1826), who has also translated them into Gujarati They had been previously translated into English by Dr. Drummond. This pioneer scholar of the principal Vernaculars of Western India, who was a surgeon on the East India Company's Bombay Medical Establishment from 1796 to 1809 in which year he was unfortunately lost at sea, seems to have been well acquainted with the traditions and customs of our people through some of our priests, and took considerable pains to give these Shlokas in English in his very interesting account of the Parsis embodied in his valuable Glossary published in his Gujarati and Marathi Grammar of 1808. I reproduced in 1905 and again in 1907 this account which was unknown to our people, from Drummond's excessively rare folio of 1808, and I am glad to find the Shlokas quoted from it in this book. Along with Kamdin's version, they will be found very helpful

The original work is too well known among us to need any but a few words here. It was written at the very close of the sixteenth century (1599) at Navsari by a priest of the name of Bahman Kaikobad, the grandson of Dastur Hormuzdyar Sanjana, and the granduncle of Darab Hormuzdyar the compiler of a well known collection of Revayets made in the seventeenth century. Its great interest arises, from the fact that it is the only literary record of the advent and settlement of the Parsis in Western India, and as such merits all the attention that it has received. It was composed eight or nine hundred years after our ancestors had settled in Sanjan, and therefore cannot have much historical authority for the events it narrates. Still our obligations to the author of the

Kissah are great, because if he had not committed to writing the tradition that he found current in his time about our early history in this land, it would very likely have perished altogether. The absence of written records of early history is notorious in the case of the Hindus, with whom we came in very close contact in India, and from whom we probably acquired their indifference to history. Our obscure state as refugees from our own land where we were persecuted, also accounts for this indifference.

But if there was no written history, there certainly was historical tradition about those early days handed down by word of mouth throughout all those centuries. And it is from this old tradition that was current in his own times that Bahman compiled his story. This tradition seems to have been embodied in a learned Dastur who related it to Bahman, whom we may certainly consider to have been inspired when he thought of committing the tale told by the Dastur to writing. Our only regret is that the tale is so short. Bahman himself says that what he heard was voluminous, "Should I speak, the relation would be impossible, should I write it, no paper would contain it—yet will I endeavour to repeat somewhat of the wondrous tale recited by the Mobeds and the faithful." We wish while reading Bahman's words that he had repeated much more of that truly wondrous tale of the old people. Literary merits it has few, its language is at times obscure and faulty, while its imagery is sometimes grosque; still, with all its faults, it has always appealed to our people in a wonderful manner, and we are sure the hold it has on Parsis will be still stronger in the future. It is a voice from the past speaking of a past remoter still, and momentous as containing the germs of our present position in this land and of the future which time may have in store for our race. This tale of Sanjan is in embryo our

Odyssey and Æneid combined. May it find a worthy poet who may endow the bare outlines given in it with the true poetic graces and make it live in universal literarature by the side of the two grand epics! Firdusi has written such an epic of our greatness in Persia. Is it too much to hope that one day another epic poet may arise and sing in immortal verse of the rise and progress of the fortunes of our race in India?

R. P. KARKARIA.

PREFACE

It is not the object of this preface in any way to supplement or add to the learned Introduction contributed by Mr. R. P. Karkaria, but it is written only with a view first, to discuss the question relating to the evidentiary value of the "Kisse-i-Sanjan", which was written at the end of the 16th Century A. D. by a Parsee priest named Bahman Kaikobad, and secondly to prepare the reader, in a brief manner, for what is to follow in the extremely short but highly suggestive story of Sanjan.

It is, indeed, a question why the author should have framed the title as it is. The learned writer of the Introduction has rightly observed that the subject of the small book under review is not Sanjan but the landing of the handful of Zoroastrians on the shores of that place about the beginning of the 8th Century A.D. *Prima facie*, therefore, the title,—"the Story of Sanjan"—taken in conjunction with the object of the book, *viz.*, the particular episode of the arrival of the Zoroastrians there, would seem to point to the author's purpose being to narrate historical events and not merely a fabulous or imaginary description of Sanjan or its mythology. When further, we consider the details of the history contained in the "Kisse-i-Sanjan" we are confronted with a controversy which has led to the formation of two rival schools of thought, one believing it to be history, the other placing it in the category of a historical novel. The present writer, in taking some pains to publish the work with minute and critical care, belongs to the former school, and follows in the footsteps of Dr. Wilson, who said that the "Kisse" was "the most important document of the very meagre accounts pos-

sessed by the Parsees of the settlement of their forefathers in this country."

The author of "Kisse-i-Sanjan" says at the very commencement of the narrative, that he has heard it from the mouth of priests and also taken it from ancient writings but he does not say what those writings were. He adds that it is impossible to relate the whole history on paper and that he would therefore give only a portion of it, one word out of a hundred words. He emphasizes that he heard it from a wise and pious Dastur, who had studied Zend and Avesta, who was an instructor in the city, and was a favourite of his disciples and that this Dastur narrated the story from the ancient tradition giving the inward secrets of the Truthful. The Poet insists that he is merely repeating what the Dastur told him (ll. 65-77). Again, at the end of the book he invokes God's blessings on the Dastur who related to him the story (l. 412). Just as Firdusi frequently cites his authorities, such as Bastan-Namah, the Dehkan &c., the author of the "Kisse-i-Sanjan" bases his authority principally on the narrative of "the Dastur," who related to him the tradition prevailing in his time.

So far as can be ascertained, there are three different texts of the Kisse-i-Sanjan to be found in Bombay :—The library of the Bombay University contains a copy of the Kisse-i-Sanjan which is a more recent one. This copy was written in 1112 A. Y. corresponding to 1743 A. D. An older copy is found in Darab Hormazdyar's Revayet of A D. 1685. There is a third copy in the Mulla Firoz Library in Dadi Seth's Atash Behram, but it is not stated therein when it was made. The copy used here is the one in the possession of the Bombay University. A collation of the three Mss. has been given in this book for comparison by scholars. Unfortunately the Mulla Firoz Library edition does not give any colophon. It contains 430 couplets, seven being written on

each page. No headings are given. It appears that a portion of it has been written by one scribe and the remaining portion by another. The Kisse-i-Sanjan appearing in the Revayet does not also contain any colophon. The whole Kisse comprises only seven pages and is written in quadruple columns *i. e.* two couplets are given in each line. The colophon of the University copy will be found in the text given here. It will appear that the texts of the Mulla Firoz Library copy and the Revayet do not differ on material points. Professor Rehatsek, compiler of the Mulla Firoz Library catalogue, says regarding the peculiarity of the Persian text of the Kisse-i-Sanjan that "the language used herein does not contain a single Arabic word and is rather old fashioned." (P. 157) It resembles Firdusi's Shah Namah in this respect.

The famous 16 Shlokas or quatrains have been given in this book since they have a close connection with the landing of our ancestors in Sanjan which has been treated at such length in the Kisse i-Sanjan. Side by side with the Kisse-i-Sanjan the Shlokas form the oldest document extant relating to the Parsees in India. Dr. Wilson has translated them in his work on the Parsee Religion but the translation is not very accurate. The translation given in the present book has been made by that Sanskrit scholar, Mr. Shapurji Kavasji Hodivala B. A., to whom the best thanks are due. It is said that in the first 15 Shlokas the Mobed explained the principles and practices of our religion to the Raja of Sanjan and that the last Shloka contains the reply of the Raja. The last Shloka has been differently given by different authors. Drummond (who published his translation of the Shlokas in 1808) and Dr. Wilson bothsay that the last Shloka contains the Raja's reply which is a very hearty one and that it was a benediction to our community on its landing on the territory of the Hindoo Prince. It would however appear from the translation in Gujarati given in this book from *Kadeem Tarikh-*

Parsioni Kasar or *Kabisani Hakikat*,* published by Dastur Aspandiarji Kamdinji in 1826 that the 16th Shloka was also recited by the Mobed and not by the Raja and that it was in praise of Hormazd and the sacred Fire.

These Shlokas are ascribed to one Akko-Adhyaru or Mobed Aga. There has however been some discussion as to who the priest was that explained to the King Jade Rana the beliefs of the Zoroastrians comprised in these 16 Shlokas. According to generally accepted tradition Neryosang was the leader of the Parsees who emigrated from Persia to India, and who explained the tenets of Zoroastrianism to King Jade Rana and consecrated the first Fire temple in Sanjan in Samvat 777 (720 A. D.) 89 Yezdezardi but as Shams-ul-ulma Dr. Jivanji J. Modi remarks "If we admit that there was a Neryosang who consecrated the first Fire temple at Sanjan, then it appears that this Neryosang must be quite a different person from the well known Neryosang who gave us the Sanskrit versions."

My grateful thanks are due to Mr. R.P. Karkaria for his able Introduction which considerably adds to the value of the work.

30th August 1915.
Bombay.

R. B. Paymaster

---

* કદીમ તારીખ પારસીઓની કસર યાને કબીસાની હકીકત

ایزد تعالی بخشایش تو

بنام ایزد بخشا بنده بخشا بشگر مهربان دادگر دستگیر توحید باری

تبارک تعالی

بنام ایزد دانای سبحان — بهردم میسرایم بگفته از جان
فراوان شکر میگویم شب و روز — که از شکرش مرا جانست فیروز
بجز شکرش نگویم گاه و بیگاه — که او بر عالم آمد جاودان شاه
توانگر او توانا اوست دایم — که چشم بنده رو بیناست دایم
بما هرجا پناه و دستگیرست — گنه بخشنده و پورش پذیرست
همو فریادرس همواره بودست — بما دانش بداد و دین نمودست
غریبان پرور و دارای عالم — گنه آمرزو و پورش بخش آدم
همو همواره مارا رهنما یست — انیس خلوت و مشکل گشایست
ترا بر آفرین دست کما لست — توئی سلطان ملکت بیزوالست
توهستی بر خداوندان خداوند — عزیز بینظیر و بی همانند
زگل سازی بقدرت شکل آدم — تو جان آری درو شادان وخرم
زصلب اندر رحم نطفه در آری — توئی بر آب صورت می نگاری
تو دادی نطفه را صورت تن — تو دروی ساختی عالم معین
زبان دادی تو انسانرا بظاهر — ولی گوهر نهان بخشیدی آخر
دو چشمش داده از بهر دیدن — دو گوش آورده بهر شنیدن
زبانش داده از بهر گفتار — که قادر ذکر تو جنبد چو پرگار
تو شم دادی پی خوشبو نهادن — تو پا دادی بطاعت ایستادن
میوه و دُر بیک رشته کشیدی — مذاق اندر دهان ما آفریدی
چنان بر لوح نقشت عالم افتاد — که بر صنعت گری جان می توان داد
بجان عاشقان تو غم نهادی — بغم شان داده آرام و شادی

تو بستی بر عدم نقش دو عالم — تو کردی بر ملک سردار آدم
مسلّم بر تو می زیبد خدائی — خرد بر تو همی داده گواهی
ترا هر گه که گویم شکر باید — زبانم زین سخن هر لحظه زیبد
محبت در گلویم ریسمان بست — که هر جا می کشد پویم بدان شست
ندارم چارهٔ حکم خداوند — که ما را در رضا هرجا درافگند
بقا را کس نزیبد جز خداوند — که او باشد همیشه بی همانند
ز تو پیدا شده ست این جمله هستی — ز حکمت نقش در عالم تو بستی
تو آدم را ز صلصال آفریدی — برو نام خلافت بر کشیدی
تغیر آنچه نپذیرد تو باشی — کسی کو دست ما گیرد تو باشی
نه کس ماند نه ماند مثل تو کس — همه هستی ز تو پیدا شود بس
زمین و آسمان تو آفریدی — طرازش از بنی آدم کشیدی
بدرگاهت رخ آورده ست بهمن — دلش را در جهان میدار روشن
دلش در دین نه آباد گردان — سرش از قید غم آزاد گردان
نه دین اندر همیشه دار معمور — بفضل خویش جانش کن تو پرنور
بجز تو کس نوازنده ندارم — بهر گیتی ز تو امید دارم
تو آمرزی گناه ای مهربانم — ز تو اوصاف میسنجد زبانم
ز تو جان بیکسم را چاره سازی — تو از الطاف بنده می نوازی
بکه رو آورم گر تو نرانی — کجا پویم که جز تو نیست ثانی
خجل گشتم ز خامی سخنها — ندارم بهرهٔ زین گونه فنها
نه بیشت آمدم با عذر خواهی — که داری تو همیشه پادشاهی
بمن یاری کن ای دارای گیتی — که هستم بنده خاک پای گیتی
نخواهم ساخت قبله جز در تو — چه در گیرم که خوب آید بر تو
مرا در زندگی همره تو باید — که این همراه یا همره نیاید
در آخر چرخ خواهد کرد خاکم — ازین مردن چه آید ترس و باکم
سوی جنت چو خواهد رفت جانم — اشم آری در آندم بر زبانم
بهر گه جان ز تن گیرد جدائی — فرشته در بر من در رسائی
ابا فروهی آسوده آشنائی — کزو گیرد روانم روشنائی
گنه کز من شده باشد رهائی — ببخش ای مهربان از مهربانی
چه عذر آرد بدرگه بهمن پیر — که در خدمت بسی کرده است تقصیر
سوی تقصیر او بخش و روانش — بکی ازاد از نفر نهانش

قبولی ده سخن را در مناجات — که دیدم از تو هر گونه کرامات
خداوندا تو از من راز دانی — چه بیهوده هر سو میدوانی
درین گیتی رهائی از تو ما راست — چرا از دیگران مخلص کنم خواست
جوانی رفته و پیری رسیده — سهی سروم بمحنت سر کشیده
زمسکینانست مسکین بهمن پیر — تو یاور باش و هر جا دست من گیر
مرا در هر دو گیتی داوری تو — ضعیف و ناتوانی یاوری تو
ز چشم خواب غفلت شوی یارب — به بیداری مرا کن روی یارب
ازین شیوه که هستم من گنه کار — مگیری بر من ای شاه نکوکار
نمی آید ز آدم جز گناهی — به ایمان سوی خود بنمای راهی
به درگاه تو میدانم بزاری — که نامم در گنه کاران نیاری
اگر تو بندهٔ خود را نوازی   بود در هر دو عالم سرفرازی
بفکرت روی در خود کرده بودم — تردد در خیالی می نمودم
تو ای قاضی حاجات مناجات — بخواهم تا نماید رو کرامات

گفتار آمدن بهدینان در کشور هندوستان از شهر خراسان

کنون بشنو شگفت داستانها — ز گفت موبدان و با مغانها
اگر گویم به تقریرش نگنجد — به کاغذ نیز تحریرش نگنجد
ولیکن من ازو اندک بگویم — سخن گر صد بود من یک بگویم
شنیدستم من از دانای دستور — که هم دانا بخوبی بود مشهور
هم او زند و اوستا خوانده بود او — ز خود اهریمنان را رانده بود او
بشیوش در عیان می بود دستور — کزو گشتست دین پیوسته پرنور
دران ایام حکمش بر همه کس — نرفتی او نکردی کار دین پس
ازو هر کس که پرسیدی ز دین راز — بگفتارش نکردی کار دین ساز
بشهر خویشتن که استاد بودش — بشاگردان دل و جان شاد بودش
ز گفت باستان این داستان گفت — نهانی رازهای راستان گفت
به یکروز او بما این قصه گفت — به نیکوئی دُر اخبار سفته
همان دستور این قصه بمن گفت — ورا ایکی بهشت باد جفت
زگفتارش حکایت باز گویم — زکار مرد بهدین راز گویم
در ایام شه گشتاسپ بوده — اشو زرتشت راه دین نموده

بوستا در نگفتم حالها را — ستمگر شه پدید آید شما را
سه پاره دین به باشد شکسته — کزو بهدین شود تاراج خسته
همان شه را ستمگر نام باشد — ازو دین بهی بیکام باشد
زکار دین کنون گویم خبردار — چنان شد باز بهدین زار و بیزار
سکندر شاه شان آمد در آخر — کتبها سوخت او در دین بظاهر
سیصد سال این دین خوار گشته — ستم بر مردم دیندار گشته
پس از وی مدتی شد دین تباهی — گرفته اردشیر پادشاهی
دگر باره بهی دین تازه گشته — بعالم در نیکو آوازه گشته
بدرگه ایزدی اردای ویراف — فرستاده به مینو بهر اوصاف
ورا بس هم گذا مینو نجسته — مراین دین را دگر باره شکسته
بدین به خلق انداخته باز — بر آمد هرطرف از دین به آواز
پس از مدت که آمد شاپور — دگر باره بهی دین کرده پرنور
چو آذرباد مهر سپند دیندار — زبهر دین کمر بسته درین کار
زجنس هفت گونه روی آمیخت — بمه بگداخته جو بر تنش ریخت
زبهدینان همه مشکل گشادش — همین دین را دگرره زیب دادش
هم از شاپور شه تا یزدگرد شاه — رسیده دین به را زینت و جاه
سر آمد روز زردشت از زمانه — نجسته کس زبهدین نشانه
چو از زردشت سال آمد هزاره — زدین به همین آمد کناره
چو از شه یزدگرد شاهی برفته — که حد دین آمد و تختش گرفته
ازان مدت شکسته گشت ایران — دریغ آن ملک و دین افتاد ویران
بدان گاهی شده هرکس پراگنده — هران کو داشت دل بورنه وپازند
چو بهدینان و دستوران سراسر — زکار دین نهان گشته دیگر
مقام و جای باغ و کاخ و ایوان — همه بگذاشته ازبهر دین شان
بکوهستان همی ماند او صد سال — چو ایشان را بدین گونه شده حال
زبهر دین خود ایشان به یکبار — تفکر کرد دانای نیکوکار
بیاران گفت اینجا نیز چه دین — نماندن مشکل است از بیم جد دین
ابا دستور و بهدین و یگانه — بسوی شهر هرمز شد روانه
دران کشور چو سال آمد ده و پنج — زدروندان کشیده هریکی رنج
بدان جای که شد دستور دانا — همیشه در منجم بد توانا

همو در زیجهای کهنه دیده — که برما آب خور آخر رسیده
اگر این بوم بگذاریم شاید — کنون زین ملک بیرون رفته باید
وگرنه ما همه افتیم در دام — خرد باطل شود کاری بود خام
پس آن بهتر که از دیوان و دروند — بباید رفت مارا سر بسر بند
ز بیم جان و بهر دین همه کس — گریزیدند سوی هندوستان پس
سوی دریا چو کشتی جای کرده — همه‌گه بادبان بر پای کرده
زن و فرزند در کشتی نشاندند — بسوی هند کشتی تند راندند
چو کشتی سوی هند آمد یکایک — نهیب افتاد لنگر وار بی شک
فرود آمد گرفته جای آنجا — دگل در ماند آخر پای آنجا
دران بودند بهدین نوزده سال — شده آخر همه زد یکی فال
بزیج اندر بدیده پیر دستور — همه‌گه گفت ای یاران پرنور
ازینجا رفت باید جای دیگر — که در آنجا بود ما وای دیگر
زگفتارش همه کس شاد ماندند — سوی گجرات کشتی تیز راندند
چو کشتی ره بدریا در کشیده — از آنجا آفت طوفان رسیده
همه دستور دین حیران بماندند — دران ورطه چو سرگردان بماندند
بدرگاه خدا رخ را زار سودند — بپا استاده زاری ها نمودند
که ای دانا تو یاری رس بدینکار — ازین سختی رهان مارا دیگبار
بیاری رس تو ای بهرام فیروز — ازین مشکل مرا گردان تو پیروز
بلطف تو غم از طوفان ندارم — هراسی در دل و جان می ندارم
تو خود فریادرس بیچارگان را — نمائی راه خود گمکردگان را
ازین غرقاب گر یابیم جائی — نه هرگز پیش ما آید بلائی
ازین دریا اگر در کشور هند — رسیم آنجا بدلشادان و خرسند
فروزیم آتش بهرام پیانا — ازین سختی رهان و کن تو ما را
پذیرفتیم مایان این ذکر گر — که جز وی ما نداریم هیچ دیگر
زیمن آتش بهرام فیروز — ازان سختی همه گشتند پیروز
همان ساعت قبول افتاد زاری — خدا در کار ایشان داد یاری
خنک بادی وزیده باخره دور — همان باد مخالف شد ازان دور
چو کشتیبان بنام پاک دادار — زبان بکشاد و زورق راند دیگبار
همه دستورو بهدین کرد کشتی — همه‌گه راند اندر بحر کشتی
چنین حکم قضا شد هم ازان پس — سوی سنجان رسیدند آن همه کس

یکی راجای نیک آنجای بوده — سر خودرا به پاکی در کشوده
مراورا نام جادی رانه بود — سخی و عاقل و فرزانه بود
ابا هدیه به پیشش رفت دستور — که او در علم و دانش بود مشهور
دعایش کرد وگفت ای رای رایان — درین شهری بده تو جای مایان
غریبانیم و ما اندر پناهت — رسیده ستیم در شهر و مقامت
زبهر دین شد ستیم اندرین جای — شنیده ستیم کاینجاهست یکرای
زنسل شاه رایان نیک کارست — بهند اندر همیشه نامدار است
دهد در شهر و ملک خود پناهش — کند در حال از شفقت نگاهش
ازین اخبار ما گشتیم خوشحال — رسیده ستیم پیش او بخوشحال
کنون در شهر تو ما آمده ستیم — بامیدت زدروندان برستیم
همه مردان آنرای نیکو کار — بدل خرم بجان شادان ز گفتار
چو ایشان را بدید آنرای راده — یکایک در دلش بیم اوفتاده
بدل آمد بپیش از پی تاج — که بکنند این ولایت را بتاراج
ازان کسوت لباس آن رای ترسید — نهانی راز از دستور پرسید
بگفت آخر که ای دستور دیندار — بگو اول تو مارا سر این کار
که رسم دین دان آخر چه باشد — نهانی چه بود ظاهر چه باشد
من اول بیدم ازدین شمایان — ازان پس جای تان ساریم مایان
دیگر آنکه زنان ملک خودرا — گذارندش که تا بد بیم ماوا
زنان شهر ایران دور دارند — زنان ملک هندی را در آرند
سدیگر آنکه از دوشش زنانها — نه بوشد چون زنان ما ازان ها
چهارم آنکه این آلات شمشیر — کشایند و نه بندند بیچ جاگیر
به پنجم چون که کار خیر فرزند — کنند آن شامگه کابین نه بندند
ازین قول شما اول بود راست — بشهرمن شمارا جای و ماواست
چو دستور این همه ازرای بشنید — بما چار این همه گفتار بگزید
از پس گفت باوی موبد پیر — زدین گویم شنو ایرای پر ویر
دریغا خود مشو دلگیر ازما — رهانا ید بدی هرگز دریغا
همه هندو ستان را یار باشیم — مر خصمانت را هرجا به پا شیم
یقین دانی که ما یزدان پرستیم — برای دین زدروندان بترسیم
همه یکجا شدیم ازهر چه بوده — بره بسیار دشواری نموده
بهیچون خان و مان و ملک ورخت — همه یکجا شدیم ای شه نیکو بخت

غریبانیم ما از تخم جمشید — ادب داریم از مهتاب و خورشید
سدیگر گاورا با آب و آتش — نکو میدار پیش از هر صفاتش
17 پرستش میکنیم از آتش و آب — همان ازگاو و از خورشید و مهتاب
خدا در دهر هر چیز آفریدست — نمازش می بریم او خود گزیدست
همان کسنی ماهفتاد و دو تار — نه بدهیم و بخوانیم نادل انرار
زنانهای که دردشتان نشینند — نخور شید و سما و مه نه بینند
هم از آب و هم از آتش بود دور — از یراکان بود از خاصهٔ نور
17 زهر چیز می کنند پرهیز بسیار — درور روش و اندر شب تار
نشیند تاکه زو دشتان شود دور — چوشوید سر نه دیده آتش و نور
دگر آن زن که او فرزند زاید — چهل روزش همی پرهیز باید
چنان پرهیز شاید چون که دشتان — نه نو پیزد شاید خوار بست آن
زرن فرزند اندک مه که آید — ازان فرزند کو مرده بزاید
18 بهر جای رود یا او نگارد — انا کس گفت و گوئی هم نسازد
همان زن نیزدا پرهیز بسیار — چل دیگر روز نشیند دریکنار
ودگر هر چه رسم و راه بوده — همه در پیش او یک یک نموده
چو ازدین بهی اسرار گفتند — نه احسن و چه در نکته سفتند
چو بنده و راچه این گفتار دستور — شنید و سر بسر دلگشت معمور
18 همانا حکم کرد آن نکو رای — که در ملک مرا سازید ماوای
ازآن مردم که صاحب ویربودند — نکو خلق و نیکو تدبیر بودند
زمین آن یکایک در نظر کرد — فراخی دید و موبدرا خبر کرد
نه شفی در قبول افتاد یکجای — زمین خوش بود آنجا کرد ماوای
قبول افتاد مردم را دران جا — رجنگل بار شهری شد هویدا
19 همه جنگل بیابان بود و ویران — فرود آمد همه برنا و پیران
چو دستوران زمین نیک را دید — در انجا بهر ماندن جای بگزید
مرورا نام سنجان کرد دستور — بسان ملک ایران گشت معمور
ازان روزش لقب سنجانه گویند — بدان این شهررا با مش از وینه
درو بودند با شادی و آرام — بکام خود همه کس رفت فرجام
19 به یک روز اوفتاده کارباران — همه رفتند پیش او بخوش رای
نه و دستور گفت ای رای زاده — درین کشور تو مارا جای داده
کنون خواهیم که اندر کشور بند — نشانیم آتش بهرام یکچند

تهي كردن زمين بايد سه فرسنگ — كه باشد راست آنجا كار نيرنگ
در آنجا مرد بيگانه نبايد — بجز بهدين فرزانه نشايد
دران جائى يكى چندين نبايد — وزان پس كار آتش راست آيد
كه دروى كسى آوار بيشک — خلل افتد بكار دين يكايک
دگرها راى رخصت داده ام من — درين كار از شما آزاده ام من
شدم باجان درين كار اختيارم — چنين شاهي بود در روز كارم
ازين بهرچه باشد اى خردمند — بكار او هلا روى كمر بند
بهدگه حكم كرد آن راي زاده — ابا دستور يک خوش جاي داده
بهدگه راي جادي راه بهدو — تهي كرده زمينش را بهر سو
نكرده دور سه فرسنگ چندين — نماده كس درو جز مرد بهدين
ماده گرد آنكس تا سه فرسنگ — نماده كس درو جز مرد فرهنگ
بگردا گرد ازو سه گاه دستور — به پاكى هريكى تابنده چون هور
بدند آنجا سرور و شب نگهبان — چنين كارش نموده حكم يزدان
دران هنگام هر كس بود دانا — بكار دين خود هريک توانا
نجيدان روز و هم بشب يزشها — نبستند و سعى كردند كششها
بكار خود شده مشغول بهدين — بدين خود نموده ساز چندين
همان شهزاده جاديرانه خوديز — زهر گونه فرستادي بس چيز
دران ايام جمله كار خانه — شده در دست بهديان روانه
برايشان بوده هر جاكار آسان — كه آورده بدند آلت هراسان
به آن آلات كان بد از خراسان — عمل كردند آنجائى خراسان
كه چندين قوم دستوران و بهدين — در اينجا آمدند آن پاک آيئن
بدش همراه چندين كيمياگر — برايشان كرد آسان لطف پرور
بسا از برگ و ساز آورده بودند — بحكم دين همان آتش نمودند
برسم دين همه پيران و دستور — شه ايران نشانده نور پر نور
دران ايام دين دانسته بودند — بدان دانش عمل دردين نمودند
درين دوران خدا داند چه دينست — عمل كردن بدين آخر يقين است
دران كشور همه بهدين دستور — يكى جشنى نموده حاصله سور
بديسان سال سيصد شد كم و بيش — وزان جا چند مردم بارن و خويش
پراگنده شده در كشور هند — بهر جانب گرفته جاي دلبند
به نكا نير بعضى رو نهادند — كسان در جانب بروچ فتادند

کسان در جانب بریاو رفتند — همه کس نیز جا با تیز تفتند
کسان در شهر انکلسیر رسیدند — کسان در شهر کهنبایت چمیدند
کسان در شهر نوساري همه رخت — کشیدند آن آلهه با خط و با تخت
بهر جا یافته آرام هر کس — نها خانه خود کرد زان پس
بسي شادي و آبادانی درحال — گذاریدند زینگونه دوصد سال
دران ایام اندر شهر سنجان — زدستوران نمانده خانه چندان
ازایشان یکی حکم قضا شد — ندانم آنهمه دستور کجا شد
یکی دستور بوده در نکوئی — جوان و وهمنش درچرب گوي
مران دستور را خرشید نامش — که همواره نکوئي بود کامش
پسر کورا خجسته نام بوده — ورا در تاج و در سم کام بوده
یزش کردن همیشه کار او بود — که دایم تاج ونیرسم یار او بود
همیدون در یزش نه کار دانی — نه ازو نیکه رو مانده نشانی
بهنود آن پاک دین درنیک نامی — نجست داد اورا شاد کامی
بدینسان هفتصد ساله گذشته — دران شهرش بسی اولاد گشته
چو چندین سالیان نوری گذشته — درو کج آسمان زینگونه گشته
یکا یک بر دلش آمد جهان تنگ — زمانه نهر جانش کرد آهنگ
زبعد چند سال از دور دوران — خبر در شاه شد از رای سنجان
چوشد در هند پانصد سال انجام — را نیس درچپا نیز آمد اسلام

فرستادن شاه محمود لشکررا براي جنگ راي سنجان وخبر یافتن او

نبي شاهي پدید آمد انا بخت — دران شهر او نشسته در سر تخت
نمش محمود سلطان خوانده ندي — رعایا طل سبحان خوانده ندی
چوشد معلوم تعدار سالها چند — سوی سنجان یکی شاهست درهند
بالغخان وزیری گفت یک روز — که فرمان شد چنین ازشاه فیروز
انا لشکر بزودی سوي سنجان — رود تا ملک زود آرد بدست آن
بفرمان شه سلطان محمود — برون آمد زجا مانند نه دود
همه لشکر درآندم سار کرده — عقاب خویش را پرواز کرده
الفخان چون سپه درانجا کشیده — سوي سنجان آبادان رسیده

خبر شد آن سپه را راي هندو — که آورده بسا لشکر ز هر سو
گزیده بود اسپ سی هزارش — همه گرد دلیر و نامدارش
ازین اخبار راجا گشت مدهوش — دیگر ساعت باز آمد در هوش
بهنگه خواند جمله موبدان را — همه نیکدینان و پیر هدانرا
بدیشان گفت آن راي نکوکار — چه تدبیرست یاران وفادار
نیاکانم شمارا برگزیده است — بکار تان همه نیکی خریدست
درین کارم کمر بندید یکسر — بجنگ اندر شما باشید رهبر
اگر احسان نیاکان بر شمارید — سر از شکرانه بیرون بر میارید
پس آنگه داد پاسخ موبد پیر — ازین لشکر مشوای رای دلگیر
زما خود هر یکي تا زنده باشیم — زدشمن صد هزاران سر بپا شیم
عیان درجنگ رسم ما چنین است — که ما تا زنده باشیم قیمت اینست
زما یک کس نفر خود برنگردد — اگر سنگ آسیا بر سر نگردد
زگفتارش پس آنگه‌راي زاده — یکایک جنس را خلعت بداده
دران ایام در حود مرد هندین — نبودند آنجا جوان و پیرچندین
شمر کرده زهندیان یکسر — هزار و چار صد آمد بدفتر
یکایک چون براسپان زین نهادند — زده کوس آن سواران ایستادند
دران آورد که هندین سراسر — کشیده صف برابر در برابر
پدید آمد سپیده از شب تار — فروغ اختران رفته بغار

جنگ کردن الفخان باراي هندو و گریختن الفخان از پیش

وراینجا چون الفخان با سواران — زره پوشیده و آمد بسوي میدان
مرصع زین بر اسپان نهادند — علم بر پشتها پیلان نهادند
زبهر جنگ زین کردند اسپان — زمین از جنگ تنگ آمد زپیلان
سپهداران سپه را ساز کرده — سلاح جنگ هرجا باز کرده
چو در هامون بسي لشکر کشیدند — بهنگه راي رو ین بر دمیدند
چنان آراسته لشکر زهر سو — یکي اسلام دیگر راي هندو
که روز و شب دران حیران بماندند — تک اسپان زبس جولان نماندند
دو سالار از دو جانب چون نهنگان — بکوشش هردو با هم چون پلنگان
جهان گشته زابر تیره چون قیر — کزو بارید تیغ و نیزه و تیر

ز دو رو بس شده چندان بکشته — درزم از کشته شد هر جای پشته
نه کس فریادرس بود و نه یاور — ابر ایشان چنین شد حکم داور
نه پیرامون بدیده کس ز لشکر — همه کشته شده در جنگ بی پر
ز لشکرگه گریزان افغان ناگاه — که کس را کس نه نشناسد زبنگاه
دیاران گفت آن بهدین دیدار — نه دیدم نیش و پس از بهدو کسی یار
ز لشکرگاه بهدو شد گریزان — بجز بهدین نمانده کس بمیدان
کنون هنگام جنگست ای عزیزان — نباید رفت در صف همچون شیران
اگر ما جمله با حمله نخیزیم — نه تیغ و تیر ارا عدا خون نریزیم
نخست آمد که از بهدین بمیدان — که نامش ارد شیر آمد درایدان
بپا بدم ارد شیر نامبردار — بمیدان تاخت اسپ تیز رفتار
بجست و آمده یک پاره در صف — گرفته آهنین یک نیزه در کف
بمیدان ایستاد و نیزه در دست — زره پوشید در تن تیغ دردست
نخستین تیر باران گشت هرجا — دریده شد سلح بر مرد هرجا
نهان شد آفتاب عالم افروز — چه داند کس که آن شب هست یا روز
شده پوشیده چشم مهر از گرد — فتاده هرطرف خون مرد برمرد
تو گوئی شد جهان ابر و ده ار تیر — درون تابان شد الماس گون شیر
از آن نیزه و زان گرز داران — نبی کم ماند آخر از هزاران
زمین و آسمان شد تیره و تار — شده چون لاله خاک از خون سالار
زبن گشته روان چو جو فواره — سپر از تیغ گشته پاره پاره
زسرتاپا یلان غرقه در آهن — درخشان بود چون خورشید روشن
دو جانب کرد پیکانها دوادو — بخاک تیره خون کرده روارو
نموده نیزهها در سینه کاوش — زجو شدها گرفته خون تراوش
نه از زخم یلان کس روی گرداند — همه آلات خونریزی فرو خواند
زمین شد آهنین از نعل اسپان — بهرسو غرقه خون تا ساق مردان
سه روز و شب بدینسان بود پیکار — که دست و پای مردان گشت بیکار
زهر سو برق و تیغ آمد درخشان — زتیغ تیر سرها شد سر افشان
دران میدان اسلام اُفتاده — که کُشته شد نرزم رای زاده
گریزان شد الفغان در شب تار — فراموش کرد از بنگاه و هنجار
شده لشکر همه افغان و خیزان — زپیش ارد شیر آمد گریزان
بجنگ اندر بسا دشمن فتاده — بفیروزی سرانجام ایستاده

بهر پرده سـرا و بدکه و باز — بدست اردشیر آمـد بیکبار
دگر روزی برآمد خور زکهسار — جهان روشن شده ازخور یکبـار

جنگ کردن الفخان بار دیگر بااردشیر وفیروزي یافتن او

خروش آمد درروز از دو لشکر — بجوش آمد زمین یکبـار دیگر
زآواز دراي وبوق هندي — بسـا سـرها که بگرفتند کنـدي
دگر باره الفخان جنگ را ساز — نموده باز کوس آمد بپرواز
سپهبد اردشیـر نامبـردار — پدید آمد روان انجـا بیکبـار
همـانهم گفت باراي یکسـوفن — از ایشان صد زما دود ست یکتن
کنون مارا چه مي بیني درپیکار — که لشکر آمده افزون خود اینبار
دهیمش جان خود یاجان ستانیم — بدین نیت هم اندرجنگ مانیم
درین میدان بما باشد خدا دوست — که همواره بما مشکل کشا اوست
ازین گفتار یکسر شاد گشتنـد — بسـی دلها زدرد آزاد گشتنـد
پس آنگاهي زره پوشید یکسـر — بجنگ خـان بیامد بـار دیگـر
بنا گـه اردشیـر نامبردار — کمنـد آویخته درزین چون افیار
بسـا شیر نر آمد سـر صف — کمربر تیغ هندي نیزه درکف
بتندی بانگ برزد کاي هژبران — چـرا مانده اید اندر جنگ حیران
سپهدار شمـا آکنون کدام است — چه دارد کام اینجا و چه نامست
گوي آمد بگفتا خود منم هان — که دریک زخم ریزم خون مردان
بزیر او یکی شـولک جهنده — چو نزدیک او آمـد دونده
بجنگ اوبیامد نیـزه در دست — دگر دیده بهر جانب چو سرمست
یکي بااردشیـر آواز داده — کنون هشیـار بـاش ای پاکزاده
به نزد تو بیامد هم نبـردی — کنون بنماي ازخود دستبردی
همانگه اردشیـرش داد آواز — که آمد همنبردست باهمه سـاز
بمیدان هردو همچون شیر گشتند — زجان خویش هر دو سیر گشتند
بآخر اردشیـر آمد بر و چیر — زپشـت شولک افگنده ورا زیر
کمند افگنـد و اورا در کشیده — فرود آمـد زاسپ و سر بریده
الفخان چون مراورا دید کشتـه — دل اورا ازان پردرد گشتـه

بفرمود انگهی تا فارس ورای — شود کشته نماند زنده بر جای
بپشتی سپاه آمد چوکین خواه — بجنگ اندر دوانید اسپ آنگاه
صدای تیغها آمد چکا چاک — روان خون گشته همچون جوی برخاک
چو دورویه سپه آویخته شد — رتنها خون چو دریا ریخته شد
برآمد موج از دریای خونی — زمردم هرطرف آمد زبونی
نه جا مانده که دروی مور گنجد — دمی‌بی‌حکم حق کس خود چه سنجد
پس آنگه اردشیر آمد میانه — نماند آخر رسید اورا زمانه
یکی ناوک بیامد بر میانش — برون آمد ازان سوناگهانش
تنش از زخمها سستی نموده — که هر عضوش زخون فواره بوده
بیفتاد اردشیر اززین نگون سر — سپاهی گشت رو حیران وبی پر
دریغا آن سپهدار دلاور — که بربادش زمانه کرد آخر
چوبخت شوم خشم آرد بدانجا — دمان موم گردد سنگ خارا
اگر چندین نبرد وکوشش کرد — چو دار بخت برگشته ازان مرد
زدر جانب سپه شد کشته بسیار — سران ونامداران ونکوکار
بهنگه کشته شد آنرای زاده — بجنگ اندر یکی غوغا فتاده
دریغا آن نکو شهزاده هندو — بمرد وشهر ویران گشت هرسو

گفتار اندر گریختن بهدینان بکوه بهاروت ورفتن بسوی باسنده

همان بهدین شده آخر پراگند — یکی کوه نام بهاروت درهند
بسی دروی خزیدند ازپی جان — ندارد چارهٔ کس حکم یزدان
ده ودو سال درروی گشت یکسر — ابا خود برد ایران شه برابر
پس ازمدت که از حکم خداوند — براه آمد همه با خویش و پیوند
سراسر آتش بهرام نه پس — بسوی باسنده آمد همه کس
کزو آمد خبر در باسنده شهر — بیامد پیش شان هریک ابامهر
همانگه خویش با سیصد سواران — پذیره شد بچندین نامداران
بصد تشریف آوردند در شهر — چنان‌چون درد مندی یافت پا زهر
ازاینپس باسنده شد چون بهاران — بریدگونه گفته شد روز گاران
پس ازوی مردمان ازنسل بهدین — بهر کشور که بوده آن پاک آئین
زبهر خدمت آتشگاه ایران — برفتی از زنان مردان و پیران

چو پیشین وقت در سنجان رفتی — نخستینش ز هر جا میشتافتی
بدیسان پارسی در باسده نیز — ز هرجا آمدندی با بسی چیز
برین بگذشت چون سال ده و چار — پس ازوی گشت گردون برسر کار

گفتار در آوردن چنگه شاه از باسده آتش بهرام را در نوساری

یکی بهدین پدید آمد دران وقت — نبوده مثل او آنچنان وقت
بهدینداری نیامد در زمانه — پدید آمد ازو چندین نشانه
که داور نام او چانگا بن آسا — که با بهدین همی کردی دلاسا
در آخروقت آن نیکو خصالت — بهی دین را نمودي در اطالت
بودي هر کرا کشتي وصدره — زمال خویشتن میداد بدره
بسی ترتیب دردین کرد آنمرد — نیامد هیچکس نروی پر ازدرد
که او درمان آن مسکین نکرده — دل اورا بجان تسکین نکرده
دران ایام چندین مرد بهدین — زاقبالش شده آنجمله در دین
ازان بهدین که کار دین چنان کرد — زبانم شرح نتواند بدان کرد
بیک سالش چندین نیت نهاده — بآتشگاه رفت آن پاک زاده
دران گاهش یکی جشن شده بود — بشهر باسده آتش کده بود
بماه آذر و در روز آذر — همان جشن شده بود ای برادر
بهمراهی همه بهدین و دستور — ببرد آن داور دیندار پرنور
پدیدارش همه در سجده بودند — بدانجاها پرستش می نمودند
وزانپس هر یکی با شادی و ناز — پرستش گاه می رفتی زره باز
ازانجا آمدي مردم روانه — ابا شادی و راحت سوي خانه
برو بگذشت از سالش دو سه ماه — پس آنگه دردل آورد آن نکوخواه
همي یکروز یکسر انجمن خواند — پس او گفتار زان آتشکده راند
که میخواهم از آنجا شاه شاهان — دریدجا آوریم ای نیک خواهان
اگر آن شاه را هر روز دیدار — ببینیم کرفه باشد خوب وبسیار
دگر آنست که ما هر سال در راه — کشیم ازوی فراوان رنج ازین راه
که این ماهست دربارن بسیار — در آنجا رفتن ماهست دشوار
ازین بهتر چه باشد ای عزیزان — رویم آنجاي ابا اهل تمیزان
بیاریم آتش بهرام فیروز — که تا دیدار اوبینیم هر روز

ازو گردد فزون‌تر رزق وروزي — بـود بهدينان را دلفروزي
زگفتارش همه کس شـاد گشتند — همـه از دانسته آزاد گشتند
بصـد تشریف آوردنـد اورا — یکي خرش خانه دادند اورا
پرستنده بدند اورا سه بهـدین — بهمراهش همی بودند چند ین
همش بودند روزو شب پرستار — درو هرگه موکل بود آن یار
یکي بهٔ نام داگن رام اورا — نه بیداري همیشـه کام اورا
دگر دستور نامش بود خورشید — پدر بودش قیام‌الدین جاوید
سوم دستور جـانیان این سایر — بخدمتش همیشه بود ظـاهر
عیـال وخیلخـانه نه ایشان — همه بودند همـراه شاه ایران
بچندین شوکت و عزت رسیدند — بچندین عظمت وحشمت گزیدند
بدوسـاری رسیدند آن سه دستور — همه با خلیفـاده ازره دور
دران هنگام آن دیندار داور — پـرستاران اورا بود یـاور
زبنده بـاد درعـالم سلامش — میان میدوان دادا مقـامش

گفتار در ختم کتاب گوید

سپاس بی‌قیاس وشکـر پیمبـر — دادار جهـان وبنده پرور
زبانم را روان درکار بنهـاد — زلطف خود دري ازغیب بگشاد
مرا این قصه بنمود ست دستور — خدایا در دو کونش دار معمور
من آن مسکین که بهمن هست نامم — بنوساری بـود رخت مقامم
دگر میدان که نامم کیقباد ست — دلش دریاد ایران شاه شاد ست
پدر بودش که اورمزد یار دستور — مقامش در گزنمان باد پرنور
لقب سنجانیش دانی تواي یار — بهر دانش سنجیده در کار
ازان دانش لقب سنجانه بودا ست — که اودرکاردین حکمت نمودست
دگر دستور دین نامش نهادنـد — بهر چاره دین ازروی کشادند
وثاقي بود در نوساري اورا — دوصد سالش اگر بشماری اورا
درودش صد هزاران آفرین باد — دگر بهرجان وبزرگان دین باد
اباً فیروزي وفرمان یـزدان — برین گونه نوشتم حال مردان
بدان‌تا چون بخوانند مرد دیندار — دعـا بـر من رسانند آخر کار
درود از ما فراوان باد ازهزاران — بران نیکو خصال واهل دوران

انو شه‌روان فرسته به بروان بار — ریزدان خواهد آمرزش بجان بار
ابر جاش ژدا بادا همیشه — بجان و دل عدا بادا همیشه
به وشصت و زمه صد یزد جردی — سنه کاین قصه شد خامه نوردی
بفرور دین مه و در روز خرداد — شد این ابیات آخر از ره داد
من این قصه نوشتم کردم اتمام — ریزدان داد خود جستم سرانجام
درودی چندین از خواننده خواهم — کزو گردد فزونتر عز و جاهم
روانش با انوشیروان بماناد — که او هر که بدل خواهنده را شاد
من این قصه بگفتم آنچه دیدم — زگفتار بزرگان خود شنیدم
ولی استاد من کرده درستش — چندین گاها درین گلزار بدشتش
خداوندا دهش عمر طبیعی — که باشد سالش ایام ربیعی
بگفتم خود چو من این داستان را — بگه کردم طریق راستان را
تو چون دیدی زمن این نیک گفتار — بمن کن آفرین های سزاوار
ژدا بخشد وعـده و وصف بسیار — همیشه باد در زرتشت دیدار
دیگر توفیق بادا ر لطف یزدان — که در جام رسانی تحفه فرمان

شیطان علام شد تمام شد
اینخط تمام شد کار من تمام شد

تمام شد این قصه خراسانی نویسنده این دیدی بنده نوشیروان
ابن بهدین مالکجی ابن گرو نمادی ایدلجی ابن کوورجی هرکه
خواناد برین بنده آفرین رساناد و تمام شد بروز مبارک و بهرام
بماه خرداد قدیم سنه ۱۱۱۲ یزد جردی سا سان تخمه خسته ایران

KISSE SANJAN.

COLLATION OF THE PERSIAN TEXT.

	a	b	c	d
Line.	Present book	University Copy	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
	ایزد تعالی بخشایش تو	a	بنام ایزد مهربان قصهٔ سنجان	a
	بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان دادگر دستگیر توحید داری تبارک تعالی	a	Omitted	a
1	سیرایم	می سرایم	b	b
3	شکرش	a	دکرش	c
4	رو بندا	a	بندا رو	c
7	بورش	نعزش	b	b
9	سلطان مملکت	a	سلطان و مملکت	a
10	عزیز بینظیر	a	عزیز و بینظیر	c
13	صورت تن	a	صورت و تن	c
,,	ساحته	a	ساحتي	c
14	طاهر	ظاهر	b	نزاهر
15	آورده	a	آوردي ار	a
17	بی	a	وای	a

Line.	a Present book.	b University Copy.	c Mulla Feroze Copy.	d Rivayet.
"	پا	a	a	با
22	داده	a	دارد	a
"	گواهی	a	a	گوائی
24	پویم بدان	a	دریم بدین	بویم بدان
26	مهاوند	بهاوند	b	b
28	صل صال	a	صل صل	a
30	به 2nd	a	a	ای
31	آمردی	a	a	آفریدی
33	در	a	ار	c
34	دار	a	شاد	a
40	داری	دارم	دارد	a
41	گیتی	گیتی	b	b
43	توباید	a	a	بیاید
"	با بهره بیاید	a	بهره می نماید	بهره می بیاید
47	فروهی آسوده	فروهرا شرده	b	فروهرا سفرده
50	بکی	بکن	b	b
"	بعر	a	a	نعز
52	چه	چرا	b	b
55	من	a	a	او
56	ضعیف	a	a.	بضعف
58	مکبری	a	a	بگیری

Line.	a Present book.	b University Copy.	c Mulla Feroze Cepy.	d Rivayet.
63	مناجات	مناى	a	a
65	شگفت	a	شگفتي	c
68	همدارة	هموارة	b	b
69	همر	a	همر	a
,,	both دود او	a	a	بودة
71	پس	a	بس	b
72	كه پرسيدي	a	بپرسدى	a
74	داستان	باستان	b	b
75	قصة گفت	قصه گفته	b	b
77	راز	a	باز	a
78	ايام	a	ايامي كه	c
80	پارة	بارة	b	b
85	نماي	بنماى	b	a
,,	اردشير	اردشيرش	b	b
88	دين	رة	b	راة
90	آمد	آمد شاة	b	b
92	جر	a	چر	چون
94	شد	a	شد	a
95	ارزمانه	a	زمانه	a
,,	بهدين	a	a	بهدينى
100	بيكسر	a	a	يكسر
101	مقام	a	مكام	a

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy.	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
108	یکسدار	یکبار	b	b
109	رفته	a	a	رفت
112	گریزیدند	گریزیدن	b	گریزیم
„	2nd hemistich	a	a	ریزیم بار سوی هندزابهس
114	تند	a	تیز	a
120	ماندند	a	گشتند	c
123	رخ را	رخ	b	b
128	یادیم جائي	a	یادیم جای	یادم رهائي
131	دکرگر	رکرگر	b	رکرکر
„	ما	a	پا	a
135	دیکبار	یکدار	b	b
136	کستی	a	کشتی	a
139	نام حادی	جادي	a	نام جای
142	در	a	دراین	a
143	کایدجایست	a	a	چوبدبود ست
144	بسل	اصل	b	b
„	بهند اندر همیشه	a	a	همیشه بهند اندر
145	دهدور	a	دهدور	a
146	اخبار	a	a	اخبال
„	خوشهال	خوشهال	a	a
„	و	تو	b	b

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
48	مردان	a	مردئی	a
49	بیم	a	بم	a
50	بکنند	a	بکند	a
51	لباس آن	لباسش	b	b
"	برسید	a	گفتید	a
52	دیدار	a	بدار	a
54	ساریم	a	سارم	a
55	گذاریدش	گزاریدش	a	a
"	تاندیم	ماندیم	بدیم جای ر	b
57	چون زنان ما ران ها	a	a	پوششی چون زنان ما
59	چونکه	a	اینکه	a
"	کنند	a	کند	a
60	آرین	گراین	b	b
62	ازپس	ازان پس	a	b
63	دراینجا	a	واینجا	a
64	باشیم	a	باشم	a
"	پاشیم	a	پاشم	a
65	ما	a	من	a
"	پرسیدیم	پرسیم	a	a
"	درسیدیم	درسیم	درستیم	a
67	مان	a	مال	a
	ملک	a	ملکت	c

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy.	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
„	نگذاشتیم	نگذاشتم	a	a
169.	نکومیداریش از بر مغانش	نکومیدار اش از جاي نانش	b	b
170	کنیم	کنم	b	a
171	چیز	a	چه	a
172	نخواهیم ما	a	نخواهم از	a
173	در	از	b	b
„	نشیدند	a	a	نشیند
„	بیدند	a	بیند	c
175	چیزءي کنند	چیزي کند	چیزي کند	c
176	زیر	a	a	خور
178	به پریزد شاید	به پریزد اشاید	b	b
179	فورند	مرند	b	b
180	گفت و گوئي	a	گفت گوی	c
181	دیگر	a	ویگر	c
182	و دگر هرچه	و دگر هرچه که	دگر هرچه که	c
184	این	a	از	a
185	بها نا	بها گه	بهدگه	a
„	کرد	کردة	b	b
188	یکجاي	a	ملجاي	a
191	انجا بهر	a	ان‌ماوای	a
197	خواهیم	a	خواهم	a

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
"	نشادیم	نشانم	b	a
199	بباید	a	ریاید	a
208	نماده	a	دایده	a
212	ونشب	a	نشب و	پشت و
"	کششا	تخشا	تعشا	b
215	دردست	The touch word is در but the word in the complete is سر	a	a
216	هراسان	a	خراسان	c
217	خراسان last	a	هراسان	c
218	آن	a	ار	a
219	پرور	کرکر	b	b
224	حاصیله سور	a	حاصیه دالور	خاصه دا سور
225	دارن و خویش	شدکم و دیش	b	b
227	دردکادیر	دردانکادیر	b	b
"	دروج	a	دروچ	a
229	اکلسدر	اکلیسر	اوکلسر	a
"	کهدبایت	a	کهبدایت	کمبدایت
232	آبادانی	a	آبادان	a
235	درچرب	a	چرب	a
237	ورادر	a	مراورا	a
238	کار	a	کام	a

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy.	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
242			The whole cuplet omitted.	
244	بر	a	ار	a
"	ازرای	a	بررای	a
247	شاهي	a	شاه	a
250	بالعحان	a	باالف حان	a
251	رود	a	a	رو
253	را	a	a	omitted
254	در	ر	b	b
255	آن	a	زان	c
256	اسپ سي	اردو اسپ سي	اردو اسپه سي	c
257	بارآمد	باربدامد	a	بيامد بار
260	نيكي خريدست	a	a	نيكها گزيده ست
264	باشدم	a	باشم	a
"	باشيم	a	باشم	a
265	باشيم قيمت	باشم ارزش	b	باشيم ارزش
268	خود	a	خور	c
269	چار	a	چهار	c
270	رده كوس	رزه كوس	رزه بوش	a
273	ارپيش	اريش ارد شدر	heading omitted	heading omitte
277	جنگ	a	a	رزم
"	كرده twice	a	كردن twice	a

Line.	a Present book.	b University Copy.	c Mulla Feroze Copy.	d Rivayet.
278	روین	رومین	b	b
279	رای	a	راجه	a
285	دیپهر	دیهر	b	b
286	بشداسد	شداسد	a	a
287	آن	a	ای	a
"	پند و	a	a	پند
"	کسي	کس	b	b
290	دا	a	ار	a
293	باره	ı	a	بار
295	سلع	صلع	زره	b
296	آن	a	این	a
298	شیر	زیر	b	b
299	بیزه وران	بیزه وران و	b	b
"	سی	a	a	کسي
between 301 & 302		زره آلت شده برجان مردم	b	b
		زمان هردم شده جهان مردم		a
303	حون	خور	چون	a
304	کاوش	کاروس	a	a
306	بهزمبر	a	رهرسو	a
"	عرقه	a	غرق	a
308	تیغ تیر	تیغ تیز	تیغ و تیر	b

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy.	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
318	یاز	یار	بار	c
314	خور	a	a	نور
315	heading	heading	on itted	omitted
316	آمده در روز	آمود در روي	آورد روي	آمده در ربه
318	بپراوار	a	a	پرآواز
319	سپهبد	a	سپهدار	سپه چو
"	2nd hemitsich	a	پدید آمد روان آنجا دیگربار	بدید آنجا روان آمد دیگربار
327	بر	بر	a	b
328	ماند بد	ماند بد	b	b
333	بار	a	a	با
335	همبردست	همدردت	b	b
341	دوالید اسپ	دهاده خاست	دهاده خواست	b
344	خوای	a	a	خونین
345	دمي	وای	b	b
351	سنگ	a	a	سخت
352	چودار	چسودار	چسودار	b
353	در	دو	b	b
354	دبدنگ	a	a	نورم
"	اندر	a	آمد	a
356	heading	heading	omitted	omitted
358	خریدند	a	گزیدند	[illegible]

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
360	تا	a	ار	a
362	تاسده ه	a	a	تا نسده ه
364	پا زهر	پا زهر	a	a
365	چون	a	در	چو
366	اصل	نصل	a	b
367	مردان و پیران	a	a	و پیرو مردان
368	چو	بر	b	b
"	روشي	والا	b	b
"	2nd hemistich	شدی بهر طراف بی مثالا	b	b
371	heading	heading	omitted	omitted
372	او	او کس	b	b
374	کم داور	دیهود	b	b
375	نمودی	نمانده	b	b
376	بودی	ربودی	b	b
378	2nd نکرده	a	نکرده	a
379	شده	a	شدند	c
380	رفواند دیان	رفواند عدان	آنفوان عیان	بفواند عیان
382 & 383	شده	سده	a	b
388	نگذشت	نگداشت	b	b
391	و	omitted	a	omitted
393	1st ما بست	a	ماه بست	a

Line.	a Present book.	b University Copy.	c Mulla Feroze Copy.	d Rivayet.
895	بیبیم	دیدم	b	b
896	بهدیدان	بهدیدها	a	b
399	بدنه	a	شدند	a
402	قیام الدین	a	a	قیام دین
403	هاندان	a	جاندان on the margin چامیان	a
406	بهرنا	a	a	بهی
409			omitted	omitted.
410	پیمبر	دیمر	b	b
412	این	a	کان	c
"	معور	معمور	b	b
415	گرثمان	گرونمان	b	b
416	دانش	دانش شده	b	b
417	کاردین	a	دین چدین	a
419	وثاقي	a	وثاق	a
"	سالش	a	سال است	سالست
421	نوشتم	a	بیشتم	c
423	فراون	فزون	b	b
424	1st بار	illegible	باد	a
"	زیزدان	a	زایزدان	ازایزد
"	خواهد	a	خواهش	a

	a	b	c	d
Line.	Present book.	University Copy.	Mulla Feroze Copy.	Rivayet.
"	آمزش	آمررش	b	b
"	بار	a	باد	a
425	چاش	جاش	b	b
428	نوشدم	نوشدم	a	b
429	عز	a	آب	c
430	انوشیروان	a	انوشه روان	c
432	بدشنش	برسنش	b	b
435	نیک	a	نکنم	a
437	ار	a	بر	a
"	هرمان	هزمان	هرنان	b
438 & 439		the line have been transferred here	سپت تمام شد این قصه ولایتی	omitted
439	ایدهط	تمت	a	omitted
"	تمام	نظام	a	omitted
440	این دیلی	illegible	all the four lines are omitted	تمیم بالخیر سپت تمام شد
443	نماه	نماه نرح		

Translation, from the Persian, of the Kissah-i-Sanjan ; or History of the Arrival and Settlement of the Parsis in India. By Lieutenant E. B. EASTWICK. *With a few Annotations by the Rev.* JOHN WILSON, D. D., *President of the Society.**

I have given a brief summary of the contents of the Kissah-i-Sanjan in the preface to a Sermon entitled "The Doctrine of Jehovah addressed to the Parsis," published in 1839 ; but as the document is the most important of the very meagre accounts possessed by the Parsis of the settlement of their forefathers in this country, I lately begged my friend Mr. Eastwick, who has just been admitted a member of our Society, to render the whole into English. This he has most readily done, and that with an accuracy and ability which may lead us to desire many similar contributions from his pen. I have added a few notes to his translation, which I have marked with the letter W.

J. W.

In the name of God the Merciful and Beneficent !

Praise† be to the name of the God of Wisdom.
My soul unceasingly repeats His praises,
Night and day I offer to Him thanksgivings,
For my soul is made joyful by His praise.
In season and out of season I speak not but of Him :
He who appears to the world, Lord of the East.‡

* The Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society Vol. I p. 167-191.

† In the introduction to most modern Parsi MSS. and publications, the praises of God are recited, as in this instance, much in the form adopted by Musalman writers. The descriptions of the Deity thus given, far excel those contained in the Zand-Avesta.—W.

‡ خاوران شاه in the original. خاور "The west, but often used by the poets for the east ; and also for the Sun." *Richardson's Dictionary.* The allusion above is evidently to the Sun, which, it will be observed, the author of the Kissah-i-Sanjan, makes synonymous with the Deity.—W.

Powerful is He, and mighty everlastingly :
The eye of His creature is through Him filled with light.
He is the universal refuge and protector,
He is the merciful, and the forgiver of sins.
He hearkens ever to those who cry to Him.
He shews the way of justice and faith to the wise.
Cherisher of the poor and support of the world is He ;
He bestows pardon and blessings on sinful man.
He is our eternal guide ;
Friend of our secret hours and remover of our difficulties.
In Thee, O God ! is perfect power:
Thou art the King, and Thy empire finds no decay.
Thou art the Lord of Lords !
Wonderful, fearless, incomparable !
From clay didst Thou form man by Thy power,
And infuse into him joy and happiness.
Thou dost convey the seed into the womb,
And dost impress the water with form :
Thou givest the seed form and body,
And conveyest to it the faculty of sight.
Thou hast given the manifest power of speech,
And hast bestowed on man an invisible essence :
Thou hast imparted to his eyes the power of seeing,
And to his ears the faculty of hearing.
Thou hast given him a tongue to utter words
That he may move it in the repetition of thy name.
Thou hast given him the power of smelling perfumes,
And feet that he may stand withal.
Thou hast strung thirty-two pearls* in one necklace,
And hast given to us the power of taste.
So perfectly has the world been formed
That one could surrender life for the Artificer.
In the souls of lovers Thou hast infused bitterness,

* The teeth !

And hast given relief to their suffering and pleasure.
Thou hast formed the two worlds over Chaos,
And hast made man the ruler over creation.
Verily the Godhead beseemeth Thee !
Wisdom hath testified to Thy works.
Wherever my tongue utters Thy infinite praise,
It is exalted by Thy thanksgivings.
My neck is bound with the cord of Thy love :
Wherever it draws there I hasten.
I have no choice but to obey my Lord,
Since I am ever filled with the zeal of obedience.
Eternity is the attribute of God alone,
Since He is ever without equal.
Thou hast created the Universe :
By Thy command the world was formed.
Man was formed by Thee of clay and sand,
And Thou didst confer on him the stewardship.
Thou art the unchangeable One !
And thou dost render me assistance.
Thou hast nor equal nor compeer.
And all creation rose at Thy command.
Heaven and Earth were created by Thee,
And man was formed by Thy power.
Bahman has brought his soul to Thy Court ;
In this world his heart is enlightened by Thee.
Fill Thou his heart with the true faith
And free his soul from the bond of grief.
Keep him always in the faith,
And by Thy grace enlighten his soul.
I have no benefactor beside Thee
And my hope in both worlds rests on Thee.
O Thou merciful One ! forgive my sin,
And my tongue shall repeat Thy praises.

Thou protectest my helpless life, and heapest blessings on Thy creatures.

To whom shall I turn if Thou repellest me ?
Where shall I betake myself since there is none like Thee ?
I am ashamed of the imperfection of my praise,
I have no part in this knowledge,
I come before Thee deprecatingly,
Since Thy empire is eternal.
Assist me, O Supporter of the world,
Since I am the humblest of Thy creatures.
I will have no point of adoration but Thy house.
What acceptable thing shall I offer to Thee ?
In life I seek Thy aid,
Since this body will not accompany me hereafter :
At the last Thou wilt restore my body,
What is there dreadful then in death ?
When my spirit shall go to Paradise,
I will keep Thy name on my lips.
When my spirit separates from the body
Send Thou an angel to me,
But an angel of the inhabitants of Heaven :
That my soul may be enlightened thereby.
Those sins of which I am ignorant
Do Thou, out of Thy mercy, forgive.
What excuse shall the aged Bahman offer,
Since he has failed greatly in obedience ?
But forgive his sins, and free
His soul from secret fears.
Accept Thou the words of my prayer,—mercies
Since I have experienced from Thee diverse.
O Lord Thou knowest my secret thoughts.
Why drivest Thou me vainly to and fro !

My salvation in this world is from Thee,
Why should I seek the favour of others ?
My youth is gone, and my old age arrived :
The cypress tree of my life approaches Paradise.
The aged Bahman is the most abject of the lowly :
Aid Thou me, and support me always.
Thou art my God in both worlds :
I am weak and powerless, but Thou art my stay.
Wash the sleep of forgetfulness, O God, from my eyes,
And free me from iniquity.
According to the manner of my sinfulness,
Judge Thou me not, O good Lord !
Of Adam only, sin is produced* :
Shew me how to believe in Thee.
In Thy Court I lift up my cry,
That Thou wilt not write my name among sinners.
If Thou wilt bless Thy servant
I shall be exalted in both worlds
I had begun to reflect regarding Thee,
And again I had renewed the consideration :
I beseech Thee, O giver of prayers,
That Thou wilt turn on me the face of Thy mercy !

* نمي آيد ز ادم جز گناهے literally, "from Adam nothing but sin hath come." The doctrine here taught is evidently derived from the Jewish scriptures, probably through the medium of the Musalman writers, whose style is imitated in this introduction. It is the dogma of the Zand-Avasta, that neither original depravity, nor sin, attaches to man at his birth. Thus we have *yaozhdào mashyái aipi zāthem, vahistá há yaozhdāo Zarathustra yá daéna Māzdayacnis*—"For the man *pure upon birth*, O pure Zoraster, [is] this excellent Màzdayacnî religion." V*andidad*, *fargard* V. This doctrine is defended by Dosabhài, the author of the Tálim-i-Zartusht, lately published under the auspices of the Pársi Pancháyat. It is opposed, however, by Aspándiàrjì Frâmjì, another contraversialist, who has come forward in defence of the Zoreastrain faith.—W.

The Tale of the Arrival of the believers in the true faith in Hindustan from Khorasan.

Hear now a wondrous tale
Recited by the Mobed and the faithful :
Should I speak, the relation would be impossible :
Should I write it, no paper would contain it,
Yet will I endeavour to repeat somewhat thereof :
If the words of it be a hundred I will utter at least one.
I have heard from a wise Dastur,
From one ever famed for goodness,
Who had so read the Zandavasta
That he could repel the followers of Ahriman,
The eyes of the men of his city were fixed on him.
For the faith was ever enlightened by him.
In these times his order was over all :
He it was who arranged the affairs of the faith.
Whoever enquired of him in matters of religion,
In obeying him executed what was due thereto.
In the city which he inhabited
He rejoiced with his heart and soul to impart instruction.
He related this tale according to the tradition of the faithful,
And recited the secret legends of the true believers.
One day he acquainted me with this story !
He pierced the pearl of intelligence excellently.*
He it was who gave me the relation :
And for that, may good abide with him everlastingly.
As he made the relation to me, so I repeat it :
I recite the legends of the faithful.
In the days when reigned Gushtasp,
The heavenly Zartusht revealed the faith.

* An overstrained metaphor, for accomplishing any new work.—E.

In the Wasta* he prophesied what would happen.
He said—An oppressive King will rise among you;
Three times will the true faith be broken.
Thrice will it be trampled on and overthrown;
The name of that Shah shall be 'Situmgar'†
Through him the faithful shall be brought to despair.
Be attentive, for I speak of what concerns the faith.
'Twas thus the faithful were brought low:
Sikandar Shah appeared in the latter days;
He burned the books of the true revelation‡
For three hundred years was the faith brought low,
For that time were the faithful oppressed:
Then for many years the faith found protection.
When king Ardashir§ had assumed the sceptre,
Again the true faith was restored,
And its excellence confessed through the world.
The guide sent by God was Ardai Viraf,
Sent from Heaven and possessed of all excellence;
And after that the inhabitants of Heaven
Again broke through this ordination—

---

* Or, Avastá.

† Or Sikandar (Alexander.)

‡ According to the general traditions of both the Musalmáns and Pársis. Alexander the Great and his successors destroyed all the books of the Persian religion on which they could lay their hands. Edal Dāru, the present chief-priest, of the Rasamis, the larger sect of the Pārsis, denies the fact. (See *Maujazāt-i-Zartusht*, pp. 21—23). His opinion he supports by making an indefinite reference to the *Farhād-Nāmah*, a work which, he says, was composed by a Mobad in the days of Ardeshir Babegán, about 450 years posterior to the death of Alexander; to the *Dabistān*; and to the *Shāristān* a work somewhat similar to the *Dabistān*, composed in the reign of the emperor Akhbār,—the author of which declares that the ghost of Alexander himself appeared to him in a dream and declared that he was innocent of the crime laid to his charge. Such conclusive testimony as that last mentioned, it is of no use to impugn.—W.

§ Ardeshir Bábegán.

Again they interrupted the good faith.
On all sides an evil report of the faith arose.
After a time when arose the king Shahpor,
He again rendered the faith illustrious.
When the faithful Azarbad Mahrasfand,
Girt up his loins for the sake of the good faith,
He formed brass of seven materials,
And poured thereof upon his body.
He removed all the difficulties of the faithful,
And again restored its former splendour.
From Shah Shahpur to Yezdajird,
The faith retained its dignity and honor.
Then the days foretold by Zartusht arrived,
And men sought in vain for the true faith.
When a thousand years from the time of Zartusht had elapsed
The star of the true faith reached its zenith.
When the kingdom went from Shah Yazdajird,
And the enemy of the faith had seized his throne,
Then the power of man was broken :
Alas ! that land of the faith was laid desolate,
Then were all those dispersed
Who had fixed their hearts on the Zand and Pazand :
Then the faithful and their Dasturs altogether
Concealed themselves on account of their faith.
Their abodes and residence, their gardens, halls and palaces,
All these They abandoned on account of the faith.
A hundred years they abode in the mountains.
When their state had arrived at this,
At last for the faith of his people,
A pious man gave this counsel :
He said to his friends—Behold ! in this place also
To tarry is difficult from fear of the enemies of the faith.
The faithful with their Dasturs to a man,
Then departed to the city of Hurmaz.*

* The island of Ormus.—W.

After they had sojourned in that land fifteen years,
They began to experience oppression from the enemies of the faith.
There was among them a learned Dastur
Who was skilful in reading the stars,
He examined the ancient tablets and saw
That destruction was approaching (if they tarried there):
He. saw that it was right to leave that land—
That it behoved them now to depart,
Otherwise they would fall into the snare ;
Their understandiug would be vain, and their efforts futile.
They resolved it would be better to fly from the wicked Dews
And betake themselves to the confines of Hind.
From fear of death, and for their faith, they all
Betook themselves to Hindustan.
When they had brought down their ships to the Ocean
They raised their sails aloft:
Their wives and children they placed in the vessel :
Swiftly they sailed towards Hind.
When the ships arrived thereat,
They dropped anchor at Dib :*
They disembarked and fixed on a spot there :
There at length they took up their residence.
The faithful remained there nineteen years :
At last the astrologers made augury.
An aged Dastur saw in the tablets of the stars
What he thus related to his enlightened friends :—
From this place it behoves us to depart.
That we may seek out another abode ! †

---

* Or Diva, an island a little to the south-west of the peninsula of Kátiáwár.—W.

† "A writer professing to follow the authority of [this passage of] the Kissah-i-Sanjan," says Mr. Romer, in his Illustrations of the Zand and Pahliví Languages, " (innocent, I am bound to add, of the egregious anach-

All rejoiced at his word,
And they sailed swiftly towards Gujarat.
When they arrived in the Ocean
The calamity of a tempest fell upon them.
All the Priests of the faith were filled with fear
They remained in that stormy sea confused with dread
They pressed down their faces in prayer :
They stood up and wept piteously.
They said—O wise God ! aid us in this jeopardy :
Rescue us this once from the impending woe !
O Glorious Bahram* come to our assistance,
Remove this difficulty and make us glad
Depending on Thy goodness we fear not this storm,
We tremble not in our souls thereat ·
Thou art the Hearer of those who cry to Thee :
Shew Thou the right path to the wanderers from the way.
If we escape from this sea to the shores of Hind,
And arrive there with joy and gladness,
We will kindle on high the flame sacred to Behram : †

---

ronism), gravely informs his Pārsí readers, that it was the persecution of the *Portuguese* which compelled their ancestors to quit Diu, an event, we have seen, that occured about the year of grace 717." *Journal of the Royal Asiatic Society*, No. viii, p. 360 The writer to whom Mr. Romer here refers, is probably the late Dastur Aspandiārji Kāmdīnji of Broach, the author of the *Kadim Tārikh Pārshīonī Kasar.* He says of the Pārsis at Diva, that ફીરંગીઓના અંમલના શબબથી દીનનો મારગ શારી પઠે ચાલી નહી શકેઆ. ' On account of the government of the Firangis, the practice of religion could not proceed" W.—

* One of the Pársī Izads or angels.—W.

† The *A'tish-Behram*, or fire of Bahram, is found only in six of the temples of the Pārsis of India. One of these temples is at *Udhwādā*, north of Daman ; one, at Nausàrì ; two are in Bombay ; and two in Surat. The *Atish Adarān*, (literally the fire-of-fires), the other so-called sacred fire worshipped by the Zoroastrians in this country, is to be found in most of the villages which they inhabit.

The Rescuer from danger and Preserver from peril :
We agree to do this in honor of God.
For there is none to befriend us beside Him !
By the blessing of the glorious flame of Behram
They all escaped with gladness from that danger :
That moment their prayer was accepted,
And God in their need rendered them aid.
A gentle gale arose breathing heavenly light :
That stormy wind departed before it.
When the helmsman lifted up his voice
In praise of the holy God, and steered out of the whirlpool.
All the Dasturs and the faithful who were in the vessel
At once directed the ship into the clear sea.
Fate then ordained that thereafter
They all arrived at Sanjan *
In that territory there was a good Raja
Who flourished there in righteousness.
His name was Jadi Rana, †
Who was liberal, wise and prudent.
A Dastur went before him with offerings,
Selected for his learning and understanding.
He blessed him and said, O Rai Rayan,

* It is from this place, the first at which the Pàrsìs settled In India that this historical tract receives its name...the *Kissah-i-Sanján*, It is situated on a creek, anciently of the same name about 24 miles south of Daman, and about 4 or 5 miles inland In 1839, in company with the Rev. James Mitchell of Punā, I paid a visit to it, with the view of collecting any traditions respecting the Pársìs which might be afloat in its neighbourhood. It now contains only one or two Pársì dwellings. In the neighbouring village of Nárgol, probably a part of the original Sanjàn, which was represented to us to be very extensive, there are still a considerable number of Pársìs· We could learn nothing from them, but the traditions embodied in this tract.—W.

† This is probably a corruption of the Hindù name Jayadeva. The prince was probably subordinate to the Rajput King of Chàmpaner, or perhaps Pattan, formerly the Hindù capital of Gujarát.—W.

Grant us a place of abode in this thy city :
We are poor, and have sought thy protection.
We have arrived in thy city and at thy abode.
We have arrived here by reason by our faith.
We have heard that in this place is one
Of virtuous acts, descended from the kingly Rayan,
Whose fame prepetually extends through Hind.
We hope to find refuge in thy city and land,
And that thou wouldst look favourably on us.
From what we heard of thee we rejoiced,
And auspiciously have we arrived in thy presence
Now have we come to thy city,
And by our hopes in thee have escaped the wicked.
All the followers of that excellent Prince
Rejoiced in their hearts, and were glad at this discourse.
When the Prince beheld the faithful,
He was suddenly filled with fear :
His heart began to fear for his crown
Lest they should devastate his country.
The Rai was filled with apprehension at their dress :
He inquired of the Dastur their secret observances.
He said at length—O pious Dastur,
Tell me first the secret of your affairs.
What then is the nature of your faith ?
What is it manifestly and in secret ?
First let us know this faith of yours,
After that we will prepare your abode.
The next condition is, that in order to remain here
You abandon the language of your country—
That you give up the language of Iran
And acquire the language of Hind.
The next condition regards the dress of women,
Which must resemble that of the women of this land.
Fourthly these weapons and this armour

Must be laid aside and discontinued.
Fifthly, when a son is married,
The marriage procession must be at night.
If these conditions are accepted by you,
Our city is open for your reception.
When the Dastur heard all these words from the Rai,
Being without resource he accepted the proposals,
Then the old Mobed thus addressed the Raja :
Hear, O illustrious Prince ! what I relate of our faith :
Be not thou afraid of us,
No evil will result from our arrival here.
We will be friends to all Hindustan :
We will scatter the heads of thy enemies.
Know for a certainty that we worship Yezdan.
On account of our faith have we fled from the unbelievers.
We have abandoned all our possessions:
We have encountered difficulties in a long journey:
House, and land, and possessions we have at once abandoned.
O Prince of excellent fortune !
We are the poor descendants of Jamshid :
We reverence the moon and the sun :
Three other things we hold in estimation—
The cow*, water and fire.

---

* This reverence for the cow seems to have been insinuated to please the Hindú Rájá....E....This is an opinion not uncommonly entertained by our countrymen. The cow or bull, however, would appear to be essentially an object of reverence according to the Pársí religion. It is several times alluded to as such in the Zand-Avastá. Thus, the twenty-first fargard of of the Vandidàd opens with the words [illegible] *nemeçe-tê Gâoçpenta*, "Saluation to the exalted Bull." In this section, there are very curious notices of the supposed influence of the Bull in removing evils, and promoting the fertility of the earth. There are probably, in connexion with these matters, some obscure references to the constellation of Taurus.

In the Maujazát-i-Zartusht of Edal Dáru, the learned chief-priest of the Rasamís, to which I have already alluded, a work dedicated to that liberal

We worship * fire and water :

Pársí Sir Jamsetjee Jeejeebhoy, and said to be published at his expense,... there occurs a passage of which the following is a translation :..." There is a consecrated white bull called by us *Warshio*.........which they keep in readiness for some time. Afterwards, two careful Mobeds having cleansed and consecrated and dried, according to the laws of religion, two brazen pots, collect together into the first urine of the white bullock, and into the other *ava*, or pure water, and they keep the mouth of the vessels covered. Afterwards these two Mobeds having taken them to the place for performing the Izashne, and the half of the night having passed, they commence the recitation of the Vandidad, Izashné, and Vispard [which together form the larger liturgy of the Parsis]. At the dawn, when these two Mobeds cease from the consecration of the urine, they tie the mouth of the vessels with a clean cloth, and keep them saparately in a pure place. Afterwards, if we keep this pure urine and pure water in a bottle or in a clean vessel for the space of ten years, then they will remain as they are without smell and without injury ; while if a Jud-din [person of another faith] were to keep the same urine in a vessel, it would be injured in ten or fifteen days, and an evil odour would proceed from it, and if water were kept for many days insects would be produced in it. Wherefore, observe, with the eye of wisdom that as water, in ten or twelve days, becomes bad, so this urine and water, from the blessing of the ceremonies of our religion, is not injured for the space of ten years, but remains in its original state. It ought to be certainly known that all this goodness is owing to our holy Zand-Avastá It ought to be known also, that this circumstance is mentioned in the first book of *Wajarkard.*"

According to the Vandidád, religious ablutions are generally to be performed with cow's urine. Many atonements are also made by potations of this beverage.... W.

* پرستش میکنیم in the original Persian. Dr. Hyde says that the Pársís of India never allow their adoration of the elements to be characterzied as *parastish*. The text of the Kissah-i-Sanján in this place, is one of some hundred testimonies which could be adduced to evince his mistake. A considerable number of them, along with many illustrations of their warrant by the Zand of the Vandidád and liturgies, I have brought forward in a work entitled " The Parsi Religion as contained in the Zand avastá, and propounded and depended by the Zorastrians of India and Persia, unfolded, refuted, and contrasted with Christianity. "

Also the cow, the sun and moon.
Whatever God has created in the world
We pray to for He has selected them.
This belt, composed of seventy-two threads,†
We bind on with the solemnity of vows.
Our wives when they are in their courses
Look not to the sun, or water, or on the moon :
From fire and water they remain at a distance,
Since those things are of essence of light.
From all things they carefully abstain
In the light of day and the darkness of night.
They abstain till their courses are completed.
When they have purified themselves they look on fire and the sun.

Moreover the woman who bears a son
Must observe restriction forty days—
The same restriction as a woman in her courses,
And she must remain retired and in seclusion
When a woman bears her son before her time is fulfilled,
Or when a dead child is born to her,
She is not premitted to go abroad or move out,
Nor is she allowed to converse with any one.
That woman must observe a strict abstinence—
For forty-one days she must abide therein !

† The *Kusti*, or sarced cincture by which the loins are girt. I have never heard any rational explanation of it as a symbol from the Pársis. The same remark is applicable to the *sadra*, or sacred muslin shirt. The form and texture of the latter, however, evidently show that it is intended to be the representative of a *Coat of Mail*. The *Sadra* and *Kusti* together, are the panoply in which the Pársis believe that they can successfully resist the assaults of Ahriman, the evil Principle. Edal Dáru, in his Maujazat-i-Zartusht, says "that the *Sadra* and *Kusti* preserve the soul from the calamities accruing from Ahriman ;" that the "souls of dead children," are prevented by them "from becoming devils, *Khavis* and *Jins*," "while many of the souls of the Jud-dins become devils, *Khavas* and *Jins*." pp. 4, 8.—W.

Thus whatever were their observances and rites,
The same did that Dastur recite to the Raja.*
When the mysteries of the faith were unfolded,
And the pearl of intelligence had been well pierced :
When the Hind Raja had heard the words of the Dastur
And his heart had been filled therewith ;
Then did that good Prince command them
That they should abide in his land.
He ordered that their men of rank and age,
Of good disposition and wise of counsel,
Should examine the land minutely,
And when they found a vacant spot, should inform the Mobed thereof.

A place in the desert was fixed upon
It was a pleasent spot, and there they fixed their abode.
They found that spot acceptable,
And they raised a city where had been a desert :
It was then but forest land and uncultivated :
When they, with their wives and old men, disembarked.
When the Dastur saw the soil was good,
He selected the place for their residence.
The Dastur named that spot Sanjan,
And it became populous as the land of Iran.
There they sojourned with repose and happiness :
Every one betook himself to his own pursuits.
One day when they had business with the Raja
They all went before him glad of heart.
The Dastur said to him—O son of Princes!
You have given us an abode in this region.
It is now our desire to place in this land of Hind

---

* The Pársis have summed up the information given to the Raja in sixteen Sanskrit Shlokas, which are commonly circulated in a somewhat corrupted form in the Gujaráti character. The substance of them, I have given in "The Doctrine of Jehovah addressed to the Parsis."—W.

The sacred fire of Bahram.
It is necessary to clear the land for three farsakhas
That the affair may be properly conducted.
Let no stranger approach the spot :
None but the wise and faithful may draw near.
There let no enemy of the faith appear,
Then the worship of the sacred flame will be rightly observed
Lest any one should lift his voice therein,
And a hindrance should occur in our woship.
The Rai replied —I grant permission :
I am free from this request as I comply with it ;
I agree to it from my heart
For I desire such a shrine to be reared during my life.
What is better, O wise men,
Than at once to commence the undertaking ;
At the same time the Rai gave the order,
He gave up a place to the pious Dastur :
At the same time the Prince, that Hindu Raja,
Cleared the ground in every direction :
To the distance of three farsangs he removed the enemies of the faith :
Within that space none remained but the faithful.
No one remained there to the distance of three farsangs,
None except the men of wisdom.
Round about were placed the vessels used by the Dasturs,
Shining brightly like the sun.
Night and day watches remained there.
Thus by the order of Yazdan was the affair ordered.
In that time all were wise,
Every one was skilled in the affairs of religion.
On the appointed days and months they held solemn feasting—
They prayed and gave abundant donations.
The faithful were delighted in their own affairs.
And thus firmly established their faith.

The Prince also, Jadi Rana himself,
Sent abundant offerings of every description.
In those times all the government
Was transacted by the hands of the faithful.
All their affairs were prosperous,
In asmuchas they had brought with them the tools and skill of Khurasan.
Several families also of the Dasturs of the faithful,
Of righteous behaviour had arrived there.
With them also were several alchymists,
To whom success was given by the favour of God.
Many implements and much furniture they had brought with them,
And they kindled the sacred fire according to the rites of the faith.
As the faith prescribes, did those ancient Dasturs
Place three sacred fires full of exceeding light.
In those times they were learned in the faith,
And executed the matters of religion wisely:
In these times God only knows what is the faith.*
However one thing is certain, that the faith must be observed.
In that land all the faithful and their Dasturs
Held a festival, solemn, and exhilarating with wine.
Thus three hundred years more or less passed away,
And many men flourished there whose number is uncertain.
The faithful were dispersed through Hindustân ;
Wherever they pleased they selected their abodes.
Some went with their whole property to Nausari ;
They removed there pleasantly and fortunately ;
Some turned their faces to Bankanir :
Others betook themselves to Baroch.
Some went towards Baryao :

---

* I would recommend this line to the consideration of the Pársis.—E.

Every one sought a different abode.
Some arrived at the city of Anklisar.
Some assembled themselves in Cambayet*
Every one found repose in a different direction.
Much happiness and property they enjoyed,
And thus they passed two hundred years.
In that time in the city of Sanjan,
Those families of the Dasturs which had remained,
On them fell the decree of fate—
I know not what became of them.
There was a Dastur young in goodness,
And possessed of the talent of eloquence—
The name of that Dastur was Kushmast,
Whose actions were always those of righteousness ;
The name of his son was Khujistah,
Who was obedient and dutiful to his wish.
It was always his duty to perform the Yazish ,†
Since he was always vers'd in the rites and in the Baj.‡
He was also well skilled in the Yazish,
And remained constant at the Arwisgah.¶
That holy person was held in high repute,
And may he rejoice in the delights of Paradise !
In this manner seven hundred years had elapsed,
When heaven became unpropitious in the following manner :
Suddenly the world became narrow to him,
And fortune everywhere oppressed him.
After certain years in the lapse of time
The Shah heard of the Rai of Sanjan.

All these lines are very obscure and appear entirely uncouth

* All the places here mentioned are easily recognized on the map of Gujarat.—W.

† 𐬫𐬀𐬯𐬥𐬀 *Yaçna*, in Zand, the sacrificial rite, corresponding with the Sanskrit यज्ञ *Yajna*, sacrifice—W.

‡ The " muttering " at meals.—W.

¶ The board on which the Pársis place the vessels they use in their religious ceremonies.—E.

After five hundred years had elapsed from the arrival of the faithful in Hind,
Islam was introduced into Champanir.
A good Shah was born with fortunate omens :
In that City he was enthroned.,
His name was called Sultan Mahmud :*
His subjects called him the shadow of God.
When after certain years he was informed
That there was a Prince in the direction of Sanjan.
His Vizier Banaz Khan said one day,
That thus hath the fortunate Shah ordered :
Proceed with an army to Sanjan,
That the land may be brought under subjection,
At the order of the Shah Sultan Mahmud
Forth came the warriors like the spreading of smoke.
All his army clothed in armour,
The Eagle unclosed its pinions.
When Alaf Khan had moved his army thence,
He advanced on the populous Sanjan.
News was brought to the Hindu Prince of that host :
He was told that from every quarter his foes were assembled.
There were two thousand chosen horsemen.
Selected from that numerous host by their noble leader.
When the Raja heard of these tidings he was dismayed.
After a time he again recovered his senses.
He then called all the Mobeds to his presence--
All the faithful and the Herbuds.
That good prince said to them—
What counsel give Ye my faithful friends ?
My ancestors exalted you ;
They lavished favours upon your people :
In this my difficulty it behoves you to exert yourself,

---

* This Mahmud Shah, surnamed Begada. The time referred to was about 1507, A. D.—W.

And to lead the way in battle.
If ye recollect the benefits conferred by my ancestors,
Do not refrain from shewing your gratitude.
Then the old Mobed, responded to him,
Fear not, O Prince, on account of this army.
All of us, as long as our lives remain,
Will scatter the heads of thy foes by thousands.
Our custom in battle is known to all :
We give not way as long as our lives continue.
One man of us will never turn back,
Though a millstone were dashed on his head.
When the Prince heard his words,
He bestowed on him a dress of honour of divers pieces
In those times there were among the faithful
Many who were fit for war, both young and old ;
They reckoned up the number of believers,
And fourteen hundred were entered on the roll.
Instantly the young men bound their saddles on their horses ;
The horsemen stood armed in mail:
In that place the whole body of the faithful
Drew up their ranks before the Raja.
The dawn rose on the darkness of night,
And the lamps of the stars were concealed in the cave of gloom.*
And now when Alaf Khan with his horsemen
Put on their armour and descended to the plain,
They placed their embroidered saddles on their steeds ;
They raised their banners on the backs of elephant ;
They saddled their horses for the battle ;
The plain was rendered narrow by reason of their elephants,
The leaders arrayed their troops ;
On all sides they prepared the weapons of war.
When they had drawn up their squadrons on the plain,

* This is perhaps intended metaphorically, for the hope the army of the faithful inspired.—E.

They blew the brazen trumpet of wars.
Thus was each army drawn up in array :
On one side the host of Islam, on the other that of Hind.
Day and night they were engaged in strife ;
The speed of their horses through much labour grew slow.
The two leaders on either side like dragons,
Exerted themselves like leopards.
The world grew dark as pitch with clouds,
From which rained sword and javelin and arrow.
On either side many were slain :
Every where the dead lay in heaps,
None succoured them or came to their aid.
Such was the order of God regarding them.
Around through the hosts none were visible ;
All had fallen in countless numbers.
Flight then arose among the army ;
None recognised another therein.
That pious leader said to his friends—
"I see none of our Hindu friends around us.
(For the Hindus fled from the battle,
None but the faithful remained there.)
Now is the season of battle, O my friends !
Let us go into the contest like lions ;
Let us make a simultaneous effort ;
And let our swords and arrows drink the blood of the foe."
Who was the first of the faithful who entered the battle ?
His name is related to have been Ardashir.
That instant did the celebrated Ardashir
Impel his rapid charger across the plain.
He leaped forward and suddenly penetrated the ranks of the enemy,
Grasping in his hand a steely spear.
He stood on the plain with the javelin in his hand ;
He girt on his mail, and bound on his sword.

First the arrows rained on all sides :
The armour of the warriors was rent in the battle.
The world-illumining sun was concealed :
Who could tell whether it was day or night !
The rays of day were obscured by dust
Caused to raise where man struggled with man.
You would have thought the world was darkened with pitch,
In the midst of which the arrow points glittered like diamonds
Of those who carried javelin and wielded mace,
But few remained of thousands.
Earth and sky were dark and obscured
The ground was painted like a tulip with blood of chiefs.
Blood flowed in fountains from the bodies of the slain.
Heads were cloven in pieces with the sword.
Calamity overtook the lives of men :
Each moment death received its guests.
The heroes were clothed from head to foot in iron:
The bright blood shone like the sun.
On each side incessant flew the darts .
The dark blood dropped on the plain continuously.
The javelins quivered in the breast of Kaus,
The life of Tarau's was reached through his mail.
From the blows of the heroes none turned away:
Every weapon demanded blood.
The earth was plated with the iron shoes of the horses :
It flowed with blood up to the knee.
Three-days and nights thus continued the battle.
That the hands and feet of those who fought waxed weary.
On all sides glittered the lightning of the sword :
Heads were scattered before the trenchant blades.
In that contest Islam was overthrown:
It was cast down in the battle with the Raizada.
Alaf Khan fled in the darkness of night :
He forgot both the road and order :

All his army were discomfited.
They fled from before the face of Ardashir :
In the battle many of his enemies were slain :
The issue of the contest was glorious.
All his women and his equipments
Fell together into the hands of Ardashir.
Again the two armies shouted for the battle.*
Earth was again filled with commotion.
By the ringing of bells, and the blast of the trumpet :
Many heads were smitten with confusion
Again Alaf Khan prepared for the fight :
The brazen drum was again in motion.*
The noble leade Ardashir
Again made his appearance in swift career.
He cried to that excellent Prince—
" They are a hundred warriors to our one :
Behold now our actions in this extremity,
Since their army has reappeared in greater numbers than before,
We will either yield our lives or take that of our foes :
We prepare for the battle with this resolve :
In this fight may God be friend us,
Since he always removes our difficulties."
At these words those who heard were glad,
Many hearts were freed thereby from pain
They then all put on their armour,
And descended to fight with the Khan,
Then the illustrious Ardashir
Bound to his saddle the noose of war.

---

* Here again the connection seems entirely lost, for we are not told how the army of Alaf Khan, so lately described as in utter rout, rallied and returned to the battle.—E.

† The original is—"The drum, like a hawk, began to fly"—than which I do not recollect ever to have met a more inappropriate simile.—E.

He entered the ranks like a lion :
On his waist was a sword of Hind, and a dart was in his hand.
Loudly he shouted—O ye fugitives,
Why are ye timorous in the day of battle !
Where now is your leader ?
What is his employment and name ?
The chief of the foes appeared and said : "I am he,
Who spills in one blow the blood of my enemies."
Beneath him was a steed named Sulak.
He came towards Ardashir swiftly
He came to oppose him grasping a javelin :
On all sides he glared like a furious lion.
He shouted once to Ardashir--
"Now, O noble foe, guard thine own,
For a combatant has come to fight with thee.
Now then display thy skill in war."
Ardashir shouted to him in reply—
"Thy equal in fight has come against thee also."
They both fared in the battle like lions.
They were satiated with the blood of each other.
At last Ardashir obtained the victory ;
He cast him down from the back of Sulak :
He cast his noose and drew him towards him :
He dismounted from his steed and cut off his head,
When Alaf Khan beheld him slain,
His heart was filled with grief.
He gave orders that the men of Fars and the Hindu Prince
Should be slain and not permitted to live.
His army followed him full of vengeance.
He spurred on his steed to the battle.
The clashing of the swords arose incessantly :
Blood was poured in streams on earth.
When the two armies joined in battle,
Blood poured from their bodies like the sea :
Waves of blood arose.

On all sides was the destruction of men :
No place remained which could contain an ant.
But what can any one devise without the command of God ?
Then approached the termination of the life of Ardashir,
He fell, and the end of his days arrived
A dart reached his waist,
And transfixed him suddenly.
His body was weakened with wounds,
For a fountain of blood spouted from each limb.
Ardashir fell head long from his saddle :
His army became confused when they lost their leader.
Alas ! for that noble chief !
Destiny at last cast him down.
When evil fortune arises, in that season
The hard stone becomes soft as lead.
Had he fought with ten times greater vigour,
What could it avail him since his destiny was adverse ?
On both sides many warriors were slain—
The noble, illustrious and the good
Then fell too the blameless Hindu Prince ;
The army was turned to disarray.
Alas ! for that excellent Prince.
He fell, and his City became desolate.
At last the army of the faithful was scattered.
There is a mountain in Hindustan named Bharut ;
Many fled thereto from terror of death.
The order of God is irrevocable.
Twelve successive years elapsed
During which the royal fire itself was neglected.
Then after a period by the Command of God
They set forward, themselves and their families.
They carried with them the sacred flame of Bahram :
They proceeded in the direction of Bansadah.
When the people of Bansadah heard thereof,
They came forward to meet them courteously.

They arrived there with three hundred horsemen,
And with many honourable men:
They led them into the city with much respect.
Thus was their grief alleviated.
The city of Bansadah rejoiced at their arrival,
And thus were they supported.
Thereafter from that place the decendants of the faithful,
From every clime where believers were to be found,
Proceeded for the service of the Shah.
Both women and men, young and old *
As in former times in the celebrated Sanjan.
Every tribe of believers flourished.
In the same manner afterwards in Bansadah .
They arrived from all quarters with abundance of wealth.
After this when fourteen years had elapsed,
The heavens became prosperous to them.
In that time one among the faithful arose ;
There was none to equal him in those days.
He appeared there and exhibited righteousness
Many miracles were wrought by him.
Dhewud † was his name, and he resembled the blessing of marriage,
For he brought encouragement to the faithful.
In the latter times that men of excellent qualities
Renewed and extended the true faith :
If any one had not the Kusti or the Sadra,
He himself contributed the sums necessary to be expended—
Well did he arrange the affairs of the faith :
None ever came to him under affliction,
That he did not relieve his distress.

---

* The whole of this passage is very obscure, and appears corrupt.

† This appears to be a mistake, for, as below, the name should be Dawar.

And did not afford consolation to his heart.
In those times many of the race of the faithful,
Were confirmed in the faith by his means.
My tongue is unequal to the description,
Of the advancement of religions to be ascribed to that man.
One year he thus formed a determination,
And proceeded to the fire temple,
Then he prepared a feast
In the fire temple of the city of Bansadah.
In the month of Azar and the day of Azar,
Was the feast held. O my brother !
With all the faithful and the Dasturs
That enlightened benefactor of the faith proceeded to the fire-temple.

In his sight all performed the Sijdah :
There they all performed worship.
Then one and all, with joy and gladness
Returned back from the temple.
Two or three months elapsed after this.
When that good person formed a design in his heart.
One day he assembled all the multitude
And spoke to them regarding that fire-temple :
He said—" I wish for the Shah of Shah's from thence
I wish my friends to conduct him here.
If I daily see the countenance of the Shah,
Much benefit will be derived therefrom.
Besides every year in journeying to the fire-temple,
I experience much pain, and that by reason of the distance
For in that month much rain falls
And much time is occupied in the journey :
Therefore my friend what is better than this
That I should go there with certain persons of discretion.
And bring the sacred flame of Bahram
That I may behold it daily :

Our dignity and fortune will be increased thereby,
And the hearts of the faithful will be made glad.
All rejoiced at his words
And proceeded thither from Bansadah.*
With much honor they brought the sacred flame :
They prepared for it a magnificent temple .
They did homage to the Shah of the true faith :†
They all accompanied the procession.
Day and night his worship was performed
By those appointed to that duty.
The name of the first was Nakin Ram :
His actions were always those of piety :
The name of the second was Dastur Kurshid :
His father's name was Kiyam-uddin Jawid.
The third Dastur was Jamyan-ibn-i-Sair :
Who was always attentive in devotional offices.
Their families and their tribes were with them.
They all attended on the Shah of Iran ;‡
With much zeal and ardour they abode in his service :
They were established with much splendour and dignity.
Those three Dasturs arrived in Nausari
With all their tribes from the distant journey.
And in those days the pious Dawar ¶
Gave assistance to the worshippers of the true faith.
I offer my blessing to him in this world.
And may peace be his resting place hereafter !
Unnumbered blessings and thanksgivings without end.
Be offered to God the cherisher of his creatures,
That he directed my tongue in this fitting task,

* Above it is said they brought the flame of Bahram to Bansadah, which is evidently a mistake. —E.

† i. e. to Bahram.—E

‡ i. e. on the flame sacred to Bahram.

¶ A layman, particularly skilled in the Law, and observant of religious rites.—W.

And by his mercy opened to me a concealed door
May God in both worlds bless exceedingly
The Dastur* who revealed to me this tale.
I am the poor person named Bahram,
Whose dwelling is the town of Nausari.
Know too, that my father is Kaikobad,
And that his heart rejoices in the remembrance of the Shah of Iran.
His father was the Dastur Hurmazdyar :
May his place be in light among angels !
Know, my friend, he bore the title of Sanjani,
For he was instructed in all wisdom :
From that wisdom he got the title of Sanjan,
Since he showed knowledge in affairs of religion
They gave him also the name of the Dastur of the faith,
All affairs connected with the faith were expounded by him.
His abode was in the city of Nausari.
If you reckon you will find two hundred years have elapsed from his time
A hundred thousand blessings and laudations be upon him
And on all those who accept the faith !
By the blessing and the Command of God
I have thus related the history of this family of men.
When the men of the faith read it :
This work will bring a blessing upon me,
May more than hundreds of thousands of blessings rest.
On that good person ! benefactor of the world†
May Anoshirvan return my spirit,
And obtain pardon for my soul from Yazdan !

---

* Eastwick does not seem to have understood this word. So, he takes it as a proper name. He then takes the proper name Changa Shah, to be a common name. The word is Dahyswad which is Pahlavi Dayyopat, which s again Donghu-parte in the Avesta. It means master, ruler chief.'

†i . e., Zartusht.

Praise be to his spirit everlastingly—
Everlasting joy attend his soul!
Nine hundred and sixty nine years have elapsed of the era of Yardejird. *
Now that this history has been recorded by the pen;
In the month of Farwadin, and the day of Khurdar,
These verses were completed aright.
I have written and finished this history.
By this undertaking I have sought the favour of God.
I pray a blessing from the reader of this book
That my earth by water may be purified thereby
May his soul with mine go to Anoshirvan.
That whatever be his will may befall me.
I have related this history according to my knowledge,
As I have heard it from my ancestors.
I have accomplished this work unaided by any instructor,
And thus have the flowers of this garden been reared.
(Lord of bounty a fortunate age) †
Gives the year of this work and it was written in spring.
When I looked on this story I said within myself.
On considering this account of the faithful,
O reader when you look on this good performance,
Pay to me the applause that is due.
Praise without end and countless thanksgivings
Be on Yustast the pious!
And may this favor be granted in thee by the mercy of God,
That you give to my soul the blessings of eternity!

Here ends this tale of Khurasan.

The end of the book.

On the day of Wah-minu-asman, in the month of Ardibihisht, in the latter end of the eleven hundred and twenty-ninth year

*This fixes the date of the Kissah-i-Sanjan, at 1599, A. D.—W.

†This is the date by letters—a fanciful usage observed by Persian writers.

of Shah Yadejird, in the season of winter,* was written this book by the believer in the faith, the slave of God, the Mobad and son of a Mobad Darab, son of Faramurz, son of Minuchihr, son of Garsharp. From the reader a blessing is asked for me who am a sinner.

E. B. Eastwick, Lieut.

Mahabaleshwar, March 16, 1842.

* This is the date of the transcription, A.D. 1759.

THE EDITOR'S TRANSLATION
OF
KISSE-E-SANJAN.

GOD, (I CRAVE) THY FAVOUR.

In the name of God, the Giver, the Beneficent, the Merciful, the Just, the Kind, the Matchless, the High and the Great.

1. In the name of God, the Wise and Holy, every moment I sing heartily His praise.
2. Night and Day I offer to Him abundant thanks-giving because my soul is made happy (victorious) through His praise.
3. I do not say anything in season and out of season, except thanks-giving to Him, for He is the Eternal King[1] of the creation
4. He is powerful (and) mighty everlastingly, for the eyes of His servants (creatures) are constantly seeing through him.
5. He is our refuge and helper everywhere; He forgives sins and accepts our prayer and repentance.
6. Again He always comes to our succour. He has given us knowledge and shown us the true faith.
7. He is the Protector of the poor and the Lord of the Universe. He pardons sins and forgives (the sins of) mankind.
8. Further, He is our constant Guide (and) is the companion of our secret hours and solver of (our) difficulties.
9. Thou hast a perfect control over the creation Thou art the King, Thy kingdom is without decline.
10. Thou art the Lord over Lords Thou art our darling matchless and incomparable.
11. From clay Thou makest by Thy power the shape of man and Thou puttest into the soul, glad and happy.
12. Thou carriest from the loin (spinal cord) a drop of seed into the womb, Thou art the One Who delineates forms on water.
13. Thou gavest the drop of seed the form of a body, Thou madest the world visible in it.

N B—Abbreviations E Eastwick, R Rabadi

1 E reads جاودان شاه as خاوران شاه and translates the latter as "Lord of the East." On the basis of such a translation, Dr. Wilson who never misses an opportunity of running down the Zoroastrian religion, remarks that the author of Kisse-e-Sanjan makes the Sun synonymous with the Deity!

14. Thou gavest man the outward, visible tongue ; and Thou again hast given him the inward (invisible) gem (of wisdom).

15. Thou hast given him two eyes for the purpose of seeing and hast made two eyes for hearing.

16. Thou hast given him a tongue for speech, so that it may move like a pair of compasses[1] in Thy praise.

17. Thou hast given him the sense of smell for enjoying sweet scent Thou hast given him feet to stand up and worship (Thee)

18. Thou hast bound 32 pearls (of teeth) with one string, Thou hast created the sense of taste in the mouth (palate)

19. In such a (perfect) manner has the world been drawn on the slate of your workmanship that one can sacrifice his life for such workmanship

20 To the souls of lovers thou bringest sorrow (yet) Thou hast given (them) comfort and joy with melancholy.

21. Thou hast (painted) the picture of the two worlds on (the tablet of) Nothingness (chaos) Thou hast made man the leader of angels[2].

22. I grant that divinity befits Thee, Wisdom has testified to Thy existence

23. Every time I express unbounded thanks to Thee my tongue is fittingly employed every moment of such expression.

24. Love has put a cord round my neck, so that wherever it draws me I proceed.

25. I have no help but to obey the Command of God, because He has thrown me everywhere into cheerful resignation.

26 No one deserves eternity except God, since He is always matchless.

27 All this entirely of existence has emanated from Thee, Thou hast given shape to the world through Thy wisdom.[3]

28 Thou hast created ADAM out of clay and Thou hast named him Thy deputy.

29. Thou art He who is not subject to changeability, Thou art He who takes us by the hand to assist us.

30 None resembles Thee, none is like Thee, the whole of the creation emanates from Thee only.

---

1 E. does not seem to have made out the word پرکار compasses.

2 E. translates ملک as 'creation' (i.e مُلک) instead of (angel) مَلک

3 حکمت E 'gives by thy command' (حکمت).

31. Thou hast created the earth and the heavens and thou hast graced them by creating man.

32 To Thy court Bahman has turned his face, enlighten his heart (mind) in this world.

33. Make his heart thrive in the true religion, and free his head from the chains of sorrow.

34. Keep him always prosperous (staunch) in the faith (and) by Thy own grace illumine his soul with light.

35. I have no benefactor save Thee, and in both the worlds my hopes are centered in Thee

36. O Thou merciful One! forgive (my) sin, my tongue recounts (weighs) Thy attributes

37. Thou doth help my friendless soul, Thou dost favour Thy servant with Thy bounty.

38 To whom shall I turn my face, if Thou drivest me away; where shall I go since there is none other than Thou.

39. I am ashamed of the crudeness of my words, I am not fortunate in this kind of art.

40. I have come before Thee to make apologies, for Thou holdest eternal sovereignty.

41. O Thou supporter of the world! befriend me, for I am Thy slave, the dust at the foot of the earth (i. e Thy humblest creature).

42. I will not make any other altar except Thy door What shall I do that will be acceptable to Thee?

43. In life be Thou my companion, because these companions (of this world) will not come with me (i e. avail me).

44. At the last the wheel (sky) will reduce me to ashes, what fear or dread have I to die this death[1]?

45. When my soul goes to Heaven, bring the words ASHAM[2] on my tongue at that moment.

46. At the moment when the soul leaves the body, direct an angel to me.

---

1 E. (1 87.) "at the last Thou wilt restore my body"

2 When a man is on the point of death, it is customary among the Zoroastrian for those around to let the sound of the prayer fall on his ears so that the dying man may go to Heaven. E. translates the line as "I will keep Thy name on my lips" (l. 89 reading اسم instead of اشم.

47. Acquaintance may be formed with the souls of the departed so that my soul may be enlightened thereby [1]

48. The sin that I may have committed secretly, pardon it, O Merciful One, through Thy kindness.

49. What excuse can Old Bahman[2] offer to (Thy) Court (Thee), who has committed a number of faults in Thy service?

50. But forgive his sins, and free him (his soul) from secret defeats.

51. Accept the words of my prayer, for I have experienced from Thee divine mercies.

52. O God! Thou knowest my secrets Why dost Thou make me run here and there for nothing?

53. My salvation in this world is from Thee, why then should I desire release (salvation) from others.

54. Youth is gone and old age has approached. My straight cypress (form) has stretched its head to Heaven.

55. Old Bahman[3] is the poorest of the poor. Be Thou my helper and assist me everywhere.

56. Thou art my Judge in both the worlds, Thou befriendest the weak and the helpless (like me).

57. O God! wash my sleepy eyes of their carelessness and (O God) turn my face towards vigilance[4] (i. e. make me vigilant).

58. Judge me not, O beneficent King, in proportion to my sinfulness

59. From man nothing comes but sin, direct me to Thyself with the help of faith.

60. I am crying bitterly in Thy Court, so that Thou mayst not include my name amongst the sinners.

61. If thou wilt favour Thy servant, he will be exalted in both the worlds.

62. I was reflecting within myself about Thee, and was hesitating in my thoughts.

63. O Thou Judge, Acceptor of prayers, I pray for Thy mercy.

---

1 E does not seem to underst[illegible] this line He translates (L. 93) "but an angel of the inhabitants of Heaven' but then the line becomes incorrect gramatically. The test is ایا فرو ہران شود آشنائي

2. The name of the author

3. It would appear that the author means by Bahman his own soul or intellect. Sometimes he means by the term the soul of intellect of man generally.

4. E reads بيه ادي insted of بيه اری .

64. On the arrival of believers in the true faith to the land of India from the City of KHORASAN.

65. Now hear wonderful narratives from the words of priests and from ancient writings.

66. Should I speak, it would be impossible to relate the whole history, and even on paper the whole cannot be expressed.

67. Yet I will find out a portion of it, but of a hundred words I will utter only one.

68. I have heard it from a wise Dastur, who was always famous for his goodness.

69. He had also read Zend and Avesta and had repelled the followers of Ahriman from himself.

70. In his city he was a Dastur by whom undoubtedly the religion was constantly made shining (*in evidence*).[1]

71. In those days his order prevailed over all (and) he arranged the affairs of the religion

72. Whoever wanted to know of him the secrets of the religion, could by his directions well regulate the affairs of religion.

73. He was an instructor in the city and his disciples were mightly pleased with him.

74. He narrated this story from the ancient tradition. He described the inward secrets of the truthful

75. One day he told this story to me' and pierced the pearls of news excellently.

76. This was the Dastur who told me this story. May goodness be his consort everlastingly.

77. I am repeating what he told me I am revealing the secret works (legends) of the Faithful,

78 In the days of King Gushtasp, holy Zoroaster showed the path of religion.

79 In the Avesta is narrated what would appear (in future); namely that a tyrannical king would appear among you,

80. The true religion would be broken up thrice, in consequence of which the faithful would be ruined and wounded.

81. The name of the king would be Sitamgar (tyrant) and the true religion would suffer at his hands.

82. Now hear carefully what I say regarding the religion, it was thus the faithful became again sufferers.

---

1. E.—"The eyes of the men of his City were fixed on him." (L 11)

83. At length their King Alexander appeared. He openly burnt the books of the religion.

84. For 300 years the religion fell low and the devoted were oppressed.

85. After him for a long period the faith was languishing[1] (until) Ardeshir became King.

86. A second time (then) the true religion war restored ; in the world was heard its good report.

87. Ardai Viraf was sent to the divine Court for (obtaining) knowledge of heavenly things.

88. Thereafter again the ill-omened Satan,[2] broke up this faith.

89. He again caused obstacles in the true faith and from every direction proceeded complaints about religion.

90. After a peried, when King Shapoor appeared, once again the good religion became fully shining

91. When the devout Adarbad Maraspand girt up his loins for the sake of the religion

92. He made copper of seven materials and melted it and poured it on his own body.

93. He removed every difficulty of the faithful and a second time he restored splendour of the religion

94. From King Shapoor to King Yazdegerd, the religion got its (original) dignity and position.

95. The days of Zoroaster[3] came to an end for a time and no one found any trace of Zoroastrian state.

96. When a thousand years passed after Zoroaster, the true religion thus came to an end[4],

97. When King Yazdegerd lost his sovereignty and a king of alien faith seized his throne

98. From that time Persia was broken up. Alas ! the kingdom and its religeon were both made desolate.

99. At that time all who had faith in Zend and Pazand became scattered.

---

1 E. reads پناهی = protection, instead of تباهی.

2. E does not seem to have deciphered گتاهیدر گیسار and he translates the phrase as "inhabitants of Heaven." (l. 47)

3 E. "foretold by Zartasht" (l. 61)

4 E. (l. 64) "the star of the true faith reached its Zenith" (rather Nadir !)

100. The lay followers of the faith and the Dasturs all had equally to conceal themselves for the secret preservation of the religion

101. They all for the sake of their religion left their residence, place of abode, garden, hall and palace.

102 They remained a hundred years in Kohistan (the mountain) when their condition was reduced to such extremes.

103. Once a wise benefactor considered deeply the state of their religion.

104. He told his companions, that it was difficult to remain there also any longer, on account of the fear of the enemy of the faith.

105. He ran with priests and laity at once to the city of Ormuz

106. When 15 years passed in that territory and they suffered a number of indignities at the hands of people of an alien religion,

107. There was a wise Dastur in that place who was an able astrologer.

108. Who had found from old calendars that our stay there was to come to an end.

109. (He advised) if we wish to leave this country we must at once move out of it ;

110 Otherwise we shall all fall into a snare (come to grief), our wisdom will be useless and our work spoilt.

111 It would be therefore better that leaving the demons and the infidels we should proceed to India.

112. Being afraid of their lives and for the sake of their religion all then fled to India.

113 When the ships were launched into the sea and the sails were adjusted.

114. They made women and children sit there in and they drove their ships fast towards India

115. When the ships came all of a sudden towards India, without doubt they anchored at Div.

116. Having secured a place there they came down—at last they found themselves once more on land.

117. The faithful remained there for 19 years after which an astrologer made a prediction.

118. An old Dastur read in a calendar and immediately said "O enlightened friends,

119. "We must remove hence to another place where we may find another place of refuge."

120. All were pleased to hear him and they sailed fast towards Gujarat.

121. When the ship had proceeded to some distance in the sea they were overtaken by a storm.

122. All the priests were perplexed and were overwhelmed in the whirlwind

123. They rubbed their faces (fell prostrate) entreatingly in the Court of the Almighty and began supplications standing.

124. Saying "O you Omniscient, help us out of the difficulty Take us out of these hardships for once.

125. "O you victorious Behram. come to our help, extricate us out of this difficulty.

126. "By your kindness, we shall not be troubled about the typhoon nor shall we harbour fear in our heart or soul

127 "Come to assist the helpless, guide those who have lost their way

128. "If we find a way out of this whirlpool, no calamity will overtake us again.

129. "If from this sea we reach the territory of India, happy and delighted

130. "We will kindle the victorious fire (Atesh Behram) release us from this hardship and give us power.

131. "We accept this in the presence [1] of God, because we have no one except Him (as our friend)."

132. By the blessing of the victorious fire of Behram all fortunately escaped from that danger.

133. The very hour their supplication was accepted, God befriended them in their work.

134. A favourable wind blew with heavenly light (and) the very same contrary wind disappeared.

135. When the captain of the ship brought the name of holy God on his tongue and steered the ship at once,

136. All the Dasturs and the faithful bound their sacred thread [2] (and) immediately steered the ship in the sea

---

1 E "In honour of God." (l 131)

2 كرد كستي has not been correctly translated by Eastwick He seems to read كشتي and translates "who were in the Vessel" (L 1 141)

137. It was so fated that thereafter they all arrived (towards) in the vicinity of SANJAN.

138. There was a good Raja in that place who was known for his righteousness.

139. His name was Jadi-Rana; he was liberal, sensible and wise,

140. The Dastur, who was noted for his learning and wisdom, went to him with a present.

141. He gave him benediction and said "O you King of Kings, give us shelter (place) in this City,

142 "We are poor and have come to your City and at your abode to ask for protection.

143. "For the sake of our religion we have come to this place; we have heard that there is a Raja here.

144. "Of the descent of benevolent Kings, that he has always been famous in India.

145. "(That) he will give us shelter in (his) own city and kingdom, he will look upon our condition with an eye of mercy.

146. "We rejoiced at hearing this news and we came to you under pleasant auspices.

147. "Now we have come to your City and we have escaped from the infidels in hope of (meeting) you".

148 On hearing this all the subjects of that beneficent Raja were pleased at heart and delighted in soul.

149. When that Prince saw them, all of a sudden he took fright

150. He was afraid of his crown lest they should render the country desolate

151. The Raja was afraid of their dress and asked the Dastur about their secret (observances)

152. At length he said "O you pious Dastur, first tell me the secret of this affair.

153. "Namely, what is after all the custom of your religion? What are secret, and what are open observances?

154. "First, let me see what your religion is, thereafter I shall prepare a place for you

155. "Secondly, you must give up the language of your country, so that I may give you a resting place (here).

156. " You must avoid the language of the country of IRAN and pick up the language of INDIA.

157. " Thirdly, your women must put on clothes like our women.

158. "The fourth is this, that these weapons and swords must be laid aside (put within the scabbard) and should not be worn anywhere.

159. " Fifthly, when there is some good work (marriage)[1] in connection with a child, it must be performed in the evening.

160. " If you accept these conditions, then you can get a place or residence in our City.

161. When the Dastur heard all this from the Raja, he had no help but to accept all that he said

162. The aged Mobed then told him ' O you wise Raja, listen to what I say about our religion.

163. " Do not be sorry on our account here, nothing wrong will proceed from us.

164. " We shall be friends with the whole of India and we shall everywhere cut off the heads of your enemies.

165. " Know for certain that we are worshippers of God (Yezdan) and have left (people of another faith) unbelievers for the sake of our religion.

166, " We have left behind us whatever we had, we have suffered much difficulty on our way.

167. " Even our residence, country and our possessions have we abandoned, O you fortunate King !

168. We are strangers (foreigners) from the descent of JAMSHED, we revere the Moon and the Sun.

169. " Thirdly, we esteem the cow, water and fire on account of their good qualities.

170. " We worship fire and water, also the cow, the Sun and the Moon.

171 " Whatever God has created in the world, we pray to it, since He Himself has approved of it.

172. " This Kusti (sacred thread) of ours, with 72 threads, we bind (round our waist) and we sleep with a pure heart.[2]

---

1. E. (l. 188) translates 'marriage procession' and so too Dr. Jivanji Modi, but the words in the text have no connection with 'procession.' The words کار خیر mean good work only

2. E. (l 213)—" With the solemnity of vows." If we read خوا بیم then it means we rest or sleep with a pure heart, if خوانیم it means 'we recite' R.—'પાક દીલથી'

173. "The women, who sit (apart) in monthly course, do not look to the Sun, the Sky and the Moon.

174, "They keep at a distance from water and fire, since these things are of the essence of light.

175. "They carefully abstain from all things, during the light of day-time and the darkness of night.

176. "So long as the menses disappear they sit (apart) and when they wash their heads (*i e.* are free from menses) they see fire and the Sun.

177. ' Again, the woman who begets a child must remain apart for 40 days.

178. "She must abstain herself just as when she was in menses; if she does not do so, the things (she touches) become polluted.[1].

179. "The woman who gives premature birth or birth to a still born child.

180. "She cannot go or run about where she likes, she even cannot converse with any person

181. That woman also with great (strict) abstinence sits apart for 41 days.[2] "

182. And whatever other customs and rules they had, were all described to him one after another.

183. When they had recounted the secrets of their faith and pierced the pearls of discourse in the best possible manner,

184. When the Hindu Raja had heard these words of the Dastur, his heart was fully satisfied.

185. The very moment the good Raja ordered them to take their residence in his kingdom

186. The men who were wise, virtuous and tactful.

187. (They) examined the land piece by piece, (they) found a commodious place and informed the Dastur of it.

188. A plot in the desert was found acceptable, it was a pleasant spot and they took it up for their abode.

189 The people liked the place and a city grew up out of a jungle.

---

1. E. (1. 226)—' She must remain retired in seculsion ' R —" " ફરી ચીજને અડકી ખરાબ કરતી નથી " *i.e.* " She does not pollute anything by her touch "

2, The text must be چل ویک or چل دیگر

190. It was altogether a barren desert, and old and young all came down to that place.

191. When the Dastur saw that good place he selected a spot therein for residence.

192. The Dastur named that spot Sanjan, it became prosperous like the land of Iran.

193. From that day they call it Sanjana, know that the city is named after it.[1]

194. In it they were happy and confortable and every one passed his time according to his desire.

195. One day they had business with the raja,(so) they all went up to him with a happy thought.

196. The Dastur told him "O you son of a king, you have given us a place in this kingdom.

197 "We now wish that in the land of Ind we should instal our sacred Fire.

198. "The land must be cleared for 3 fursangs (leagues), so that the sacred ceremonies may be properly performed there.

199. "No stranger should have access to that place and none should approach it except the people of the faith.

200. Not a single one of a different faith should come to that spot, then only our (work) ceremoney with the fire can be correctly observed.

201. "If any one were to make a noise there, undoubtedly there would suddenly be a great disorder in the religious work (ceremony)."

202. The Rai said "I have given my permission, I am pleased with you for this work.

204. I heartily give you my authority since such a great king (i. e the sacred fire who was called Iranshah) there should be in my time.

304. "O wise man, what could be better than this, hallo ! at once gird up your loins in this business."

205. Instantly the Prince issued his order and gave to the Dastur a pleasant spot

206. The very moment Jadi-Rai, the Hindu Rana, cleared the place in every direction.

---

1. E. omits this couplet.

207 He removed those of a different faith to 3 fursangs (leagues) and no one remained there except men of wisdom (i. e the faithful).

208. For 3 leagues no one lived in the vicinity, no one lived within it except men of the faith.

209. Round about the Atwisgah the Dasture's, each in piety shining like sun-light

210 (They) were there, night and day, keeping watch, by the order of Yezdan (God) such work was shown to them.

211. At that time every one was (wise) well-informed and (each one) was capable in the affairs of his religion

212. On certain days and months they performed Yezashni[1] ceremonies at night and made several attempts (in the affairs of religion)

213. The faithful were engaged in their own work (and) they made several preparations against the (encroachments of) aliens.

214. Even the the Prince Jadi-Rana himself used to send several things (offerings) of every description.

215. In those days all the affairs[2] were managed by the Faithful.

216. All work could be performed by them with ease, because they had brought their materials[3] from KHORASAN.

217 With those materials (implements) which were (brought) from KHORASAN[4] they worked there without being disturbed.

218. Because, along with so many Dasturs and laymen of that pure religion who had come to that place.

219. Several Alchemists had come, so, by the favour of God, everything was made easy for them.

220. They (Alchemists) had brought with them materials and they kindled the sacred fire in accordance with the rules of religion.

221. According to the custom of the faith all old men and Dasturs installed the sacred fire (Iranshah)[5] full of abundant light.

222 In those times there were people who had knowledge of the faith and managed all matters of their religion with wisdom.

223. In these times God knows what the state of our religion is only faith is required to practise according to its rules[6]

---

1 E (1 292-3) translates یزشنها as feasting and گشنها as donations

2. E. (1 298) Government. R. 'કામકાજના કારખાના'.

3. E. (1. 301) & R. translate آلت into 'tools and skill'

4 In the Persian text هرا سان and خراسان have been transposed by me.

5. شہ ایران is translated by E. (1 309) as "three sacred fires" He could not conceive that the Fire could be their King.

6. This is a digression by the poet, a moral on his own times.

224. In that province all laymen and priests held a festival with rejoicing.

225. In this way three hundred years, more or less, elapsed and some left the place and others came there.

226. They became scattered in India and they selected a place in every direction according to their liking.

227. Some turned to Vankanir, and some took their way towards Broach.

228. Some went to Variav ; all went speedily to their respective abodes (selected by them).

229. Some arrived at Anklesar and some proceeded towards the City of Cambay

230. Some took all their kit to Navsari[1]—all with their title-deeds and fortune.

231. Each one got comfort in some place and thenceforth made it his abode.

232. In this manner many became happy and prosperous for two centuries.

233. In those days in Sanjan City several houses (families) of Dasturs had remained.

234. On them there was the decree of Fate (a calamity), I don't know what became of all the Dasturs.

235. There was a Dastur, young (hearty) in his goodness and of good intentions and a sweet tongue.

236. The name of the Dastur was KHOOSHMAST and always he did benevolent works.

237. His son, whose name was Khujesta, desired to perform BAJ and BARSAM[2] ceremonies,

238. The performance of Yezeshna ceremony was his constant work, Baj and Barsam were his constant companions.

239. He was also well versed in (the performance of) Yezeshna and there always remained his presence at the Arviasgah.

240. That holy person was highly esteemed. May he have happiness in paradise !

---

1. It is strange that there is no mention of Navsari made by Eastwick or Rabadi in their translations.

2. E. (1. 340)—Translates it " who was obedient and dutiful to his wish " Evidently he does not understand the meaning of باج و برسم

241. In this manner seven hundred years elapsed,[1] in that city they had several descendants.

242. When several years passed, the crooked heaven became unpropitious to them

243. All of a sudden the world became narrow to them, and time made an attempt on their lives.

244. After some years by the turning of the wheel of Fortune the King (of Gujerat) received information about the Raja of Sanjan.

245. When five hundred years passed after their (Zoroastrian's) arrival in India, Moslem arrived at Chapaner

246. The sending of his army by Shah Mahomed for fighting with the Raja of Sanjan and the the latter coming to know of it

247. A good King appeared to have fortunately sat on the Throne in that City

248. He was called Sultan Mahomed. The subjects called him "Shadow of God".

249. After several years, when it appeared (that) towards Sanjan in India there was a King,

250. One day he told a Vazir of his (named) Alefkhan that an order had been issued by the prosperous King,

251. (That) immediately with an army he must go towards Sanjan and capture the province from him,

252. By the order of King Sultan Mahomed he issued forth from his place like smoke.

253. At that moment he prepared the whole army, he let his eagle-like (banner) fly.

255. When Alefkhan removed his army to that place, and reached the prosperous Sanjan,

255. The Hindu King came to know of it, that a numerous army had been brought from every direction.

256. That he had selected thirty[2] thousand horsemen, all brave and noted warriors.

---

1 E. says that couplets 241-244 "are very obscure and appear entirely uncouth"! No doubt there is much of repetition in these lines, but they are not difficult to understand.

2 E (l. 373)—"There were two thousand chosen horsemen."

257. The Raja became unconscious on hearing the news. The next hour (when) he recovered his senses,

258. The very moment he called all priests—all men of good faith and Mobeds.

259. (And) that benevolent King asked them "O faithful friends, what is the remedy ?

260. "You were the chosen of my ancestors, they have done you great good.

261. "Immediately gird up your loins in this emergency of mine, You be my guides in the battle

262. "If you recount the favours of (my) ancestors, you will not fail to show your gratitude"

263 An old priest thereafter replied, "O King, don't be aggrieved on account of (at the approach) the enemy,

264. "Each one of us, until death, will shed the blood of a hundred thousand of the enemies

265. "Truly in battle it is our custom that so long as our life remains, its value is this [1]:—

266. "That not a single soul from among us will turn back, even if a millstone were to turn on the head"

267. Hearing this, the Prince gave each one of them a robe of honour

268. During that period (to ascertain) how many men of the good faith there were, old and young,

269. A count was taken of the entire community (and) fourteen hundred were brought on the record

270. Immediately they put their saddles on their horses. The horsemen stood up putting on their armour.

271. In that place the men of the good faith drew up their ranks side by side with the Raja.

272. The dawn peered out of dark night (and) the light of the stars went below the cave (of darkness).

---

1. E. (1, 392).—"We give not way."

!73. Fight between Alefkhan and the Hindu Raja and the flight of Alefkhan caused by Ardeshir.

74. From the other side when Alefkhan, with his horsemen, putting on the armour, came into the battle-field

75. They put embroidered saddles on their horses, (and) the banners on the backs of elephants.

76. They saddled their horses for the purpose of the fight, the land was distressed by the (weight of the) elephants.

77. Commanders arranged their armies and exposed weapons of war on every side

78. When on the field they had drawn up their numerous armies, they instantly blew the Roman[1] (or brazen) trumpets,

9. The army was so arranged on each side, on one Moslem and of the Hindu Raja on the other.

0 Day and night they were engaged (in battles), the pace of the horses had to be slackened on account of full gallop.[2]

1. The two Commanders on each side, who were like whales, encountered each the other like leopards

2. The world became darkened through clouds like pitch, from which rained swords, spears and arrows.

3. On both sides so many were killed in the battle that heaps were formed of the slain.

4 Not a soul came to the help or succour,—such was the Decree of Providence (against them).

). Of the army not one looked around[3] : all were killed in the battle without number.

. Suddently a flight took place from the maidan, so that one could not recognise another in the battle.

. The devout layman told his companions—" I do not find of the Hindus anybody befriending us (from) before or behind.

. "The Hindus have fled from the field of battle, none has remained here except the Faithful.

. "Now is the time to fight, O my dear friends, we must plunge into their ranks like lions.

, "If we attack their force in a body, we will shed the blood of opponents with sword and arrow."

رومیان Roman. روئین brazen. 2. F. (l. 420) labour 3 E. (l. 429) around through oats none were visible,

291. The first person of the Faithful that came into the field (was the man) who was known as Ardeshir among them.

292. That instant famous Ardeshir spurred his swift-footed charger into the battle-field.

293. He plunged all of a sudden into the ranks (of the army), having taken in his grasp an iron javelin.

294. He stood in the field with the javelin in hand, with an armour on his body and a sword tied (round his waist).

295. At first arrows rained in every direction and the armour was (consequently) torn on the (bodies of the) warriors.

296. The world-illuminating Sun was concealed, how could anybody know whether it was night or day ?

297. Owing to the dust the face of the Sun was veiled ; on every side man fell on man.[1]

298. You would say the world was covered with pitch, and in it were glittering arrows like diamonds.

299. Of the spearmen and mace-bearers, at last, out of thousands many were lost

300 The earth and the sky became darkened and black , the dust became (red) like tulip on account of the blood of chieftains

301. Blood flowed from the body like fountain, spears were cut to pieces by the swords

302. From head to foot the heroes were drowned in iron (were armed) which was shining like the bright Sun.

303. Darts flew about on both the sides, blood began to flow continuously in the dark dust.

304. Spears pierced[2] into their chests and blood dropped through the armours.

305 No one turned his face from the blows of heroes, all weapons demanded blood-shedding[3] (*i e.* were waiting for shedding blood).

---

1 E (l 453-4) translates —

' .. . .obscured by dust caused to raise where man struggled with man,'

2 کاوش has been misunderstood by E. (l. 469) into کاوس and he translates "Javelins quivered in the breast of Kaus" , Where did Kaus come from, pray? similarly تراوش (*i e.* dripping) has been construed into a proper name (Tarav). This is the sort of translation Dr Wilson makes the basis of his comment.

3 R. Translates this as તે હથિયાર પશુ થયાં (all weapons became helpless.)

306. By the shoes of horses the earth became plated with iron, in every direction it overflowed with blood upto the knees of men.

307. In this manner the battle continued for three days and (three) nights, so that the hands and feet of men refused to work.

308. From every side lightning and swords began flashing, by sharp swords the heads of Chieftains were cut.

309. In the battle-field the Moslems were defeated; they were killed in the battle with the (Hindu) prince.

310. Alefkhan fled away under (cover of) the darkness of night, he forgot his tents and weapons.

311. His army was entirely daunted and fled away from Ardeshir.

312. Many enemies were killed in the battle and at both (Ardeshir) stood victorious.

313. The entire pavilions,[1] tents and equipments fell entirely into the hands of Ardeshir.

314. The next day, the Sun came up from the mountain range and the world was all at once illumined by his light.

315. On the second Fight of Alefkhan with Ardeshir and his Victory

316. From the armies on both the sides the shout of battle issued, and the earth a second time was filled with commotion

317. By the sound of bells and Indian pipes many heads became dull (confused).

318. Again Alefkhan prepared for battle, the hawk of battle-drum was again flown (beaten.)

319. The famous Commander Ardeshir came in an instant running to the spot.

320. He immediately told the excellent Raja, " For every hundred of them (the enemies) we are (only) one.

321. "Now what will you take us as in this work (emergency), because at least this time there is a larger army (opposing us) "

322 " We will either give them our lives or take (their) lives, with this intent (resolve) we will remain in (stick to) the battle-field.

---

1. E. (l. 487) پردهٔ سرا as women بنگاه هنجار E. (l. 482) translates as 'road and order' R has સામાન સરંજામ, بنگاه means a tent, a moveable cottage, هنجار = a plumb-line, a true method.

323. "In this field (battle) God is our friend; for He always solves our difficulties."

324. On hearing these words all were exceedingly pleased, and many hearts were relieved from pain.

325. They then immediately put on their armour and again came to fight with (Alef) Khan.

326. That instant, famous Ardeshir hung his noose on the saddle like a black snake.[1]

327. Many lion-hearted men came into the ranks, with Indian sword on the waist-belt and spear in hand.

328. He (Ardeshir) shouted out loudly "O ye tigers[2]" why have you got confused (perplexed) in the fight?

329. "Who is now your Commander, what business has he here, what is his name?"

330. A champion came (out) and said "Look, I am he who will in one blow shed the blood of (several) brave men,"

331. Under him was a galloping horse[3] (and) he came running to him (Ardeshir).

332. With a spear in hand he came to fight, like a drunkard[4] he reeled on every side.

333. To Ardeshir he gave a shout, saying "Beware now, O you son of a pious man.

334. "Your rival in combat has now come to you, now show your superiority in prowess."

335. That instant, Ardeshir gave him response "Your antagonist has come to you with all preparations."

336. Both of them became (fought like) lions in this battle-field and both had been satiated with (tired of) their (own) lives.

337. At last Ardeshir over-powered him, and threw him down from the back of his horse.

338. He (Ardeshir) threw down his noose and drew him in it. He (Ardeshir) came down from his horse and cut off his head.

339. When Alefkhan found that he was killed, his heart was very much pained (affected).

---

1. E. (l. 510) "Bound to his saddle the noose of war" R gives "black snake."

2. E. (l. 513) gives 'fugitives.' The word in the text is هژبر which mean ions Ardeshir seems to address the army on the side of the Raja and not o Alefkhan.

3. E (l 519) makes شولک the name of the horse and translates the line,— "Beneath him was a steed named Sulak."

4. سرمست has been translated by E. (l. 522) into "a furious lion."

340. He (Alefkhan) then ordered that the people of Fars (Persia) and of the Raja should be killed and should not (be allowed to) live on the spot.

341. When he came in support of (to help) his army to take revenge he instantly spurred on his horse to the battle.

342. A flashing of the swords arose and blood ran (from their bodies) like a river in sand.

343. When the armies on both the sides encountered each other, blood oozed out from their bodies like a sea

344 Waves arose out of (in) a sea of blood, there was injury to men from every direction.

345. There was no (not an inch of) space left even for an ant to pass, what could man do even for a moment without the command of God ?

346. Ardeshir then came (plunged) into the midst, and remained there—his days were numbered.

347. An arrow pierced him in the waist and (the point) came out from the other side all of a sudden.

348. His body became torpid on account of the wounds (that he received) since every limb of his become a fountain of blood.

349. Ardeshir fell prostrate from his saddle, his army became perplexed and helpless on his account

350. Alas ! for that brave Commander that Time at length destroyed him;

351. When evil fortune frowns, a hard stone becomes (soft) like wax.

352. If he (Ardeshir) fought so many battles and made (so many) efforts, of what use were they when Fortune had turned away from that person ?

353. On both sides many (a number of) soldiers were killed, (and) officers, gallant and illustrious.

354. That instant, the Hindu Prince was killed and a panic arose in the battle.

355 Alas ! for that good Hindu Prince, who died and his city became desolate on all sides.

356. About the flight of the faithful to mount Bahrut and their proceeding to Bansda.

357. At last the Faithful dispersed. There is a mountain in India named Bahrut.

358. Many fled there to save their lives—there is no help (escape) from the order of God

359. Twelve years elapsed in succession, they took[1] with them in a proper manner the sacred Fire (Iranshah).

360. After a time, by the decree of Providence all set forward with their families and connections.

361. They then had with them the (Sacred) fire of Behram (and) all came towards Bansda.

362. When the town of Bansda got the news of his (Fire) coming, they came to receive[2] him with love.

363. With[3] three hundred horsemen they went in company of several noted persons to meet them.

364. They brought them into the city with a hundred marks of respect, in like manner as a sick man (who had taken poison) finds an antidote.

365. Hereafter Bansda became like the season of spring (*i. e.* rejoiced) and in this way a long time passed.

366. Thereafter people of the descent of the Faithful, in whatever province that there were these (men) of pure faith,

367. Men and women, young and old, went there for worshipping the King of Iran (the Sacred Fire)

368. As in former times (when) in exalted Sanjan[4], they went (there) from every direction (for the sake of prayer.)

369. In this manner the Parsees came to Bansda also from every place with a number of articles (presents).

370. For fourteen years thereafter the spheres revolved in accordance with their desire.

371. On CHANGA SHAH'S bringing the Sacred Fire to Navsari from Bansdah.

372. In those times a follower of the Faith appeared, the like of whom there was none (in those days).

373. He was distinguished in his time for his devotion to the faith and several marks (miracles) were exhibited by him :

---

1. E (l 574) 'during which the royal fire itself was neglected''

2 پیش would be more appropriate here than ریش

3. E. (l. 581) says "they arrived there with three hundred horsemen." R. also does not agree with E

4. E. (l. 592) translates 'every tribe of believers flourished" taking perhaps طواف as طرایف pl. of طائفه

374. He was Dahewad (a leader of the village) whose name was CHANGA bin ASA, who used to comfort the hearts of the faithful.

375. In the latter times that man of virtuous qualities did[1] not allow the good faith to remain in imperfection.[2]

376 If one had no Sudra or Kusti, he used to provide means to him (for the same) out of his own pocket

377. That man had taken several good measures for the promotion of the faith, no one came to him full of affliction

378. To whom he did not provide a remedy or whose heart he did not console with his whole soul.

379. In those days several men of the good faith became religious through his favour.

380. My tongue cannot sufficiently portray that man of the good faith who did so much service to his religion.

381. One year that holy man formed a resolution and went to the Fire temple (at Bansda).

382. At that time there was the festival of Sadeh (and) the Fire temple was in the city of Bansda.

383 In the month of Adur and on the day Adur, O brother! that festival of Sadeh occurred.

384 That devout and enlightened man took along with him all laymen and priests.

385 In his sight[3] they all prostrated themselves and performed worship in that place.

386. Thereafter each one with joy and rejoicing returned from the Fire-temple by that way.

387. People went away from that place marching with gladness and comfort to their homes.

---

1 E (translates (l. 601),—' Dhewud was his name and he resembled the blessing of marriage, for he brought encouragement to the faithful." E. seems to confound چنگا آسا with Ashirwad, not knowing the proper name, as R translates, the couplet means —"તે બેહદીન નામે ચાંગાબીન આસા શ્રી નવસારીનો સરદાર હતો અને એ શખ્સ બેહદીનોને કેટલો એક આશરો આપતો"

2. E. (l. 602) "He brought encouragement to the faithful."

3. E. (l 623)—"In his sight all performed the Sijdah There they all performed worship." R. "તે જગોએ બેહદીનોએ આતશબેહરામના દીદાર જોઈનેક પરવરદેગારને સીજદો અને પરસ્તેશ કીધી"

388. After this when two or three months out of the year had passed, the well-wisher (Changa Asa) brought this into his heart,—

389. One day he called the entire Anjuman and there he made a speech about the Fire-temple (thus):—

390 "I wish, O Well-wishers! that we should bring from there (i.e. Bansda) our King of Kings (i.e. Sacred fire) to this place.

391. "If we daily have sight of the King, much benefit will accrue from it.

392. "Secondly, every year we experience much difficulty on the way on his account.

393. "Because in this month there is excessive rain, (consequently) our going there is inconvenient

394. "O my dear friends! what would be better than this that we should go there (to Bansda) with discreet (wise) persons

395. "(And) bring the victorious Fire, so that we may daily see his face.

396. "By him (i.e. by his grace) our livelihood and income would increase and the hearts of the people of the Faith would be gladdened."

397. All the people rejoiced at hearing him (Changa Asa), all[1] were relieved from the trouble of (going to) Bansda.

398. They brought him (the Sacred Fire) with a hundred marks of honour and located him in a beautiful Temple

399. Three of the good faith were in his (i.e of the sacred fire) service and remained with him (Sacred Fire) for a long time.

400. They were in his service day and night, they were appointed for each *geh*[2] in his service.

401. The name of one was Nagen Ram, he was always desirous of doing pious deeds.

---

1. E. remarks (1 646 note) that "Above, it is said they brought the flame of Bahram to Bansdah, which is evidently a mistake" and he therefore translates it "And proceeded thither from Bansdah." But both the translations appear to be incorrect. On the contrary they were all relieved from the trouble of going to Bansdah every time; for as R. says—સરવે કોઉ વાંસદે જવાની મહેનતમાંથી છુટા

2. *Geh*. There are 5 gehs in 24 hours of various length. Viz. *havan* from sunrise to noon, *rapithvan* from noon till 3 P.M.: *oozeran* from 3 P.M. till sunset, *avesatrum* from sunset till midnight and *husen* from midnight till sunrise.

402. Another Dastur there was whose name was Khurshed. His father was always (known as) Kiyam-ud-din.[1]

403. The third Dastur was Janyan son of Sayer, he was always well known for his services to the Fire[2]

404. They had their families and households, who were all in company of Iranshah.

405. They proceeded with great pomp and honour, dignity and splendour.

406. The three Dasturs reached Navsari, all with their households after a long journey.

407. In those days that religious Dastur (Changa Shah) was assisting those officiating priests.

408 May he have this servant's salutation in this world, may he have his resting place among the celestial

409. On the completion of the book.

410. Countless and continuous thanks to the Lord of the world, nourishe of His servants.

411. He set my tongue to (this) work: He opened mysteriously a door of His favou

412. The Dastur has shown (related to) to me this story, may God keep him prosperous in both the worlds

413. [3]I, the humble one, whose name is Bahman, my camp is in Naosari.

414. Further, know that my father is Kaikobad; his heart is glad in the remembrance of the King of Iran (*i e.* the sacred Fire).

415. His father (was named) Dastur Hormuzdyar, may his place be full of light in the brightest heaven.

416. O friend ! know that his surname is Sanjana, by (help of) every (sort of) knowledge he was weighty (*i e.* discreet) in his work.[4]

417. On account of that knowledge his surname was Sanjana, because he has shown his wisdom in religious matters.

---

1. There is a fun here There would be no sense in saying the Dastur's name was always Kiam-ud-din. Names do not change, as everybody knows. But it is also meant to be said that he was always قیام الدین *i.e.* strength, or stability of Religion,—a pillar of Religion. E. gives the name as Kiyam-ud-din Jawid though the word جاوید is an adjective meaning 'permanent, ever lasting'

2. R. names it as—Channa Saher. ચાનના સાહેર

3. خدمت آتش خدمات آتش

4. Lines 413—416 give the full name of the author.

418. Another name (title) that was given to him was the "High Priest of Religion". In every place they (the people) opened their passage (road) to religion through him.

419. He had his house[1] in Navsari, which can be estimated to be 200 years old.

420. May a hundred thousand salutations and praises be on him and also on the souls of the pillars of religion.

421. With success and by the order of God, in this manner I have written the story of brave men.

422. Know that when a religious man reads it, he will at the end pray for me.

423. May more than thousands of salutations from me reach those good persons and men of those times.

424. May the Holy Spirit[2] send back (salutations) on my soul and ask for pardon for it from God.

425. May praise be on the Spirit (Zoroaster) everlastingly and may his soul and heart always be rich.

426. In Nine hundred and sixty-nine[3] of the Yazdagerd era, this story was written.

427. In the month of Farwardin and on day Khurdad, these couplets were finished justly.

428. (When) I wrote and completed this story, at the end I asked for justice for myself from God,

429 I ask for considerable blessings from the reader for some time; because by him my honour[4] and position will be increased.

---

1. وثاقی, means family residence R. translates "તેહોનુ રહેનુ' નોશારીમા હતું'd અગર જો તું તેહોનને ગણે તો વરશ ૨૦૦] થાએઆ છે." E (l. 687) having translate. "His *abode* was in the city of Navsari If you reckon you will find two hundred years have elapsed from his time."

The metrical version by 'Parsee' (p 32) says: —

"તે હોગુને અગરચે તું ગણે તો, થએઆ બે વરશ બશો. જહારથી ઉથાવેઓ નોશારીમાથી, તેઓએ પોતાના વાશો.

This metrical version even goes further, and says "it is 200 years since he removed himself from the world i. e. *died*"

2. E. (l. 697) May Anoshirvan return my spirit.

3. This gives the date of the book.

4. Eastwick perhaps reads آب و جائم instead of عز و جاهم and translates "that my earth by water may be purified thereby" (l 708). This is the translation on which Dr. Wilson bases his criticisms against the religion of the Parsees! The next line also Eastwick does not understand, which he translates, "May his soul with mine go to Anoshirvan. That whatever be his will may befall me."

430 May his soul remain with the holy Spirit who every moment heartily wishes me to be happy.

431 I have narrated this story (Kisseh) according to what I saw and heard from my elders[1].

432 Further, my master has revised it (and) he has grown such roses in the garden.

433 O God ! grant him the natural term of life, that his years may be like spring-tide[2]

434 When I narrated this story, I followed the path of the truthful.

435 [3]Since you have (seen) received from me this good story, pronounce upon me fitting benedictions.

436 May there be endless, countless praise and ample thanksgivings on devout Zoroaster[4]

437 Further, may you have the grace of God so that you may give to my soul the gift of eternity.

438 Satan became slave, (this is) completed, this writing is finished, my work is over

This story of Khorasan (Kisse Khorassani) is completed.

The copyist is the devout servant Noshirwan son of Manekji, of the good faith, the son of heavenly Edalji, son of Cooverji. Whoever reads this will send praises to him, and it (the book) is completed on the auspicious day BEHRAM, the month of Khordad, Kadmi year 1112 of Yazdagerd of Sasan,[5] the auspicious dynasty of Persia.

1 Even this simple couplet is not correctly translated by Eastwick when he renders it thus (l 713) "I have accomplished this work unaided by any instructor" while what he really means to say is my master *corrected* it R also translates the first hemistitch thus

2 The first hemistich of l 433 Eastwick translates (l 715). "Lord of bounty a fortunate age)" perhaps reads the text as خداوند دهش عمر طبیعی and adds in his note. "This is the date by letters—a fanciful usage observed by Persian writers" But counting the letters according to the Abjad notation does not give the year 966 The whole of the 1st hemistich makes 1386 Even the last two words make 411 even if باشد سالش be taken as a hint to fix the date the words ایام ربیعی thus suggested, would make only 344 There is no fanciful usage observed by Bahman Kaikobad in the present case at least.

3. Even this couplet has not been correctly rendered by E (l 718-9,)

4. E. (l. 722) Gives "Yustast the pious" instead of Zarthosht 5 This is the date on which this copy was made from the original text The edition used by Eastwick is of 1129, the one copied by Darab Framroze Minocher The University edition is of 1112

કેશચે શંજાંણ

ઇઆને એ કીશા મધે જરથોશતી ટોલાનાં લોકોને શ્રી ઈરાંનની વેલાએતથી શ્રી હીનદોશતાંન મધે આવી વશેઆનો એ હવાલ એકીશાનાં બનાવનારે કાંને શાંભલેલો મુખતેશર બએઆંન કીધો છે.

એ કેશાનો જોડનાર પરથંમ ખોદાની તારીફ કરે છે.

પાક અને દાના ખોદાએ તાલાનાં નામથી હરએક દમેદમ માહારા જીવથી નુકતો એક બોલુ છેઉં. અને રાત તથા દાહાડામો ઘણું શુકર કહું છેઉં કાંએકે તેહનાં શુકર કરવાથી માહારો જીવ ફતેહમંદ છે અને હું વખત બે વખત તેહેની ઇઆદ શેવાએ નથી કેહતો કાંએ જે તે આલમની ઉપર હમેશાંનો પાદશાહ છે અને તે હમેશે લગી તવંગર અને શકતો છે. અને બદાવોની આંખોને રોશની હમેશે તેથી છે. અને હમોને હરએક જગો પાશબાંની અને દશતગીરીનો કરનાર છે. અને ગુનાહનો બખશનાર છે તથા ઓાજરખાહીનો કબુલ કરનાર છે. અને તે હમેશે લગીનો બંદાઓની ફરીઆદનો પોંહચનાર છે. અને તેણે હમુને દાનાઇ આપીને દીનનો મારગ દેખાડેઓ છે. અને તે ગરીબ લોકોનો પાલનાર અને આલંમનો રાખનાર અને આદમીઓની ઓાજરખાહી કબુલનો કરનાર અને ગુનાહનો બખશનાર અને તેહેજ હમેશે આદમીઓને રાહાનો દેખાડનાર છે. અને ગોશે નેશીનોનો ગંમ ખાનાર અને મુશકેલ આશાંનનો કરનાર છે. એ પરવરદેગાર! પેદાએશ ઉપર તાહારી કમાલ કુદરત છે. અને બેજવાલ મુલકનો તું પાદશાહ છે. અને તું શાહેબોનો શાહેબ અને પેઆરો અને બે મીશાલ અને બેમાંનંનદ છે. ઇઆને તાહારા જેવો કોઇ બીજો નથી. અને મીટી થકી તુ બનાવે કુદરતથી આદમીની શેકલ અને તે શેકલનાં દરમેઆંન ખુશી ખુશહાલી ભરેલો તું જીવ મુકે છે. અને બાપની પીઠથી માએનાં પેટમાં નુતફો તું ઉતારેચ. અને તે નુતફાનાં પાંણી ઉપર તું શ્રૂરત ચીતારે છે. અને તુંએ આપીછે નુતફાનાં એક કતરાને તંન બદંનની શ્રૂરત અને તુએ તેહેને દરમેઆંન કીધીચ એક આલંમને મુનકર. અને તુંએ ઇનશાંનને જુબાં આપી જાહેરીથી બોલવાની અને તે મધે અકલનું ગોહર છુપીઉં તુંએ બખશીઉં. અને બેએ આંખ તેહેને આપી જોવાને વાશતે. અને બેએ કાંન આપેઆ છે શાંભલવાને વાશતે. અને જુબાં તેહેને આપી છે બોલવાને શારૂ કે તે જુબાં તાહરી ઇઆદ કરવામાં ફરે પરકારની મીશાલે. અને તુંએ નાંખ આપીઉં શ્રૂંઘવાને વાશતે. અને તુંએ બેએ

પગ આપેઆ બંદગીમાં ઉભા રેહવાને વાશતે. અને બતરીશ મોતીનાં દાંણું એક દોરામાં તુંએ પોએઆ ઇઆને બતરીશ દાંત તુંએ આપેઆ જે તેણે કરી તમાંમ મજેહ તુંએ હમારાં મોહોડાંમાં આપી. એહેવો આલંમની તખતી ઉપર નકશ તાહારો પડેઓ જે તાહારી કારીગરી ઉપર જીવ આપેઓ જોઇએ કે તુંએ આશક લોકોનાં જીવમાં ગંમ મુકેઓ અને તાહારા આશકોનાં ગંમ ઉપર તુંએ આરાંમ અને ખુશી આપીચ. અને તુંએ નાબુદગી ઉપર એહુ આલંમનો નકશ બાંધેઓ અને ફરેશતાઓ ઉપર શરદાર તુંએ આદમીને કીધો તે વાશતે લાએક અને શજાવાર શાહેબી તુંહુને જેબ દીએ છે કાંએક એજ રીતે અકલે તાહરી ઉપર શાહેદી આપી છે અને હરએક વખતકે તાહારા શ્રૂકર હું કરૂંચકે તાહારા શ્રૂકર કરવાનાં શખુનથી હરપલે માહારી જુબાં શોભે છે. અને તાહારી દોશતીએ માંહારા ગલામાં દોરી બાધીચ. કે તે દોરીનાં ફાંદાથી જે જગોમાં તું ખેચેચ તે જગોમાં હું દોડું છેઉં. અને જે કાંઇ તુંઉ ખોદાએ તાલાનો હોકંમ માહારે ઉપર ઉતરેચ તે હોકંમ ફેરવવાનો એલાજ માહારો કાંઈ પોંહોંચતો નથી અને તાહારા હોકંમથી રાજી થાઇને હરએક જગો ઉપર પડવું પડેચ. અને તુંઉં ખોદા શેવાએ હમેશેગીને કોઇ જેબ દેતું નથી. કે તું હમેશે બેમીશાલ છે. અને તારેથી તમાંમ આલંમની પેદાએશ પેદા થાઈ છે. અને તુએ તાહારી હીકમતનો નકશ આલંમનાં દરેમેઆંનમાં બાંધેઓચ. અને તુંએ આદમીને શેલશેલાબંદ ઇઆને એકથી બીજું પેદા કીધું. અને તે આદમી ઉપર તુંએ પાદશાહીનુ નાંમ ખેચીઉં અને જે કે કધી નથી બદલાતું તે કોણ છે કે તુંછે અને જે કોઈ હાથ હમાગો પકડે છે ઇઆને હમારી દશતગીરી કરે છે તે તુંજ છે. અને તું કોઇની મીશાલનો નથી અને કોઇ તાહારી મીશાલનોબી નથી. અને તમાંમ હશતી તાહરેથી પેદા થાઇ છે. અને આશમાંન તથા જમીન તુંએ પેદા કીધુ અને તેહેનાં દરમેઆંનમાં નકશ તુંએ આદમનાં ફરજંદથી ખેચેઓ. અને હું બહમંન તાહારી દરગાહામાં મોહોડું લાવેઆ છેઉં ઇઆને બહમનતે કુણ જે એ કેતાબનો બનાવનાર છે તે બોલે છેજે તું માહારા દેલને જેહાંનમાં રોશંન રાખ અને માહારૂં દેલ ભલી દીનથી આબાદ કર. અને માહારૂં માંથુ ગંમનાં કેદમાંહાંથી આજાદકર. અને દીનને દરમેઆંન હમેશે આબાદરાખ. અને તાહારી પોતાની બખ્શેશથી માહારો જીવ નુર ભરેલો કર. શાવાશતેજે તું શેવાએ મહને નવાજેશનો કરનાર કોઇ બીજો નથી. અને બેહુ જાંહાંનનાં દરમેઆંનમાં તુંથકી ઉમેદ રાખું છેઉ તેથી એ માહારા મેહેરબાંન તાહારી મેહેરબાંનીથી માહારો ગુનાહ તું બખશે કે તાહારી તારીફ કરવી માહારી જુબાંનમાં શમાઈ શકતી નથી. અને તુંમાહારા બેવારેશ જીવનાં ચારાનો કરનાર છે. અને તું પોતાની મેહેરબાંનીથી બંદાવોને નવાજેશનો કરનાર છે અને ગરજો તું મહને હાંકી કાહાડેતો હું બીજા કોણુની આગલ મોહોડું કરૂ (ઇઆને માહરી ફરીઆદ કોણુની આગલ કરૂં) અને હું કાંહાં દોડુ અને કાંહાં જાઉં કે તું શેવાએ કોઈ બીજો નથી, અને હું શરમેનદો છેઉં માહારા પોતાનાં હલકા શખુનોથી કાંએ જે હેવાં તાહારી તારીફનાં ઉમદા શખુનો બોલવાનાં ફંનનો બેહેરો હું રાખતો નથી. અને હું તાહારી આગલ બોજર-ખાહી શાથે આવેલો છેઉં. કાંએજે તું હમેશેની પાદશાહીનો રાખનાર છે. અને માહરી ઉપર ઇઆરી કર એ દુનીઆનાં રાખનારા જે હું દુનીઆનાં પગની ધુલનો બંદો છેઉ. અને

હું નહીં કરશ કીબલો તાહારા દરવાજા શેવાએ. અને હું શું એહેવુ કરૂં જે તે તાહારી નજદીક પશંદ આવે. અને મહને જંદગીનાં દરમીઆંનમાં તું માહારો હમરાહ જોઈએ. કાંએ જે આએ દુનીઆંનાં શાથીઓ શાથે નહીં આવવાનાં. આખર એ આશમાંન મહને ખાકમાં મેલવશે વાશતે મરવાથી મહને શાંનો ડર અને દેહેશત હોએ. અને જેહવારે માહરો જીવ તંનમાંથી નીકલીને બેહેશતની તરફ જાએ તે વકત અશેમનો બોલ માહારી જુબાંન ઉપર તું આપજે. અને જેહવારે જીવ માહારો માહારા તંનથી જુદાઈ પકડે એટલેજે જીવ માહારા તંનથી બાહેર નીકલે તેવેલાએ ફરેશતાને તુ માહારી આગલ દેખાડજે અને અશો ફરોહરો સાથે આશનાઈ કરાવજે કે તેથી માહારૂં રોઆંન રોશની પકડે. અને જે કાંઈ ગુનાહકે માહારેથી છુપેઓ થાએઓ હોએ તે ગુનાંહ બખશજે એમેહેરબાંન તાહારી મેહેરબાંનગીથી. અને હુ ખુદો બહમંન તાહારી દરગાહમાં શ્રૂં આજરખાહી કરૂ કે તાહારી ખીદમતમાં ઘણી તકશીર કીધેલી છે પંણુ તે માહારી તકશીર બખશ અને છુપા દુખથી માહારા રવાંનને છોડવ. અને હું જે છુટકારો માંગુંચ તે છુટકારાનાં શખુંનને તું કબુલ કર. કાંઈજે મે તુંથી દીઠી હર તરેહની કરામત. એ ખોદા તું માહારા ભેદનો જાંણનાર છે. તાહારે શ્રૂંકરવા મહને બેહુદો જેવો હરેક તરફ દોડાવેચ. એ દુનીઆંમાં માહારો છુટક તુંથી છે. તાહારે શાનેવાશતે તું બીજાવોનો મહને ફરમાં બરદાર કરશે. માહારી જવાંની ગઈ અને બુઢાપો પોંહોંચેઓ. અને માહારા શીધા કદે તાહારી તરફ માંથુ, ખેંચીઉ. અને મીશકીનોમાં મીશકીન હું ખુદો બહમંનછેઉં. તું માહારો મદદગાર થા અને હરએક જગોમાં માહરો હાથ પકડ અને બેહું જાંહાંનમાં તું માહારો દાવર છે. અને જઈફ અને નાતવાંન લોકોનો તું મદદગાર છે. એ પરવરદેગાર માહારી આંખને ગફલતનાં ખાબથી તું ધો. અને એ ખોદા તું બેદારીની તરફ માહારૂં મોહોડુ કર. એ નેક કાંમનાં પાદશાહ હુ જે ગોનેહગાર છેઉ તે ગોનાહની રાહમાં મહને નો પકડતો. આદમીથી ગોન્નાહ શેવાએ બીજુ કાંઇ થાઈ શકતુ નથી. વાશતે ઇમાંન સાથે પોતાની રાહમાં તું રશતો દેખાડ. તાહારી દરઘામાં પોકાર કરૂંચ હુ જારીથી જે માંહારૂ નાંમ ગોનાહગારોમાં તું નહી લાવે. અગરજો તું પોતાંનાં બંદાને નવાજેતો તે બંદો બેહુ જાહાંનમાં શરફરાજ થાએ. તાહારી ફીકરમાં મે મોહોડું પોતાની તરફ કીધુંચ અને તાહારા ખેઆલમાં હું દોડાદોડી કરૂંચ.

બેહેદીનો ખોરાશાંનની વેલાએતથી હીનદોશતાંનમો આવેઆ તેહની હકીકત.

——:o:——

એ કેતાબનો જોડનારો બોલે છે

હવે શાંભલો અજાએબ દાશતાંનો ઇઆને અજાએબ, વાતો જે મોબેદો તથા જુનાં લોકોની કહેલી બીના હું કેહુંચતે સાંભલો. અગરજો તે તમાંમ વાતો હું કહુંતો તે શઘલુ

બએઆંન એ જગો શમાઈ શકે નહીં અને તેહેનું લખવું કાગજમાંબી શમાએ નહીં. પંણુ હું તેહેમાંથી થોડુંએક શોધીને અગર તેહનાં શખુન શોઆછેતો તેમાંથી એક શખુન હું કેહું છેઉં. જેકે મેએ શાંભલીઊંચ દાના દશતુરથી કે તે દશતુર હમેશે ખુબીમાં મશહુર હુતા અને તે દશતુર તમાંમ જંદ અવશતા પઢેલો હુતો. અને તેણે પોતીકી નજદીકથી એહરેમંનને હાંકી કાહાડેલો હુતો અને તે શેહેરનાં દરમેઆંનમાં મશહુર હુતો જે તેથી દીન હમેશે તુરબરેલી થાઇ છે અને આએ જમાંનાંમાં તેહેનો હોકંમ શરવેકોઇ ઉપર આલતો અને તે દીનનું કાંમ ઘણુ કરતો. અને હરેકકોઇ દીનનાં ભેદોની વાતો તેહેને પુછીને તેહેનાં કહેઆ પરમાંણે દીનનું કાંમ કરતા. અને પોતીકા શેહેરનાં દરમેઆંનમાં તે ઉશતાદ હુતો. અને શાગેરદોથી તેહેનું દેલ અને જીવ ખુશહાલ હુતો. અને તેણે શાચા લોકોની ખુશા ભેદોની જુની દાશતાંનો માહારી આગલ કહી એટલે જે એક દાહાદે માહારી આગલ એ કાશો તેણે કહેઆ તે ગોએઆ નેકી ખુબીથી તે ખબરોનાં મોતીની લડ પરોવી તે દશતુરની સાથે હમેશે નેકી જીઆદે હોજો અને દશતુરની કહેલી વાતો હું ઉઘાડી કરીને કેહું છેઉં અને બેહેદીન લોકોનાં કાંમનાં ભેદ કેહું છેઉ કે જે જમાંનાંમાં કે પાદશાંહ ગોશતાશપ હુતો તે વખતમાં અશો જરથોશતે ખુદા તાલાની દરઘાથી દીન લાવીને દીનની રાહ દેખાદી તે દીનનાં જંદ અવશતામો કહેલું છે જે જુલંમગાર પાદશાહો તમારામો જાહેર થાશે તેથી તરંણુ મરતબે ભલીદીન ટુટશે જે તેથી તમાંમ બેહેદીનો ખોઆર અને તારાજ થાશે તે પાદશાહનું નાંમ જુલંમગાર હોશે તેથી ભલીદીન નામોરાદ થાશે. હવે એ કેશાને જોડનારો હેછે જે દીનનાં કાંમથી હવે હું તુહુંને કેહુંચ તે ખબર રાખ જે પેહલીવાર બેહેદીનો જાર અને બેજાર થાએઆ કાંએજે પાદશાહ શેકંદર આવેઓ તેણે આખરે દીનની કેતાબો જાહેરમાં બાલી નાંખી તે પછે તરંણશેહે વરશલગી એ દીન ખોઆર થાઇ ને શેતંમ તથા જુલંમ દીનદાર મરદો ઉપર થાએઓ. તેવાર પછે કેટલીએક મુદતે દીનની પનાહનો કરનાર અરદેશેર બાંબકાંન પાદશાહ થાએઓ તેણે તે પાદશાહી લીધી તે વારે તે દીન બીજીવાર પાછી તાજી થાઇ અને આલંમનાં દરમેઆંનમાં નેક આવાજો થાએઓ અને હકતાલાની દરઘામાં અરદાએ વીરાફને મોકલેઆ બેહેશતની ખુબી અને તારીફને વાશતે. અને તેવાર પછીભી બીજી મરતબે ગજશતે ગનામીનોએ ખાશ એ રાહ રશંમને તોડી ખરાબ કીધી અને ભલી દીનને દરમેઆંન ખલલ નાંખેઓ તારે ફરીને હરતરફથી દીન ખરાંબ થાએઆનો જુરો અવાજ નીકલેઓ. તેવાર પછી કેટલીએક મુદતે પાદશાહ શાપુરને પાદશાહી પોંહોંચી તેણે બીજીવાર ભલીદીનને પાછી તાજી કીધી તેહેવારે દીનદાર આદરબાદ મેહરેશપંદ દશતુરે દીનને વાશતે દીનનાં કાંમમાં કમર બાંધી અને શાત જાતની ધાતુ એકઠી કરી મેલવીને તે તમાંમ ધાતુ આતશ ઉપર મુકી ગાલીને પાંણીની મીશાલે પોતાનાં તંન ઉપર રેડીને દીનનો મોજેજો દેખાડેઓ. અને તમાંમ બેહેદીનોની મુશકેલ આશાંન કીધી અને વલી ફરી બીજી મરતબે તેણે દીનને જેબ ભરેલી કીધી તે શાપુર પાદશાહથી તે પાદશાહ એજદજરદ શેહેરીઆર લગે તે ભલી દીનને જેબ અને જીનત અને મરતબો પોહોંચેઓ તેવાર પછે જરતોશતની દીનનો દાહાડો તે જમાનાંમાં આખર આએઓ તેહેવારે કોઈ એ ભલીદીનથી નીશાંની નહીં રોધી. કે જેવારે જરતોશત પછી એક હજાર વરશ થાએઆં

તેવારે ભલી દીનનો કેનારો ઇઆને છેડો આખર આવેઓ કે જેવારે એજદજરદ પાદશાહની પાદશાહી ગઇ અને જુદદીને આવીને તેહેનું તખત લીધું તે વખતથી ઇરાંન જમીન ખરાબ થઇ. અફશોશ છે જે તે દીનનો મોલકજે ઇરાંન તે તે દાહાડેથી વેરાંન થાએઓ તે વખત ઉપર હરેક કોઈ હરએક જગોમાં પરાગંદે થાઇઆ કે જે કોઈ જંદ પાજંદ ઉપર દેલ રાખતા હતા અને તમાંમ દશતુરો તથા બેહેદીનો તે શરવે દીનનાં કાંમ થકી છુપેઆ થાએઆ અને મકાંન અને જગો અને બાગ અને હવેલી એવાંન એ શરવે તેનાંવોએ દીનને વાશતે મુકી દીધુ. અને તાંહાંથી નાહાશીને કોહશતાંન ઇઆને પાહાડોમો વરશ ૧૦૦ શોઓ લગી રહેઆ. † અને જેવારે તે લોકોનો એહેવાલ એ તરેહથી થાએઓ તેવારે તે લોકોએ એક બારગી પોતીકી દીનને વાશતે ફેકર અંદેશો કીધો તેવારે નેક કાંમનાં જાંણનારાએ પોતીકા દોશતોને કહીઉ જે હીઆંબી જો વધુ દાહડા રેહેશતો જુદદીન લોકોનાં ડરથી રેહેવું મુશકેલ છે તે ઉપરથી દશતુર તથા બેહેદીનો શરવે એકઠા થાઇને હોરમજદ શેહેરની તરફ શરવે કોઈ રવાંનાં થાએઆ અને હોરમજદ શેહેરમાં (૧૫) વરશ રહેઆ પંણ તે જગોમાં જુદદીનોથી હરએક આદમીઓએ રંજ અને બલા ઘણી ખેંચી તારે તેહોણુની શાથે તે જગોમાં એક ખબરદાર દાના દશતુર હુતો તે દશતુર નજુમનાં એલંમમાં ખબરદાર ઘણો હુતો તેણે જુની જીજોનાં દરમેઆંનમાં જોઇઉ અને શરવે બેહેદીનોને તે દશતુરે કહીઉં જે આપણી ઉપર કીશમત દાણાંપાંણી આખર થાઇઉંચ વાશતે એ શરજમીન આપણે મુકીએતો ઘટારત છે અને આપણને એ મુલકમાંથી બાહારગી જોઇએ અને નહીતર આપણે શરવે ફાંદામાં પડશુ અને આપણી અકલ જુઠી પડશેને આપણું શંગલું કાંમ કાચુ થાશે વાશતે ભલું છે જે દેવો તથા દોરવંદ લોકોથી આપણાં જીવને વાશતે તથા આપણી દીનને વાશતે શરવેને હીનદોશતાંનમાં નાહશી ગીઉં જોઇએ. એ વીચાર ઉપરથી દરીઆની તરફ વાંહાંણો તઇઆર

---

† હવે એ જગો ઉપર વાચનારા સાહેબોએ ખુબ ગોર અને વીચાર કરવો જોઇએચ કાંએજે ભરૂચ વાલા બેહેશતી અશપંદીઆરજી દશતુરે પોતીકી કબીશાની કેતાબજે છપાવી છે તે મધે લખીઉ છેજે (ઇઅજદજરદની પાદશાહી ગીઆને ૫૦) વરશ અગાઉથી નજુમ જોઇને બેહદીન લોકો કોહશતાંનમો આવી વશેઆ.) હવે કોઇ પુછેકે તેશાહેબે એ રીતે જે લખીઉંચતે કાથી અને કેહી કેતાબ ઉપરથી લખીઉં કાંએજે આપણાં લોકોને હીનદોશતાંનમાં આવેઆની વાતોની કેતાબનો આએ શંનજાંણના કીશાવનાંએ બીજી કોઈ કેતાબ છે નહી. અને એ શંનજાંણના કેશાવાલોતો શાફ બોલેચ કે ઇઅજદજરદની પાદશાહી ગીઆપ છે જુદદીનોનો જોલંમ થાએઆથી કોહશતાંનમો આવી વશેઆ. તારે હવે જુઓકે શંનજાંણનાં કીશાવાલો એરીતે શાફ બોલે છેજે ઇઅજદજરદ પછી કોહશતાંનમા આવી વશેઆ. અને ભરૂચવાલા બેહેશતી અશપંદીઆરજી દશતુરે ઉલટું લાબીને જરતોશતી લોકોને ફોકટ ભમાવેઆચ. અને વલી તે શાથે એ દશતુરે પાહાડનો કબીશોબી એજ રીતે ખોટો લખેઓચ કાએજે આએ શનજાણનાં કીશામો કબીશાની બાબતુનીઆદ કાઇજ છે નહીં જેમ મનમો આવીઉચ તેમ બેહેશતો દશતુરજીએ કશાને વાશતે ગોઠવીઉંચ તેહને આપણા લોકો વલગીને બેપાએ શાહેદીથી કબીશો હીનમો ખરો કરવા ઉઠેઆચ તે કેમ થાએ. હવે એજગો વાચનારા શાહેબોને લાંબી સમજ પોચાડી તજવીજ કીધી જોઇએચ.

કરીને વાંહાંણોનાં શઢ ચડાવેઆ. અને ઓરતો તથા ફરજંદોને વાંહાંણોમાં બેશાડેઆં અને જલદીથી તે વાંહાંણો હીનદોશતાંનની તરફ હંકારેઆં અને જેહવારે વાંહાંણો હીનદોશતાંનની તરફ એકાએક દીવમાં આવેઆં તારે તાંહ દીવમાં આવીને લંગર નાખેઆં તેવારે શરવે વાહાણુ ઉપરથી ઉતરેઆ ને તે દીવમાં શરવે લોકોએ જગો પકડી અને દીવમાં રહેઆ. અને જેહેવારે દીવમાં શરવે બેહેદીનો રહેઆને વરશ ૧૯) આગણીશ થાએઆં તેવારે એક બુઢા દાના નજુમી દશતુરે જીજમાં જોઈઉં અને તેહેજ વખત તે દશતુરે કહીઉં જે એ નુર અને રોશની ભરેલા ઈશારો કે આપણુને એ જગોથી બીજી જગો ઉપર જાવું જોઈએચ અને બીજી જગો ઉપર પનાહ પકડી જોઈએચ એ પરમાંણે દશતુરે કહીઉં તારે તેહેની વાતથી શરવેકોઈ ખુશહાલ થાએઆ અને વાંહાંણો ઉપર શરવે કોઇ બેશીને વાંહાંણો ગુજરાતની તરફ શેતાબ હંકારેઆં અને તે જગો ઉપરથી વાંહાંણોએ જેહેવારે દરીઆંનાં દરમેઆંનમાં ચાલવા માંડીઉં તારે દરીઆમાં આફત અને તોફાંન વાંહાંણો ને આવી પોંહોંચીઉં તેવારે તમાંમ દીનનાં દશતુરો હેરાંન રહેઆ અને તે દરીઆનાં વચમાં શરગરદાંન થાઇ રહેઆ. અને તેનાવો ખોદા તાલાની દરઘામાં જારી ભરેલું મોહોડું કરીને ઉભા રહીને વીનતી કરવા લાગા જે એ દાના ખોદા તું આએ કાંમમાં હમાંરાં ઈઆરીએ પોંહોંચ અને આએ શખતીથી તું હમોને એક બારગી છોડવ. અને એ બેહેરાંમ ઇઅજદ ફતેહેમદ તું હમારી ઈઆરીએ પોંહોંચ. અને આએ તોફાંનની મુશકેલમાંથી તું હમોને મુશકેલ આશાન કર કાંજે હમો તાહારી મેહેરબાંનીથી તોફાંનનો ડર દેલમાં અને જાંનમાં નથી રાખતા એટલે જે જો તાહારી મેહેરબાંની થાએતો એ તોફાંનનો ડર અને ગંમ હમોં નહીં રાખીએ અને 'તું પોતે ફરીઆદે પોંહોંચ બેચારા લોકોને. અને દેખાડે તું રાહા અને રશતો હમો મારગ ગુમ કીધેલાવોને આએ ઉંડા દરીઆમાંથી. અગરજો હમો કાઠે ઉતરશૂં અને હમુને કાંઈબલા આગલ નહી આવશેને એ દરીઆમોથી અગરજો હમા હીનદોશતાંનનાં મુલકમાં ખુશી અને ખુશહાલી શાથે પોંહોંચીશું તો તે જગો આતશ બેહેરાંમ કરશૂં વાશતે આએ શખતીમાંથી હમોને છોડવીને તેકાંમની હમોને તું કુદરત આપ. હમોએ ખોદાતાલાની હજુરમાં એ પરમાણે કબુલ કીધું કાંએજે તે વનાંએ હમારો મદદગાર એ કાંમમાં કોઈ બીજો નહીં હુતો. એ પરમાંણે માંનત કીધી તારે તે ફવેહમંદ આતશ બેહેરાંમની મદદથી તે શખતીમોથી તમાંમ લોકો છુટા. અને તેજ ઘડી ખોદાતાલાની દરઘામા તે લોકોની જારી કબુલ થાઈ. ખોલાતાદાએ તેહોણુના કાંમમાં ઇઆરી દીધી જે એક શારો પવંન નુર અને અજમત ભરેલો વાગવાલાગોને જે પવંનકે ઉલટો અને તોફાંની હતો તે દુર થાઇઆ તેહેવારે કીશતીબાંને જુબાંન ઉપર ખોદાનુ નાંમ લઈને વાંહાંણો એકદમ ચલાવા માંડેઆં તારે તે વાંહાંણો ચાલતી વખતે તમાંમ દશતુરો તથા બેહેદીનોંએ કુશતી કીધી. હેવો હોકંમ જેવારે ખોદાનો થાએઆ તેહવાર પછી શરવે કોઈ શંજાંણુની તરફ જાઈ પોંહોચેઆ.

તે શંજાંણુમાં એક ભલો નેક રાજા તે જગોમાં હુતો કે તે રાજાએ પોતીકું માંથુ પાકીને દરમેઆન ખોલેલું હુતું તે રાજાનું નાંમ જાદીરાંણાં કરીને હુતું. અને તે રાજા શખી અને

અકલમંદ અને ડાહેઓ હુતો. તે રાજાની આગલ જે દશતુરોકે એલંમ અને દાનાઈમાં મશહુ હુતાતે તોફા અને નજરાંનું લઈને તે રાજા આગલ ગીઆ અને તે રાજા ઉપર દોઆ આ ફરીન કીધી અને કહીઉ જે એ રાજાવોનાં રાજા તું એ શેહેરને દરમેઆંન હમોને જગો આપ કાંજે હમો પરદેશી લોકો છેઈએ તે હમો હમારી દીનને વાશતે તાહારા શેહેરમાં તથા તાહારા મકાંનમાં તાહારી પનાહમાં આવી પોંહોંચેઆ છેઈએ. અને હમોએ શાંભલીઉ છે જે રાજાવોની નશલ ઘુનીઆદથી નેકનાંમનો હીનદોશતાંનનાં દરમેઆંનમા નેક નાંમદાર એ જગો ઉપર એક રાજા છે તે રાજા અગર જો જોએક કોઈ એક જગોથી કોઈ ગરીબ આવેઓ છે તો તેહને પોતીકા શેહેરમાં જગો આપે છે. અને તેહના હાલ ઉપર મેહેરબાંનીની નજર રાખેછે. હેવી ખુશ ખબર શાંભલેઆથી હમો ખુશહાલ થાઈનેં તાહારી આગલ આવી પોંહોંચેઆ છઈએ. અને હવે તાહરા શેહેરમા હમો આવેઆચ તે નકારા લોકોથી છુટીને હમો તાહારી પનાહમાં આવેઆ છેઈએ. અને એ વાતો શાંભલેઆથી તે નેક કેરદાર રાજાનાં તમાંમ આદમીઓ પોતાનાં દેલથી ખુશી અને જીવથી મગ્નંન થવા લાગાં પણ તે બેહેદીન લોકોને જેહવારે તે રાજાએ દીઠા તેહવારે એકાએક તે રાજાનાં દેલમાં દેહેશત પડી. અને તે રાજાને પોતાનાં તાજની ધાશતી પડી કે રખેને એ લોકો માહરા દેશને લુટીને તારાજ કરે. અને વલી બેહેદીનોનો પેહેરેલો લેબાશ જોઈનેબી બીધો તેહેવારે તે બાબતનાં છુપેઆ ભેદનો ખુલાશો દશતુરથી પુછેઓ. અને રાજાએ કહીઉ જે એ દીનદાર દશતુર પરથંમ તું કેહે એ કાંમનાં ભેદની વાત હમોને કે તમારી દીન છુપી અને જાહેરમાં શીતરેહેની છે કાંઈજે પેહેલાં હું તમારા દીન મહજબને જોઉં પછી તમારી જગો હમારે તાહાં કરું અને બીજું એ જે તમારા પોતીકા મુલકની બોલી છે તે તમો મુકો અને હમારા લોકોની બોલી બોલો તો હમો તમોને જગો આપીએ અને ઈરાંન શેહેરની બોલીને દુર રાખો અને હીનદોશતાંનનાં મુલકની જુબાંનની બોલી બોલો. અને તરીજું એજે તમારી ઓરતો જે પેહેરવાશ પેહેરે છે તેહેનેબી કાહડી નાંખીને હમારી ઓરતોની મીશાલે પેહેરવાશ પેહેરાવો. અને ચોથું એ જે તમો જે તમાંમ હથીઆર તલવાર સાથે બાંધોચ તે તમાંમ છોડી નાંખવા. અને કોઈ જગો ઉપર હથીઆર નહીં બાંધવા. અને પાંચમુ એ જે જેહેવારે ફરજંદનું વેહેવા શાદીનું કાંમ આવે તે છોકરાંનાં લગંન શાંહાંજને વખતે કરવાં. એ શરવે શખુનો જે કહેઆ તે તમો જો શાચા દેલથી કબુલ કરો તો તમારી જગો હમારા શેહેરમાં ઉતરવાની થાએ જેહેવારે દશતુરે તે રાજાની એ શરવે વાતો શાંભલી તેહેવારે † લાચારીનાં શબબથી તે તમાંમ વાતો રાજાથી કબુલ કીધી

† જાંણવું જે એ ઉપરથી માલુમ પાએચ કે રાજાએ જે કાંઇ પોતાના લોકોની રશમને આપણાં લોકો પાશે કબુલ કરાવી તે આપણાં લોકોએ લાચારીનાં શબબથી કબુલ કીધીચ. કાંઇ ખુશીથી કબુલ નથી કીધી. અને વલી એ કબુલાત શ્રી શંનજાંણમાં વશાવા પછી શંનજાંણના રાજા શાથે કીધીચ કાંઇ હીનદોશતાનનાં શઘલા દેશોમો બેહેદીન લોકોએ એ ચાલ ચલાવાની કબુલ નથી કીધી તારે હમણે કેટલાએક લોકો હેવા રશમ ઉપરથી કેહેછકે રાજાને કોલ આપેઆછતે કેમ તોડાએ એ હોજત કાંઇ દોરેશત પડતી નથી. જારે શંનજાંણની જમીન ઉપર વશાતા હતા તારે તે કોલ પાલવા જરૂર હતો હવેતો બીજા દેશોની અને બીજા રાજાની જમીન ઉપર વશીએચ તારે આપુણને તે હીનદુ લોકોની પકડેલી ચાલ મુકીને પોતાની કદીમ વેલાએતની ચાલ ચાલવાને કશીજ અડચંન નથી.

અને તેવાર પછી રાજાને બુઢા મોબેદોએ કહીઉં કે દીનની વાત હમો કહીએ તે એ અકલમંદ રાજા તું શાંભલ અને એ જગે ઉપર હમોથી તું દલગીર મોથા કે હમોથી બદી અને બુરાઇ એ જગો ઉપર કાંઇ નહીં થાવાની. અને એ જગો ઉપર તમાંમ હીનદોશતાનનાં હમો ઇખ્યાર આઇશ્રૂં અને હરએક તરફથી તમારા દુશમનોનાં માથાં ભાંજશ્રૂં. એહીન જાંણુજે કે હમો ઇરાંજદાં પરશત લોકો છઇએ જે હમો હમારી દીનને વાશતે તમાંમ ચીજ વશતુ જે કાંઈ હતું તે શરવે મુકીને નકારા લોકોથી છુટીને હમો ઈહાં આવેઆ છઈએ અને એ નેકબખત રાજા હમોએ રશતાનાં દરમેઆંનમાં ઘણી શખતી ખેંચીને તમાંમ ખાંનદાંન તથા ઘરબાર અને માલ મીલકત અને અશબાબ મુલક શરવે મુકી દઇને હમો તાહરા દેશમાં આવેઆ છેઈએ અને હમો પરદેશી લોકો જમશેદ પાદશાહની બુનીઆદનાં છઇએ અને હમો આફતાબ અને માહાતાબની આગલ અદબ કરીએચ અને તરીજુંએજે ગાએને તથા પાંણીને તથા આતશને ખુબ શારી જગો ઉંપર રાખીએચ. અને હમો આફતાબની તથા માહાતાબની તથા આતશની તથા પાંણીની તથા ગાવની પરશતશ કરીએચ. અને એ વગેરે ખોદાતાલાએ જે કાંઇ ચીજ દુનીઆંમાં પેદા કીધીચ તે શરવેની હમો નમશકાર કરીએચ. અને હમો કુશતી ૭૨) બોહોતેર તારની બાંધીને પાક દેલ શાથે પઢીએચ. અને હમારી ઓરતો કે જે દશતાંન બેશે છે તે ઓરત આફતાબ તથા માહતાબને તથા આશમાંનને નહીં જોતી અને પાંણીથી તથા આતશથીબી દુર રેહે છે એટલામાંટેજે તે બેહુ ખાશ નુર છે અને રોશંન દાહાડામાં અને અંધારી રાતમાં હરએક ચીજથી ઘણી પહરેજ કરે છે. એ પરમાંણે તે ઓરતોને જાંહાંલગી દશતાંન બંધથાએ તાંહાંલગી દુર બેશે છે અને જેહવારે દશતાંનથી તે ઓરત પોતાને પાક દેખે તેવારે પોતાનું શરીર ધોઈ નાહી પાક થાએ છે તેવારે આતશને તથા આફતાબને શરવેને જોએ છે. અને વલી બીજું એ જે જે ઓરત કે ફરજંદ જણેચ તે ઓરતને ૪૦) ચેઆલીશ દહાડાશ્રૂધી પરહેજ કીધી જોઇએ કે દશતાંનની જેમ પરહેજ કરેચ તેમ તે પરહેજ કીધી જોઇએચ. અને શરવે ચીજથી પરહેજ કરેચ કશી ચીજને અડકીને ખરાબ નથી કરતી. અને જે ઓરતનેકે ફરજંદ અધુરે મહીને આવેચ અને તે ફરજંદ મુએલું જણેચ તે ઓરત હરએક જગો ઉપર જાએ નહીં અને કેથી ફરહર નહીં કરે એકજ જગો બેશી રેહ છે અને કોઈની શાથે વાત વગત પણ નહીં કરે અને તે ઓરતબી ઘણી પરહેજ કરવાથી એ કાંમમાં અલગી એખલી ૪૧) એકતાલીસ દાહાડા લગી બેશે છે. અને એ શેવાએ બીજી જે કાંઇકે દીનની રાહા રશંમ હુતી તે શરવે એકએક તે રાજાની આગલ બએઆંન કીધી. અને જેહેવારે દીન નાં ભેદની વાતો શંધલી શારી પેઠે મોતીની મીશાલનાં દીનની વાતોનાં શખુન કહેઆ. અને જેહવારે હીનદુ રાજાએ દશતુરથી શંગલી એ વાતો શાંભલી તે શાંભલેઆથી તે રાજાની ખાતર જમે થાઇ. અને તેહેજ વખત તે નેક રાજાએ હોકંમ કીધો જે માહારા મુલકમાં તમો રેહવાની જગો કરો તારે બેહેદીનો કે જે અકલ અને હુશીઆરીનાં અને જે નેક ખશલતનાં અને નેક તદબીરનાં શાહેબો હુતા તે તેણાવોએ તે લતાની તમાંમ જમીન નજરમાં કાહાડીને જે જગો કુશાદે દીઠી તે જગો પંશદ કરીને દશતુરને તેહેની ખબર કહી જે એક જંગલના દરમેઆંનમાં જગો કબુલ કીધી છે કે તે જમીન શારી છે તાંહાં આપણે જગો કરીએ તારે

શરવે આદમીઓને તે જગો પશંદ પડી અને જે જંગલ હુતું તે જગો ઉપર એક. શેહેર આબાદ થાઇઉં. જે કે તમાંમ જંગલ બએઆબાંન અને વેરાંન ઉજડ હુતુ તે જગો ઉપર તમાંમ જવાંન તથા બુઢાવો શરવે ઉતરેઆ. અને જેહેવારે દશતુરોએ તે જગોને ઘણી શારી દીઠી તેવારે તે જગો ઉપર રેહેવાને વાશતે જગો એખતીઆર કીધી. અને તે જગોનું નાંમ દશતુરોએ શંજાણ રાખીઉ અને ઇરાંનનાં મુલકની મીશાલે આ બાદ કીધું તે દાહાડેથી તેહેની ઓરખ સંજાણા કરી કહે છે તે એમ જાણવું જે એ શેહેરનું નામ સંજાણ પડઉ તેથી તે શેહેરનાં વશનારા લોકોને શજાણાં કરી તેહેની ઓરખ કેહ છે અને તે જગોનાં દરમેઆંન સરવે કોઈ આરાંમ અને ખુશાથી પોતીકી મોરાદ માફક રહેઆ.

તેહવાર પછે એક દહાડે રાજાની સાથે વાત કરવાનુ કામ પડઉં તેહવારે સરવે કોઈ નેક અકલથી રાજા પાસે ગીઆ તેહવારે દશતુરે રાજાને કહીઉ જે રાજ પુતર એ મુલકમાં તુંએ હમોને જગો આપી અને હમણાં હમો એમ ચાહીએ જે હીનદેશતાંનના મુલકમા આતશબેહેરાંમ બનાવીને હમો તખતે બેશાડીએ પણ આતશ બેહેરામનું કામ તારે થાએજે ૩) ફરશગ લગી જમીન ખાલી કીધી જોઇએ તારે તે જગો ઉપર પાકીનુ કામ દોરોશત અને સીધુ થાએ કે તે જગો ઉપર દાના બેહેદીનો જોઇએ અને બેગાંનો જુદદીનનો મરદ તે જગોમાં નહી જોઇએ તારે તે આતશનું કામ પાકી અને પરહેજગારીથી બને. અગરજો કેઈ જુદદીનનુ આદમી તેટલી જગોના દરમેઆનમાં આવાજ મારેતો તે કામનાં દરમેઆંન નીશચે ખલલ પડે. તારે રાજાએ કહીઉ જે મેં તમોને રજા આપી છે અને એ કામમા હુ તમોથી નચીત છંઉ. અને હુ માહારા જીવથી એ તમારા કાંમને કબુલ કરૂચ અને હુ ખુશી છેઉંજે માહારા વખતમા હેવો પાદશાહ આતશ-બેહેરાંમ થાએ. એ શીકલમદ દશતુર એથી બીજુ ભલુ કામ શુ હોએ વાશતે તમો એ કાંમમાં શેતાબી કમર બાંધો પછે તેજ વખતે રાજાએ હોકમ કીધાને તે દશતુરને એક શારી જગો હુતી તે આપી. અને તે જાદીરાંણા નામના હીનદુ રાજાએ તેહેજ વખત હર તરફથી ફરશંગ (૩) તરણ લગી જુદદીનના લોકોથી જગો ખાલી કરાવી આપીને તેટલી તમાંમ જગોથી જુદદીનનોંવોને દુર કીધા. અને ફરશંગ (૩) તરણને દરમેઆંનમાં તથા આશપાશમાં દાનાઇનાં બેહેદીનો શેવાએ કોઇને નહી રાખેઆ. અને અરવીશગાહની આશપાશ પાકીથી આફતાબની મીશાલનાં જહલકનારા હરએક દશતુર મોબેદો તે જગો ઉપર રાત દાહડો નેગેહેબાંની કરતા હુતા. એપરમાણે ઇઅજદાના હોકમથી તેહેનાંનુ કામ બનીઊ. અને તે વખતમા હરેક કાઇ દાંનેશમદ હુતા અને પોતીકી દીનનાં કાંમ ઉપર હરેક કોઇ શકતાહુતા તેણાંવોએ ઘણી કોશેશો કીધી અને કેટલાએક મહીંનાં અને કેટલાએક દાહાડાવો ઇજીશનેઓ ઇજી. અને બેહેદીન લોકો પોતીકા કાંમમા મશગુલ થાએઆ. અને પોતીકી દીનનો કેટલાએક શાજ શદમાંન કીધો. અને તે હીનદુ રાજ પુતર જાદીરાંણાં નાંમનો રાજા પોતેભી ઘણાએક ચીજ હરેક તરેહથી મોકલતો હતો. તે વખતમાં તમાંમ કાંમકાજનાં કારખાનાં બેહેદીન લોકોનાં પોતાનાં હાથે ચાલેઆં. અને તે વખતમાં તમાંમ અમારતના કારખાંનાં બેહેદીન લોકોને હાથ થાએઆં ને તે

લોકોને એ કાંમ કરવુ ઘણુ આશાંન હુતું. કાંએજે તે બેહેદીન લોકો ખોરાશાંનથી શઘલી ભાંતનાં પોતાનાં હથીઆર પોતાની સાથે લાવેલાં હુતા. અને જે હથીઆરકે ખોરાશાંનથી લાએઆ હતા તેહેજ હથીઆરથી વગર અડચંને તે જગોમાં શરવે કાંમ કીધુ. અને પાક દીનનાં દશતુર તથા બેહેદીન લોકોનો ટોલોજે તે જગો આએઓ હતો તેહોણુની શાથે કેટલાએક કીમીઆગર હુતા. તેથી કરી ખોદાએતાલાએ પોતાની મેહેરબાંનીથી તેહેનાંની ઉપર એહેશાંન કીધુ કે તે કીમીઆગર લોકો પોતાની શાથે ઘણીએક માએઆ પુંજી લાવેલા હતા તેણે કરી દીનના હોકંમ મુજબ આતશબેહેરાંમ બનાવેઆ અને દીનની રાહ રશમ પરમાણે તમાંમ બુઢાં દશતુરોએ નુરભરેલા ઇરાંનશાહને એટલે જે આતશ બેહેરાંમને તખતે બેશાડેઆ. પંણ તે જમાંનામાં તમાંમ દીનનાં જાણનાર હુતા તેણુવોએ તે દાંનાઇથી દીન ઉપર અમલ કીધો. હવે એ કેતાબનો જોડનારો બહમન પોતે બોલે છે જે ખોદા જાણેચ કે આએ વખતમાં ‡ દીન કેહેવી છે જે આએ વખતમાં દીન ઉપર અમલ કરવો તે આખર એક એકીન છે હવે કેહે છે જે તમામ બેહેદીનો તથા દશતુરોએ આતશ બેહેરાંમ તખતે બેશાડીને એક ખાશ જશંન કીધુ.

તાર પછી એ મીશાલે તે જગોમાં કમ જીઆદે વરશ (૩૦૦) તરણુશેહ થાએઆં તેવારે તે જગો ઉપરથી કેટલાએક આદમીઓ વધતાં ઓછાં થાવા લાગાં. અને વીખરાઇને હીનદોશતાંનના શેહેરમાં પરાગનદે થાવા લાગાં અને હરેક તરફ પોતાની વશતી કરવા લાગાં તેમા કેટલાએક લોકો જાઇને નોશારીમા વશેઆ. અને કટલાએક વાંકાનેરની તરફ ગએઆ. અને કેટલાએક લોકો ¶ભરવચની તરફ ગીઆ. અને કેટલાએક લોકો વરીઆવની તરફ ગીઆ. અને કેટલાએક લોકો અકલેશરની તરફ ગીઆ. અને કેટલાએક લોકો ખંબાએતની તરફ ગીઆ. અને તેહેવાર પછી હરએક જગોમાં હરએક લોકો આરાંમ પાંમઆ તાંહાં તે જગો ઉપર હરએક કોઇ પોતાનો મકાન કરીને રહેઆ. તેહેવાર પછી કેટલાએક લોકોએ શજાણ મધે ઘણી ખુશાલી તથા આબાદીનો હાલ વરશ ૨૦૦) બશેહે લગી ગુજારેઆ તે વખતમાં શંજાણ શેહેરમાં દશતુર લોકોનાં કેટલાંએક ઘર રહેઆં હતાં તેહોણુની ઉપર એક કજાનો હોકંમ પોંહોંચેઓ તે હુ નહી જાણતો જે તે શઘલા દશતુરો કાંહા ગીઆ. અને એક દશતુર હુતો તે નેકી તથા ખુબીમા જવાંન અને ભલી મનશાનીનો તથા માઠાશનો બોલનારો હુતો અને તે દશતુરનું નાંમ ખુશમશત હુતુ અને હમેશે તેહેની મોરાદ ખુબીમાં હુતી અને તેહેનો

---

‡ એ કેશે શંજાંણનો જોડનારો બહમન પોતે બોલે છે કે શંજાંણમાં જે આતશબેહેરાંમ બનેઆ તે તો શારા વખતમો બનેઆ જે તમાંમ આતશ બેહેરામનું કામ શરવે દીનના હોકમ મુજબ તે લોકોએ કીધું પંણ હવે આએ વખતમા એટલે જે હું એ કેતાબ જોડુંચ તે વખતમા કાઇ દીન આપણાં હાતમાં રહી નથી તે ખોદા જાંણેચ કે દીન આએ વખતમાં કેહેવી છે. પંણ દીન ઉપર અમલ કરવો તે આખર એક એકીન છે એટલે જે એક એકીન રાખીને દીનનુ કામ ચાડાવીએચ પંણ આએ વખતમા દીનની રાહારશંમ જરથોશતનાં હોકમ પરમાણે કાઇ આપણા હાથમાં રહી નથી એ પરમાંણે એ કેતાબનો જોડનારો બોલે છે એજ ઉપરથી વાંચનારાવોએ સમજી લેવું. ¶ભરૂચ

એક છોકરો હુતો તેહેનુ નામ ખોજશતે હુતું તેહેની મોરાદ અને ખાહેશ બાંજ તથા બરશંમ માંહા હુતી અને હમેંશે ઈશજને કરવી એહેજ તેહેનું કામ હુતું અને હમેશે બાજ અને બરશંમ તેહેની ઈચ્આર હુતી અને તે ઈજિશનેનાં કાંમનો જાંણુનાર એકો હુતો અને તેથકી અરવીશગાહમાં એક નીશાંન રહી હુતી અને તે પાક તંનનો નેકનાંમીમાં અશો હુતો જે બેહેશતનાં દરમેઆનમાં તેહેને નેક મોરાદ હોજો.

અને એ મીશાલે જેહેવારે વરશ ૭૦૦) શાતશેહે ગુજરેઆં તેહેવારે તે શેહેરમાં તે લોકોની ઘણીએક ઓલાદ થાઈ અને જેહેવારે કેટલાંએક વરશ એ રીતે ગુજરેઆં તેહેવારે તેહોણુની ઉપરબી એ મીશાલે આશમાંન આડુ થાઈઉ જે એકાએક તેહેનાંનાં દેલ ઉપર જાંહાંન તગ આવી પડી જે જમાંનાએ તેહોનાં જીવને વાશ તે કશદ કીધો અને કેટલાંએક વરશ જમાંનાંનો દોર ગુજરેઆ પછી ગુજરાતનાં પાંદશાહ નાંમે મેહમુદ બેગડા †ને સજાંણુનાં રાજાની ખબર થાઇ. અને જેહવારે બે હેદીનોને હીનદોશતાનમાં આવ્યાને ‡ વરસ ૫૦૦) પાંહાંનસો તમામ થયા તેહેવારે

---

† જાંણવું જે મેહમુદ બેગડો શ્રી ગુજરાતનોં પાદશાહ થાઇ ગોઓ છે તે પોતાના મુશલમાન લોકે વનાએ બીજા વેલાનાં લોકો ઉપર વણી કઠણ નજર રાખતો હતો અને ઘણા હીનદુ લાકોને તથા રાજાવોને મારીને મુશલમાન કીધા હતા એ પાદશાહ શને ૮૬૩) હેજરીમો શ્રી ગુજરાતના શ્રી અેહમદાબાદમો તખત ઉપર બેઠો હતો એ સુલતાન મેહમુદ બેગડાનો અેહવાલ કેતાબ નાંમે મેરઆત શેકંનદરીમો મુફશલ બઆઆન કીધેલો છે આએ કીશે સનજાંણના બોલેઆ મુજબ આપણ જરથોશતી લોકોની બહુ રીતે ખરાબી કીધી હતી.

‡ હવે એજગો ઉપર એક શોમાર કરવો જરૂર પડેઓકે શ્રી ભરૂચવાલા બેહેશતી દશતુર અશપંદીઆરજીએ પોતાની કબીશાની કેતાબમો પારશીઓને શ્રી હીનદોશતાનમો આવેઆ બાબે લખઉં છે જે ઇઅજજરદની પાદશાહી અગાઉ ૫૦ વરશ પારશી લોકો નજુમ જોઇને કોહશતાનમો જાઇ ભરાએઆ એ કાલને આએ શંનજાણનો કીસા તોકરેચ તેહની સમજએ છે કે એશંનજાણના કીશાવાલો બોલે છે કે શ્રી ખોરાશ નથા નીકલા પછે કેટલા વરશ ગુજરઆ તેહનો હશાબ આવેચ તે એ છેજે.

કોહશતાનમો વરશ	૧૦૦
હોરમજ શેહરમો વરશ	૧૫
દીવ બંદરમો વરશ	૧૯
શનજાણમો વરશ	૫૦૦

તેવાર પછે મેહમુદબેગડાએ શંનજાણમો બેહદીન લોકોને તારાજ કીધા શને ૯૧૩) હીજરીમો. તેહને આએ કેતાબ થાએઆના શને ૧૨૪૭ હીજરી અને શને ૧૨૦૦) ઇઅજદજરદી શુધી વરશ ૩૩૪

જુમલે. ૯૬૮

હવે એ હશાબ ઉપરથીતો શાફ માલમ પડેચ કે જરતોશતી લોકોને પોતાનું વતન શ્રી ખોરાશાન મુકેઆને વરશ ૯૬૮) થાએઆં હવે એ હશાબતો કેતાબની દલીલથી છે પણ ભરૂચવાલા બેહેશતી દશતુર અશપંદીઆરજીએ જે ૧૨૫૦) વરશ બતલાવી દીધાચ તેહની તો કશી શાહેદી મલતી નથી તારે કબીશો તે પાહાડોમો શી રીતે કીધો એ બીનાને ખુબ દરીઆફત કરવી જોઇએચ.

† શ્રી ચાંપાનેરમાં મુશલમાન લોકો આવી પડયા અને તે જગો સુલતાંન મેહમુદ બેગડો તખત ઉપર આવી બેઠો.

મેહમુદ બેગડાએ લશકર શંજાણનાં રાજા શાથે લડાઈ કરવાને વાશતે મોકલુ તે ખબર થાઈ શજાંણનાં રાજાને તેહેની હકીકત

—:o:—

શુલતાંન મેહેમુદ બેગડાને રઈઆતનાં લોકો ખુદાનો શાએઆ કરીને કેહેતા હુતા તેહેને કેટલાંએક વરશો પછી માલુમ થાઈઉ જે હીનદોશતાંનમાં શંજાણની તરફ એક રાજા છે તારે સુલતાન મેહેમુદ બેગડાનો વજીર હુતો તેણે પોતાનાં અલફખાંન નામનાં શરદારને એક દાહાડે કહીઉ જે ફતેહમન્દ પાદશાહનો હોકંમ થાએઓ છે કે શેતાબીથી લશકર લેઈને શજાણ ઉપર ચહડ અને તે શજાણનો મુલક ઉતાવલેથી હાથ કર તેહેવારે પાદશાહ સુલતાંન મેહમુદ બેગડાના હોકંમથી અલફખાંન ધુંઆંની મીશાલે બાહાર પડેઓ અને તમાંમ લશકર તે વેલાએ તઈઆર કરીને ઉડતા અકાબની મીશાલે જલદી ચાલવા માંડીઉં. અને અલફખાંન જેહવારે લશકર લઈને શંજાંણની આબાદી ઉપર જાઈ પોંહોચેઓ તેવારે તે લશકરની ખબર તે હીનદુ રાજાને થાઈ જે ઘણુ લશકર હર તરફથી આવેચ તે મધે ચુનનદા ૩૦૦૦૦) તરીશ હજાર શીપાહીઓ છે. અને તે તમાંમ લડાઇનાં પેહલવાંનો અને નામદારો છે તે ખબર શાભલેઆથી રાજા બેહોશ થાઈઓ અને ફરી બીજી મરતબે હોશમાં આવેઓ તેવારે તેહેજ વખત તમામ મોબેદો તથા હેરબદો તથા બેહેદીનોને બોલાવીને તે નેક કેરદાર રાજાએ કહઉ જે એ વફાદાર ઈઆરો હવે શુ તદબીર છે કે માહારા વડવાએ તમોને એખતીઆર કીધા છે અને તમારા કાંમમાં તમાંમ નેકી કીધી છે વાશતે તમો શરવે કાઈએ કાંમમા કમર બાંધો. અને તમો શરવે લડાઈના દરમેઆંનમાં રાહના દેખાડનાર થાઓ. અગર હમારા વડા લોકોનું એહેશાંન તમો જાણોતો તમારૂ પોતાનુ માથુ શેકર કરવાથી બાહાર માલેવો. તેવાર પછી તે રાજાને જુદા મોબેદોએ જવાબ દીધો જે એ રાજા એ લશકરથી દલગીર મોથા. હમો હરએક જણા જાહાલગ ... રહેશું તાંહાંલગી હજારો દુશમન લોકોનાં માંથાં કાપીશું. જાહેર લડાઈનાં દરમેઆનમા હમારી રશમ હેવી છે જે હમો જાંહાલગીક જીવતા રહીએ તાહાંલગી હમારી કીમત હેવી છે જે અગર પથર ચકીનો માંથાંથી ઉપર ફરે તોબી કોઇ મરદ પાછો નહી ફરે એ પરમાણે રાજાને કહીઉં તારે તેહોનની વાત શાભલેઆ પછે રાજાએ શરવે કોઈને શરપાવ આપેઆ અને તે વખત તે જગોમાં ભલી દીનનાં જવાંન કેટલા હુતા અને જુદા કેટલા હુતા તેહેનો શુમાર કાહાદેઓ તેહવારે ૧૪૦૦) ચઉદશોહે

---

† શ્રી ચાંપાનેરમો મેહમુદ બેગડાવું લશકર સને ૮૮૯) હીજરીના વરશમો આવીને ચાંપાનેરનો કીલો ફતેહ કીધો અને શને ૯૧૩ હીજરીમો શુલતાન મેહમુદ બેગડો પોતે શ્રી વશાઇ તથા શ્રી મોહેમ તથ શ્રી દમણ પર આવેઓ એ વેલાએ શંનજાણથી તારાજીમો આવીઉ હતો

જણુંનાં નાંમ દફતરમાં ચહડેઆં તેહેવારે તે લોકોએ એકાએક ઘોડા ઉપર જીન મુકેઆં અને બખતર પેહેરીને તે શવારો ઉભા રહેઆ અને તે લડાઇનાં મેદાંનમાં તમાંમ બેહેદીનોએ રાજાની બરાબર શફ ખેંચી.

લડાઇ કીધી અલફખાંન શરદારે બેહેદીનો તથા રાજાની સાથે.

તે જગોથી જેહેવારે અલફખાંન અશવારોની સાથે બખતર પેહેરીને મેદાંનની તરફ આવેઓ તેહેવારે જડાવદાર જીન ઘોડાઓની ઉપર મેલેઆં અને હાથીઓની પીઠ ઉપર નીશાંનો ઉભી કીધીઓ અને લડાઇનિ વાશતે ઘોડા ઉપર જીન મુકેઆં તેહેવારે જમીન લડાઇથી અને હાથીઓથી તંગ થાઇ. અને શરદારોએ શીપાહીઓને તઇઆર કીધા અને લડાઇનાં હથીઆર હરજગો ઉપર ખોલાં કીધાં અને જંગલનાં દરમેઆંનમાં જેહવારે ઘણુંએક લશકર ઉભું કીધું તેહેજ વખત કાંશાંની નાએ નપીરીનો અવાજ ફુકવા લાગા અને એહેજ પરમાંણે બેહુ તરફથી લશકર શમારી તઈઆર કીધુ જે એક તરફથી લશકર મુસલમાંનનું અને બીજી તરફથી લશકર હીંદુ રાજાનું કે રાત અને દાહાડો તે લશકર મેદાંનમાં હેરાંન રહીઉં અને ઘોડાઓ દોડ દપટ અને ઘણો કાવો દેતાં ઘણાં થાકી ગીઆ. અને બેએ શરદારો બેહુ તરફથી મગરમછની મીશાલે ઉભેલા હુતા અને બેહુ તરફનાં સરદારો ચીતાવોની મીશાલે કોશેશ કરતા હતા અને તલવાર અને તીર અને ભાલાની લડાઇનાં વરસાદથી જાંહાંન અંધારી થાવા લાગી તે લડાઇનાં દરમેઆંનમાં બેહુ તરફથી એટલા લોકો મારેઆ ગીઆ જે તે મુએલાનાં હરએક જગો ઉપર ટેકરા થાએઆ અને તે લોકોની ફરીઆદનો પોંહચનાર કોઈ નહી હુતો અને નહી કોઈ ઇઆરી પુશતીનો કરનાર હુતો એ પરમાણે તે લોકો ઉપર ખોદાતાલાનો હોકંમ ઉતરેઓ હતો કે તે લશકર માંહેથી કોઇ એ આશપાશ નહી જોઈઉં અને તમાંમ બે શુમાર મારેઆ ગીઆ લશકરનાં દરમેઆંનમાં અને લશકર ગાહમાં એકાએક નાહસતુ પડીઉ જે લડાઇની જગો ઉપર કોઇએ કોઇને નહી ઓલખેઆ તારે તે દીનદાર બેહેદીને પોતીકાં ઇઆરોને કહીઉ જે હુ આગલ તથા પાછલ કોઈ હીનદુને એ લડાઇમા ઇઆર નથી દેખતો અને શરવે હીનદુઓ લશકરની જગોથી નાશી ગીઆ અને બેહેદીન શેવાએ મેદાંનમાં કોઇ ઉભો રહેઓ નથી વાશતે એ ઇઆરો હવે વખત લડાઇનો છે તેથી આપણુને એ શફનાં દરમેઆંનમાં વાઘની મીશાલે જાએઉ જોઇએ અગર આપણે શઘલા શાથે એકઠા થાઇને જો હુમલો કરીએ તો તલવારે અને તીરે કરીને દુશમંન લોકોનુ લોહી ચલાવીએ એટલું કહીને તે બેહેદીનોની શફમોથી પેહલાં અરદેશેર નાંમનો બેહેદીન એક મેદાંનમો આવેઓ અને તેહેજ વખત નાંમ ઉઠાવનાર અરદેશેરે મેદાંનમો તેજ ચાલનો ઘોડો દોડાવેઓ. અને લોહોડાંનો નેજો એક હાથમાં પકડીને બખતર તનમાં પેહેરીને તલવાર કંમર ઉપર બાંધીને ઘોડો કુદાવીને એક બારગી શફને દરમેઆંનમાં આવેઓ તેવારે પેહેલાં તો હરએક જગોથી તીરનો વરશાત વરશવા લાગો તેથી લડાઇનાં કરનાર મરદોનાં તંન ઉપરનાં કપડાં અને હથીઆર શરવે ફાટી તુટી ગએઆં. અને ધકાધકીથી ગરદ ઉડવાને લીધે આલંમને રોશન કરનારો આફતાબ છુપેઓ થાઇ ગીઓ. કોઇ શું જાંણે કે રાત છે ઇઆ દાહાડો એ

મીશાલે ગેરદથી આફતાબનો ચશમા ઢંકાઇ ગીઆ. અને હર તરફ પોતે મરદો ઉપર મરદ પડવા લાગા એટલે જે મરદ મરવા લાગા કે તું શું કેહેશે જે તમાંમ જાંહાંન અંધારાંમાં ઢંકાઇ ગેઈ ને તેહેનાં દરમેઆંનમાં અલમાશને રંગનાં તીરો જલહકવા લાગા. અને તે નેજાનાં રાખનારા તથા ગુરજનાં રાખનારા હજારો આદમીઓમાંથી આખર ઘણાં આદમીઓ કંમ થાઇ ગીઆં એટલે જે ઘણાં આદમીઓ મારેઆં ગીઆં અને જમીન તથા આશમાંન કાલું અંધારૂ થાઇ ગીઉં. અને શરદાર લોકોનાં લોહીથી ખાક લાલ રંગ ની મીશાલે થાઈ ગેઇ અને તન માંહેથી લોહી ફવારાની મીશાલે ચાલવા લાગું અને તલવારોથી ઢાલોનાં ટુકડે ટુકડા થાઈ ગીઆ. અને બખતર આદમીઓનાં જીવ ઉપર આફતની મીશાલે થાઈ લાગાં. અને જમાંનો હરદંમ આદમીઓનો મેહેમાંન થાએઓ અને પેહેલવાંનો માથાંથી તે પગ લગે લોહોડાંમો ગરક થાએઆ અને તે લોહોડાંનાં હથીઆરો રોશાંન આફતાબની મીશાલે જહલકતાં હુતાં અને બેહુતરફથી તીરનાં પેકાંને દોડાદોડી કીધી અને શીહા ખાકમાં લોહી ચાલવાલાગુ અને છાતીઓને દરમેઆંન નેજાઓએ ગાહવ કીધા. અને બખતરોમાંથી લોહીની શેરો ઉડવા લાગી પણ કોઇ પેહેલવાંને એ જખમોથી મોહોડું નહી ફેરવીઉં. અને ખુરેજી કરવાનાં તમાંમ હથીઆરો આજેજ થાઈ ગીઆં અને ઘોડાવોની નાલથી જમીન લોહોડાંની થાઇ અને હરએક તરફમાં મરદોનાં પગ ગુઠંણુ શુધી ગરક થાવા લાગા એ મીશાલે ૩ તરંણુ દાહાડા અને ૩ તરંણુ રાત લડાઇ થાઇ જે આદમીઓનાં હાથ અને પગ કાંમ વનાંનાં થાઈ ગીઆ અને હર એક તરફથી તલવારની વીજલી જહલકવા લાગી અને તેજ તલવારથી માંથાંઓ ઉડવા લાગાં અને મુશલમાંન લોકો મારેઆ ગીઆથી તે હીંદુ રાજાનાં લશકરમો મુશલમાંન લોકોએ શેકશત ખાધી તારે અલફખાંન અંનધારી રાતને દરમેઆંન શરવે શાંમાંન શરજાંમ લડાઇની જગોનો ફરામોશ થાઈ મેલીને નાહાશી ગીઓ. અને તમાંમી અલફખાંનનું લશકર નાહાશતું ભાગતું અરદેશેરની લડાઇથી તારાજ થાઇ ગીઉ અને તે લડાઈમાં ઘણાંએક દુશમનો મારેઆ ગીઆ અને આખર તે અરદેશેર ફતેહમંદી પાંમીને ઉભો રહેઓ. અને લડાઇની જગોનો શાંમાંન શરંજાંમ અને દેહડા તંમણુ શરવે એકબારગી અરદેશેરનાં હાથમાં આવીઉં.

શરદાર અલફખાંન બીજીવાર અરદશેર શાથે લડાઈ કીધી અને હીનદુ-રાજા ઉપર અલફખાંન ફતેહ પાંમેઓ.
તેહની હકીકત.

———(૦)———

અને વલી બીજે દાહાડે જેહેવારે આફતાબ પાહાડમાંહેથી નીકલેઓ અને જેહેવારે જાંહાંન આફતાબનાં નુરથી રોશન થાઇ તેવારે બેહુ તરફનાં લશકરમાંથી પોકાર નીકલવા માંડેઓ. અને જમીન એક મરતબે બીજીવાર જોશમાં આવી અને ઘાંટનાં આવાજથી અને હીનહીનાતાંની કરનાઓનાં આવાજથી એટલેજે વજંનતરોનાં આવાજથી ઘણાંએક

લોકોનાં માંથાંઓએ કુનદી પકડી અને બીજીવાર અલફખાંન લડાઇનો શોમાંન
તઇઆર કરીને આવેઓ અને રણનાં નગારાં વાગવા લાગાં તેવારે નાંમદાર
અરદેશેર બીજી મરબતે લડાઈમાં દોડતો આઓઓ અને તેહેજ વખત નેક ફંનનાં
રાજાને કહીઉંજે એ દુશમંન લોકોનાં શોઓ તન છે અને આપણું એંક તંન
છે ઇઆને આપણાં કરતાં દુશમંનનું લશકર શોઆ ગણું જીઆદા છે હવે તું
હમોને એ કાંમમાં શું જોએ છે કે દુશમનોનું લશકર એ વખત ઉપર જીઆદે આવીઉ છે
વાશતે હવે હમો હમારો જીવ આપશુ ઇઆ તેહનો જીવ લેશું હેવી નઇઅત
થી હમોએ લડાઈમાં પડીએચ કે એ મેદાંનને દરમેઆંનમાં હમારો દોશત ખોદાછે જે તે
હમેશે હમારી શાથે મુશકેલ આશાંનનો કરનાર છે તેવારે તે વાત ઉપર તમાંમ શરવે કોઈ
ખુશહાલ થાએઆ. અને ઘણુંએક જણાંનાં દેલ દરદથી આજાદ થાએઆં તેહેવાર પછે
તમાંમ લોકોએ બદંન ઉપર બખતર પેહેરેઆં અને તમાંમ શરવે કોઈ અલફખાંનની લડાઇ
ઉપર શેતાબીથી આવેઆ તેહેજ વખત નાંમનાં ઉઠાવનાર અરદેશેરે કમંદનો ફાંદો કાલા
શાંપની મીશાલે જીવ ઉપર વલગાવેઓ અને દીનદોશતાંની તલવાર કંમર ઉપર બાંધી
અને નેજો હાથમાં પકડીને શેર મરદની મીશાલે શફના મોહોડાં ઉપર આવેઓ અને
તુંનદીથી પોકાર મારેઓજે એ ચીતાવો શાને વાશતે લડાઇનાં દરમેઆનમાં હેરાંન રહે-
આ છેઓ અને હવે તમારા લશકરનો શરદાર કોણ છે અને તેહેનું નાંમ શું છે અને એ જગો
ઉપર તે શું મોરાદ રાખે છે. તારે તે દુશમંનનાં લશકરમોથી એક પેહેલવાંન નીકલી આવેઓ
અને અરદેશેરને કહીઉંજે હા હું છેઉં કે હું એક જખમ મારવાથી મરદોનુ લોહી ચલાઉ
છું. અને તે પેહલવાન એક કુદતા ઘોડા ઉપર બેશીને અરદેશેરની આગલ આવેઓ. અને લડાઇની
વખતે મશતની મીશાલે ભાલો હાથમાં પકડીને હરએક તરફ દોડવા લાગો અને તેણે પોકાર
એક અરદેશેરને મારેઓ જે હવે હુશીઆરથી એ પાકજાદા તાહારી નજદીક હું પેહેલવાંન
આવેઓચ હવે તું પોતીકી તરફથી એક હાથ દેખાડ એટલે જે તાહારી ઘર પકડ ડેખાડ તારે
તેહેજ વખત અરદેશરે તેહેને આવાજ મારેઓને કહીઉંજે હું તમાંમ હથીઆર શાથે તાહારી
શાથે લડનારો આવેઓ છેઉં એટલું કહીને મેદાંનનાં દરમેઆંનમા વાઘની મીશાલે બેહુજ-
ણાં ફરેઆ અને પોતીકા જીવથી બેહુ જણાં ઘરાએલા થાએઆ ને આખર અરદેશેર તે ઉપ-
ર ગાલેબ થાએઓ ને ઘોડાની પીઠ ઉપરથી તે પેહેલવાંનને નીચે નાંખેઓ અને ફાંધો
નાંખીને તેને ખેંચી લીધો ને તેહેનું માંથુ કાપી નાખીઉં અને અલફખાંને જેવારે તેને
મારેલો દીઠો તાહારે તેનુ દેલ તે દરદથી દરદ ભરીઉં થાઇઉ અને તેણે તેહેજ વખત
પોતાનાં લશકરને હોકંમ ફરમાવેઓજે પારશીઓ અને રાજા શરવે મારેઆજાએ અને
એ જગો ઉપર કોઈ જીવતા નહી રેહે. અને તે લશકરની પુશતીપર આવેઓ કીનો ચહા-
નારો અને લડાઇને દરમેઆંન તેહેજ વખત ઉપર મારામાર ઉઠી. અને તલવારનાં આવાજો
આકાશક ઉઠવાલાગા અને લોહી ચાલવા લાગું જેમ ખાક ઉપર નદી ચાલે તે મીશાલે. અને
જેહેવારે બેહુ તરફથી લશકર વલગવા લાગું તેવારે તે લશકરોનાં તંન બદંનમાંથી લોહી
દરીઆની મીશાલે ચાલવા લાગું અને ખુની દરીઆમાંહેથી મોજ આવી અને હરએક જગો
ઉપર આદમીઓની ખરાબી થવા લાગી અને એક જગોખી નહી રહી કે તે માંહે એક કી

ડી શમાએ. પંણુ ખુદાએતાલાનાં હોકંમ વનાએ કોઈ પોતે કાંહાંથી શમાઈ શખે તેહેજ બખત અરદેશેર દરમેઆંન આવેઓ તે વખતે તેહેનો જમાંનો આખર આવી પોંહોંચેઓ. જે તેહેની કંમર ઉપર એક તીર વાગો તે કંમર ફોડીને પાર નીકલેઓ તેહેવારે તેહેનાં તંને તે જખમથી શુશતી પકડી અને હરએક જગો તેહેનાં તંનમોથી લોહીનાં ફવારા ઉડવા લાગા. અને અરદેશેર જીંન ઉપરથી ઉંધો માંથે જમીન ઉપર પડેઓ અને શેપાહી લોકો તે અરદેશેરને પડેઓ જોઇઆથી હેરાંન અને હાત પગ વગરનાં થાઇ ગીઆ અફશોશ કે તે દેલાવર પેહેલવાંનને જમાંનાંએ આખર બરબાદ કીધો જેવારેકે અભાગીઉ બખત ગોશો લાવે તારે તે જગો ઉપર શખત પથર મોમની મીશાલે નરમ થાએ અગરચે એણે ઘણીએક લડાઈ અને કોશેશ કીધી પણ શુ. બરગશતેબખ-તથી તે મરદને ફાએદો થાએઓ. અને બેહુ તરફથી લશકર ઘણું મારીઉ ગીઉ અને શરદાર લોકો તથા નેક કાંમનાં નાંમદાર લોકો મારેઆ ગીઆ અને રાજાનો છોકરોબી તેહેજ વખતમાં મારેઓગીઓ અને લડાઈનાં દરમેઆનમાં શોર શરાબો પડઓ અફશોશકે તે હીંનદોશતાંનનો નેક રાજપુતર મારેઓ ગીઓ અને હરતરફથી શેહેર વેરાંન ઉજડ થાઈઉં.

નાહશી ગીઆ બેહેદીન લોકો શ્રી બાહારોટનાં પહાડમાં અને તાંહાંથી વાંશદ ગીઆ તેહની હકીકત.

અને તે બેહેદીન લોકોબી આખર પરાગંનદેહ થાએઆ અને હીંનદોશતાંનમો એક પાહાડ બાહારોટ નાંમનો છે. તે જગોમાં ઘણાં એક બેહદીન લોકો પોતીકા જીવને વાશતે તાંહાં જાઈને ભરાએઆ. જે કાંઇ ઇઅજદાંનો હોકમ થાએ તેહને ફેરવી નહી શખાએ. પછે તમાંમ બેહેદીનો શ્રી ઇરાંનશાહા ઇઆને આતશ બેહેરાંમ શાહેબને પોતીકી સાથે શ્રી બાહારોટ લેઇ ગએઆ. અને તે જગોમાં વરશ ૧૨) બાર સુધી રહેઆ અને તેહેવાર પછે ઘણીએક મુદતે ખોદાએતાલાનાં હોકંમથી પોતીકા ખેશ કબીલા શાથે પાછા રાહા ઉપર આવેઆ જે આતશ-બેહેરાંમને શાથે લેઇને શરવે કોઈ વાંશદાની તરફ નીકલેઆ તે લોકોની ખબર વાંશદા શેહેરમાં આવી તેવારે હરએક લોકો તેહની શાંમણે મોહોબતથી લેવા આવેઆ અને તેહેજ બખત શ્રી વાંશદાનાં બેહેદીનઃ ખેશ કબીલા વાલાવો તથા કેટલાએક નાંમદારો ૩૦૦) તરંગશોહો શવારો શાથે લેઈને શાંમણે લેવા ગીઆ અને શેકડો બોજોરગી શાથે શેહેરનાં દરમેઆંનમાં લાવેઆ અને જે મીશાલે કે એક દરદમંદ હોઇને તે પાવ જેહેરનો મોહોરો પાંમે ને તેથી તેહેનું દરદ દફે થાએ ને ખુશી પેદા થાએ તે મીશાલે તે લોકોને ખુશહાલી પેદા થાઇ અને તેહેવાર પછે વાંશદા શેહેર એક બાહારની મીશાલનું થાઇઉં. એ રવેશે જમાંનો ગુજરેઓ તેહેવાર પછે લોકો જે બેહેદીનની નશલનાં પાકરાહ રશંમનાં ચાલનાર જે હરએક મોલકમાં હુતા તે લોકો જવાંન તથા બુઢાવો તથા ઓરતો તે ઇરાંનશાહની ઇઆને આતશ બેહેરાંમની ખેદમત ગુજારીને વાશતે તથા બંદગી કરવાને વાશતે શરવે લોકો જાતા જેમકે આગલા વખતમાં બુલંદ બુજોરગ શંજાંણમાં ઇરાંનશાહની ખીદમત ગુજારીને વાશતે જાતા તેહેજ મીશાલે પારશી લોકો ઘણીએક ચીજો તથા તોહફો અને હદીઓ ખુશબો લેઇને હરએક જગોથી વાંશદામાં આવતા.

ચાંગાશાહા નાંમનાં નાંમદાર બેહેદીનનાં આતશબેહેરાંમને વાંશદેથી નોશારી લેઇગીઆ તેહની હકીકત.

——:o:——

શ્રી વાંશદામાંહાં જેહવારે વરશ ૧૪) ચઉદ ગુજરેઆં તેહેવારપછે આશમાંન મોરાદ મુજબ ફરવા લાગોજે એક બેહેદીન તે વખત ઉપર જાહેર થાએઓ કે તે વખતમાં તેહેની મીશાલનો કોઈ નહી હુતો કેતે જમાંનાંનાં દરમીઆંનમાં દીનદારીથી કેટલીએક નીશાંનો તે બેહેદીનથી જાહેર થાઈ તે બેહદીન નાંમે ચાંગા બીન આશા તે શ્રી નોશારીનો શરદાર હુતો અને તેશખશ બેહેદીનોને કેટલોએક આશરો આપતા કાંએજે તે નેક બેહદીને આખર વખતને દરમેઆંન ભલી દીનને બીગડવા નહી દીધી. અને જે કોઇને શદરો કુશતી નાહીં હુતી તેહંનાંને પોતીકા પઈશાથી ખરચ કરીને શદરા કુશતી આપાવેઆ અને ઘણીએક કોશેશ દીનનાં કાંમમાં તે મરદે કીધી અને જે કોઈ મરદ દરદ ભરેલો તેહેની પાશે જાતો તે પોતાનો એલાજ કીધા વગરે તેહેની નજદીકથી ખાલી અને નાઉમેદ પાછો નહી ફરતો. અને તે વખતમાં કેટલાએક બેહદીન મરદો તેહેની દોશતીથી દીનમાં આવેઆ અને તે બેહેદીને તેવખતમાં દીનનુ કાંમ હેવું કીધુંછે જે માહરી જુબાંએ તેહેની શરેહ જાહેર કરી નહી શખતો. અને એક વરશ તે પાકજાદા મરદે આતાશ બેહેરાંમ શાહેબની ખીદમતમાં જાવાની નઇઅત કીધી તે વખતમાં શ્રી આતશબેહેરાંમ વાંશદામાં હુતા અને આદરમહીનો અને આદર રોજનુ જશન આવીઉં હતુ તે વેલાએ તે ખુબીભરેલો દીનદાર બેહેદીન કેટલાએક બેહેદીનોને તથા દશતુરોને શાથે લેઇને ગીઆ તે જગોએ શરવે બેહેદીનોએ આતશબેહેરાંમનાં દીદાર જોઈને પાક પરવરદેગારને શેજદો અને પરશતશ કીધી અને તેહેવાર પછે તે દરધાથી શરવેકોઇ ખુશીખુશહાલીથી પાછા પોતાને ઘેર આવેઆ તેહેવાર પછે તે વરશ ઉપર બેએ તરંણુ મહીના ગુજરેઆ તેહેવારે તે નેકીનાં ચાહનારા ચાંગાશાહે એક દાહાડે પોતાનાં દેલમાં ધારીને તમાંમ અનજુમંન નોશારીમાંહાં એકઠું કીધુ અને તે અંનજુમંનની આગલ આતશબેહેરાંમની વાત કાહાડીને કહીઉંજે એ નેક ચાહનારા લોકો હુ એમ ચાહુંચજે પાદશાહોનો પાદશાહ શ્રી આતશ બેહેરાંમને શ્રી વાંશદેથી આપંડ એ જગો ઉપર લાવીએ અગરજો તે આતશબેહેરાંમનો મુબારક દીદાર હરરોજ આપણે જોઇએતો આપણને શવાબ ઘણો લાગે અને બીજું એછેજે આપણે તાંહાંજાતાં હરવરશ રશતામાં ઘણી રજ અને શકતી ખેચીએ છઈએ કાંઇજે એ આદરમહીનો છે તે માંહે વરશાદ ઘણો આવે છે તેથી આપણને તે જગો ઉપર જાવું ઘણું કઠંણુ પડે છે વાશતે એ અજીજ પેઆરા લોકો એથી બેહેતર બીજું શું છે વાશતે આપણે શઘલા દાના લોકો શાથે જાઇને તે વાંશદેથી ફતેહમંદ આતશબેહેરાંમને આપણે નોશારી માંહાં લાવીએતો આપણે તેહનાં દીદાર હરરોજ જોઇએ કે તેથી હરરોજ આપણી રજકરોજી ઘણી જીઆદે થાએ. અને તેહનાં દીદાર હરરોજ જોવાથી બેહેદીનોનાં દેલ રોશંન થાએ એ પરમાંણે તે ચાંગાશાહે બેહેદીનોને કહીઉં તેહવારે તેહની વાત શાભલેઆથી શરવે અંનજુમંનના લોકો ખુશહાલ થાએઆ અને શરવે કોઇ વાંશદં જવાની મેહેનતથી છુટા અને શેંકડો બોજોરગીથી શ્રી

આતશબેહેરાંમને તથા તે ભલી દીનનાં લોકોને નોશારીમાં લાવેઆ ને એક સારૂં ખુશ મકાંન શ્રી આતશબેહેરાંમને વાશતે આપીઉં અને ભલી દીનનાં ૩ તરંણુ શખશો ખુદાપરશત ઘણી એક મુદતથી શ્રી આતશબેહેરાંમની ખીદમતમાં હુતા. અને તે રાત અને દાહાડો તેહેની ખેદમતગુજારીમાં મવકલ હુતા તે માંહેથી એકનું નાંમ નાગંનરાંમ હુતું અને તેહની મોરાદ મકશુદ હમેશે દીનદારીથી હુતી અને બીજાનું નાંમ દશતુર ખોરશેદ અને તેહેનાં બાપનું નાંમ કાંમદીન હુતું. અને તરીજા દશતુરનું નામ ચાંનના અને તેહેનાં બાપનું નાંમ શાએર હુતુ અને એ તરંણે જણાં હમેશે આતશબેહેરાંમની ખીદમતમાંહાં જાહેર હુતા અને તેઓનો કુટંમબ કબીલો છોકરાં છઇઆં શરવે શ્રી આતશબેહરાંમ શાહેબ નીશાથે હુતા તેશરવેને કેટલાએક દબદબાથી અને કેટલીએક એજત આબરૂથી અને બુજોરગીથી તે તરંણુ દશતુરને કુટમબ કબીલાશાથે દુર રાહથી નોશારીમાં લાવેઆ અને તેવખતમાં તે દીનદાર દાવર ચાંગાશાહ તે આતસબેહેરાંમનાં ખીદમતગારોની મદદ કરતો હુતો તે નેક બેહેદીન ઉપર માહરી દોવા એ છેજે તે ચાંગાશાહનુ મકાન હમેશે બેહેસતનાં દરમેઆંનમાંહાં હોજો.

એ કેશો તમાંમ કરવાના બાબમાં કહે છે.

——:(૦):——

બે શુમાર અને બેહદ શેપાશ અને શુકર જાંહાંનનો પેદા કરનાર અને જાંહાંનનો પાલનાર છે તેહેનાં જે તેણે માહારી જુબાંને આએ કાંમનાં દરમેઆંનમાંહાં ચલાવી અને પોતીકી મેહેરબાંનીથી દરવાજો એક ગેબથી ઉઘાડેઓ. અને મહને એ કેશો જે દશતુરે દેખાડેઓ છે તેહેને એ ખોદા તું બેહુ દુનીઆંમાં આબાદ રાખ અને હું એ કીશાનો બનાવનાર તે એક મીશકીન છેઉ જે માહારૂં નાંમ બહમંન છે. અને નોશારીમાં માહરૂં મકાંન છે અને બીજુ જાંણકે માહારા બાપનું નાંમ કેકોબાદ છે. અને તેહેનું હેલ આતશબેહેરાંમની ખીદમત ગુજારીમાં ખુશ છે અને તેહેનાં બાપનું નાંમ દશતુર હોરમજદીઆર કે તેહનું મકાંન નુરભરેલાં ગરોથમાંનમાંહાં હોજો. અને તેહેની ઓલખ શંજાંણાં કરીને તુ જાંણ જે તે હરએક દાનાઇનાં કાંમમાં રંજીદેહે હુતા તેં દાંનેશ તથા તે દાનાઇને લીધે તેહેનાંનો લકબ શંજાણાં હુતો કાંજે તેણાંએ દીનનાં કાંમમાં દાનાઈ કીધી છે અને બીજુ તેહેનુ નાંમ દીનનાં દશતુર રાખીઉં. અને હરએક જગો ઉપર દીનનો રશતો તેણાંએ ઉઘાડેઓ અને તેહોણનું રેહેવુ નોશારીમાં હુતું મગરજો તુ તેહોણને ગણે તો વરશ ૨૦૦) થાએઆં છે તેહોણની ઉપર હજારાં દરૂદ અને દોવા હોજો. અને બીજા જે કોઈ દીનદાર હુતા તેહોણની ઉપરબી દરૂદ અને આફરીન હોજો અને હઆજદાંનાં હોકંમથી મરદોનો હાલ એહવાલ એતરેથી મેએ લખેઓ એટલા વાશતે જે દીનદાર મરદો પઢે અને આખેરે દોવા માહારે ઉપર પોંહોચાડે અને તે જમાંનાંનાં લોકો ઉપર માહરેથી હજારૂં હજાર દરૂદ અને આફરીન હોજો અને એ કેશો રોજ ૬ ઠો ખોરદાદ અને માહા ૧ લો ફરવરદીન શને ૯૬૯ નવશો ઓગણોતેર એજદજરદીનાં વરશમાં બનાવીને મેએ તમાંમ

કીધા અને આખેર ઇઅજદાંથી મેએ પોતાની દાદ શોધી અને હવે એ કેશાનાં પઢનારાવોથી હું દોવા ચાહુંચજે તેથી કરી માહારો મરનઓ અને આખરૂ વધે. અને જે કોઇ મહને દેલની ખુશાથી ઇઆદ કરશે તેહનુ રવાંન બેહેશતી લોકો શાથે મલેલુ હોજો અને જે કાંઇ કે મેએ દીઠું અને પોતાનાં બોજોરગવારોથી શાંભલીઉં તેહેનો મેએ એ કેશો કહેઓ પંણ- ઓમાહારા ઉશતાદે એ કેશાને સમારેઓ અને દોરોશત કીધા વાશતે એ પરવરદેગાર તે ઉશ- તાદની ઉમરની દરાજીકરજે અને હમેશે તેહેને ખુશી ખુશહાલીથી રાખજે. જેવારે હુંએ એ દાશતાંનને પોતે કહી તેહેવારે હુંએ નેધા કીધી રાશત લોકોની રાહ રશંમને. અને જેવારે જોઈતું માહારેથી અનેક વાત તેવારે તું માહારે ઉપર દોઆ આફરીન લાએક કર. અને તારીફ બેહદ બેશુમાર અને ઘણી વખાંણ હમેશે દીનદાર જરતોશતી ઉપર હોજો. બીજું ખોદાતાલા તુંહુને એવી તોફીક આપેજે તુ હર વખતે અને હરઘડીએ માહરા રવાંનની ઉપર દોઆ આફરીન પોંહોંચાડે.

તમામ થાએઓ શંજાણનો કીશો.

કીશશે શાણુજાંન.

ખુદાની શીફત.

બનામે ઇઅજદ, ઓ શશતી પસંદ,
તાહરાં નામથી થાએ દેવો ભશમ.
તાહરૂરે નામ રૂડું અને નેક,
જુબાંનપર લેએચ હરદંમ શેક.
ઓ, તાહરાં દાહાપણુની કરવા વખાંણ,
સદા રહેચ ખુશાલ મારો પરાંણ.
રાતો, દીન તારીજ પરાથના કરૂં,
તારાં નામની શેવા ધ્યાનમાં ધરૂં.
તારા નામનાં પેઆરમાં રહું સદા,
કરૂં માહરો જાંન તું પર ફીદા.
તાહરાં નામથી થાએ મોટી હીંમત,
તે હીમતની કોણુ કરે કીંમત ?
છે તું ખાવીંદ ખાવરાંને રોશંન,
આદમને તર રાખેચ જેના કીરંણ.
છે તું સદાનો શર્વ શકતીવાંન,
તારી શકતી છે, બેહદ, બે ગુમાન.
કોણુ કરે તાહરી શકતીનો શુમાર,
ન લાગે ઠેકાણે ફરેશતાઈ વીચાર.
તુ છે કીરતાર શારી શુરૂશતી પાલનાર,
તું છે મહેરબાંન, પાપીઓનો તાલનાર.
તું છે લેનાર, દાદ, ગરીબ, નાંતવાંનની,
તું છે સાંભલનાર ફરીયાદ હેવાંનની.
તું છે બતાવનાર દાનાઓને રાહ,
તું છે રખાવનાર ઇનશાફનો ચાહ.
તું છે દાંનાઓના એકીનનો ખુરજ,
તું છે ગરીબોનાં ઇમાંનનો શુરજ.
તું છે ખાંવીંદ એ હમા આદમ જાત,
તું છે પીરોજગર ખરો પાક જાત.
તું છે એખલો ન કોઇ તારો શરીક,
તું છે બેમીશાલ, ન કોઇ તારો રફીક.
તું છે શર્વે શાહેબોનો શાહેબ,
તું છે રાખનાર ખેલ અજાએબ.
તું છે હમેશગીનો હમારો રાહનુંમાએ,
તું છે પોહોંચાડનાર પાપીને સજાએ.
તું છે બાતેનમાં તું છે જાહેર,
તું છે શરવે વાતોમાં માહેર.

તું છે હમારાં દુ:ખો તાલનાર,
તુ છે કીડીનો પણુ પાલનાર.
તું છે માહા વીર અને ખુબીવંત,
તુ છે શેહેનશાહ, ન તારાં રાજનો અંત.
તારી ખુબી, નેકીનો તો પારજ નથી,
તારી આદમપર બખશીશનો ઠારજ નથી.
તારી બખશેશોમાં આદમ પર ખરી એજ,
તારી બખશેલી આંખો જોનારી તેજ.
તારી બે કીમતી કારીગરીનો હેવાલ,
તારી કુદરતનો કાંહાં કરીશું ખેઆલ.
તારી હીકમત શુ આદમમા દેખાડીચ,
તારી બનાવતથી શું કશી કાહાડીચ.
તારી કુદરતે જુનથી બનીઉ આદમ,
તારી મરજીથી જે લેવા લાગુંચ દમ.
તારી શીફતે આદમને બખશી જુબાન,
તારી મહેરબાનીનું જેથી માનેચ હેશાંન.
તારી ખુબીવંત કલંમથી બનેલા કાંમ,
તારી ખલકતનો રાગ શાંભલી આપેચ માંન.
તારી લલકારતી કલંમના બાહારથી,
તારી ચકચકતી કલંમની ધારથી.
તારી કલંમે ચીતારીઉચ નાખ,
તારી કલમના તોરની જેછે શાખ.
તારી તેજ કલંમથી બનીઓચ જે હાર*
તારી બખશેશના દંમનો તેથી છે બાહાર.
તારી શકતીથી બની દુનીઆ ઓ ખુદા,
તારી કીરતીપર કોણુ ન રહે ફીદા ?
તેં આશકોના જીવ, બેકરાર રાખીઆચ,
તેં તેઓને સુખમાં પણુ નાખીઆચ.
તેં નીસતીમાંથી બનાવી છે હસ્તી,
તેં તેનાપર કીધીચ તરેવાર વસ્તી.
તેં આદમપર કીધીચ ભારે મહેરબાંની,
તેં બખશીચ તેને અકલની જીંદગાંની.
તેં આદમને અકલનું ગુએર આપીયુંચ,
તેં તેથી તેનું સુખનું મુલ રોપીઉંચ.
તેં આશમાની નકશો કીધોચ અજાએબ,
તેં તેમાં ગોઠવીઆ પેલો રોશનીનો સાહેબ.

---

* કાંતીનીહાર. † સુરજ.

તેં પેદા કીધી પેલી દુર પરકાશતી. *
તેં પેદા કીધી તેની સદા હસતી,
તેં શીતારા જહેઆચ આસમાંન્ર શંગ,
તેં પેદા કીધું આસમાંન બદલતું રંગ.
તેં પેદા કીધી ધરતી આકાશપર ફરતી,
તેં કીધી તેને સુરજની મુલાકાત લેતી
તેં ફરતો પેદા કીધો દુનીઆપર કોલ,
તેં તેને બખશીચ સદા એક ચાલ,
તેં રાખીચ દુનીઆ સદા ભરપુર.
તેં દેખાડીકંચ તેમાં તારં નુર,
તેં સર્વે ઠેકાણે કમાલી દેખડાવીચ,
તેં સર્વ ચીજોમાં ખુબી બતલાવીચ.

સરાબનો સીસો.

કાંએ ઓ કલમ,
તું સાની માંગેજ વિલમ?
ચાલ જલદી, ના થા દરદી.
સરાબની તૈયાર છે જામ,
થા હુશીયાર, કર કાંમ.
હજુર સાંનો તુ ગમ ધરેચ,
કેહે મને શું વિચાર કરેચ.
ચાલ જો તો ખરી તુ તેનો બાહાર,
ઉરાડી નાખશે તે તાહરો ગમખાર.
પાદશાહ જમશેદથી પેદા થએોચ એ નોસ,
એ પીધાથી તુને ખરેજ ચહડશે જોશ.
હજુ સાંની ગમગીન બેસી રહીચ?
મહને દીસેચ તુ કાંઇ ઘેલી થઈચ
ચાલ, ચાલ, લે જરા સરાબ,
પી, બીહીના, ન તુ થશે એથી ખરાબ.
કાંએ ધ્રુજેચ? પીએ છે અમરૂત પાંણી,
એ નથી આપનાર મહેનત રોતીની કાંણી.

સરાબી જાંમી

કલંમ ઉતરી પીવા શરાબ.
માગવા લાગી તે સાથ કવાબ.
કલમતું માગેચ કવાબ,
એ તારી ચાલ છે ખરાબ.
કવાબ જો માંગે તું,
તો કામ કરજે આપું હું.
ખરી થાઇ મસ્ત કલંમ,
હવે ન લગાડશે વીલંમ.
વાહા! બાહદુરી.
કલંમ તારી.
મહને પેઆરી.
છે ન અકારી.
સરાબની શું મજા?
કલંમ બોલતીજા.
કેવો થઓ દુર ગંમ એ કલંમ.
હવે કામ કરવા ન કરતી વીલંમ.

તોજેશ.

બનાંમે હોરમજદ બોલ તું બહમન,
તારાં મનમાં હોય જે કાંઈ શુકન
કીરતારની કીર્તીનો શુમાર છે કયા,
ખીશતી રહેચ અકકલ ફરેશતાની જયા.
તારી શું તાકાત તેની શીફત કરવા,
કયાંથી લાવશે શુખન, તેને લાયક જેવા.
ઓ ખુદા સારી જીઆંનના કીરતાર,
તુ થા મારા ગુનાહનો માફી કરનાર.
હું તારો બંદો ખાકી બહમન,
કશું રાખતો નથી કુદરતમાં વજન.
તારી દરગાહમાં શર નીચુ નમાઉંચ,
ને તુ દયાલુની નગેબાંની ચાહુંચ
મારૂ દીલ તારી રોશનીથી છે ભરપુર.
કરૂ મારૂ જીગર તારા પીઆરમા ચુર.
તું મારા દીલમાં ઇમાનદારી ઉતાર,
કે જેથી મને મલે રસ્તો ઉતરવા પાર.
તારા શીવાય મારો કોણ છે ખેરખાહ.
બે ઈમાન દુનીઆએ તો મારેઓચ ગાહ.
આ દુનિઆમાં દોસ્ત રાખતો એકજ,
હું દીલથી ગણતો તેને ખરો નેકજ.
તેને ચહડીઓ અરે લાલચનો હાંફલો.
તેથી તે થઓ ગોઆ આંધલો
અફશોશ! અફશોશ! શું હું કેહેવુ,
તેણે કીધું કામ મરદુમ આજારી જેવું
તેથી થયુંચ દીલ ગમ ગીરફતાર
તે ગીરફતારીમાથી મહને પાર ઉતાર
તારી નજદીક મારૂં શર કરૂંચ,
અને મારી ઉમેદ તું પર ધરૂંચ.
ઓ દયાવંત માફ કર મારા ગુણા,
જે થયા છે મુંજથી હજારો ઘણા
તારા દરવાજેથી મહને કહાડે બહાર,
તો કયાં લાગેરે મારો ઠાર.
હાંકી મુકે તું મને પાપી જોઈ,
કયાં જાઉં તારા જેવો નથી કોઇ.

* ચંદ્ર,

ખરચું તું પર સુધળી જીંનદગી.
તો ના થાય તારી પુરી બંદગી.
લથરતી જુબાં જે કરેચ તારી બંદગી,
તેથી હાંશલ થાએચ મહને શર્મીંદગી.
બંદગી બાએનું નથી મુજમાં ગ્નાન,
તેથી ખરો છું તું પાસ મીશલે હેવાંન.
આપ મદદ ઓ જીહાનનાં મદદગાર,
હું છું તારી જીહાનમાં એક ખાકશાર.
બદગીના બાબમા એટલુંજ જાણુંચ,
જાહાં સર્વે કરેચ ભગતીને ઠેકાણું.
આતસ બહેરામ તારી પાક દરગાહ,
જયાં સઘલા ભગતો થાએચ ભેગા.
કેઈ ચીજ છે હું કંગાલની પાસ,
તારી જનાબમા થાએ હદીઓ ખાસ ?
માગુંચ મદદ તારી જીવમાં મોજુદ,
કાંકે જીવ સાથ ન આવશે કાલ બુદ
પાછું જીવવું છે તારી જોતથી,
તો ફીકર શાંની છે મને મોહોતથી.
નીકલે મારૂં રૂંહું જીઆરે બહાર,
મોકલજે ફરેસ્તો લેઇ જનાર પાર.
તે ફરેસ્તો બહેસ્તનો વસનાર હોય,
કે જેનાથી મારો જીવ રોશન થાય.
જે તકસીરથી ના વાકેફ છું ઓ રેહેમ નર,
દયાલું દરશટીથી મહને તે માફ કર.
ઓ ખુદા કબુલ કર તું મારી અરજ,
શકતી આપ કે પુરી પાડું દુનીઆની ફરજ
કેમ ઉલટાવી તેં મુજપરથી મયા,
જે રાખીતી ફીરદવીપર બેહદ દયા.
તુ જાણેચ મારા બાતેન વિચાર.
શું કાંમ રંજીદા કરેચ મહને એ સુમાર.
તું સાહેબ-છે મારો-બેઉ જીઆંનનો
હું નાતવનને ટેકો તું પેહેલવાંનનો,
ગુમરાહીની ઉંઘ ઘાઈ નાખ ઓ ખુદા,
બેઇનશાફીથી મને દુર રાખ સદા.
ના લેખતો મહને પાપીઓની રસમથી,
કાં કે. પાપ ચાલું છે બાવા આદમથી.
બતાવ મને ખરો રસ્તો તારો
કે થાઉં હું ખાકી તારો પીઆરો,
પોકાર કરૂંચ જાહાં છે તારૂં મુકાંમ,
કે પાપીની ટીપમાં ન લખે મારૂં નાંમ.
તું તારા દાશપર જો મહેરબાંન થાય,
તો બેઉ જેહાંનમાં તે પેહેલવાંન થાય.
ઓ "પાક કલાંમ" પોંહોચાડનાર ધણી,
મહેરબાંન નજર રાખજે ફીદવીભણી.

ભલી દીનનાં જરથોસ્તીઓ ઈરાનથી, નાહાશી હીંદુસ્તાનમાં આવ્યા અને તેઓ ઉપર પાક દીનને સારૂં હાંદેશા પડયા તેનું બયાન.

શાંભલ હવે એક અજાએબ દાસતાંન,
મોબેદ દાનાવોએ જેનું કીધુંચ બયાન.
તે બયાંન નહિ સમાએ એક જગો,
લખુ તો કાગજોના નહિ લાગે થાગો.
તો પણ કાંઇ બોલવાની કરૂંચ હીંમત,
સો બોલે એકની લખુચ શીફત.
મેં સાંભલ્યુંચ એક દાનાવ દસ્તુરથી,
જે માન પામેલો હતો નેકીના નુરથી.
પઢીઆતો જંદ અવશતા પક્કી એવી,
શી કસટ કીધીતી હારેમંદી જોઇએ તેવી.
સરવેની નજર તે પર ચુસ્ત હતી,
ભલી દીન તેનેથી પુખ્ત હતી.
સરવે કોઇ તેનો હુકમ માનતા,
ભલી દીનનો પેશકાર કરી જાનતા
દીનનાં કામમા તેની સલાહ સીવા,
આગલ ન ચાલતા રૂપીએ દમડી સવા.
તે કોશીશ કરતો દીલો જાંનથી,
શીખવતો લોકોને વગર હેશાંનથી.
તેને આએ કહયુચ મને દાસ્તાન,
જેને મેલવ્યું હતું દાનાવોથી બયાન.
જે વખત તેણે મને એ વાત કહી,
તે વખત મેં તેની ચતુરાઈ જોઈ.
શું મુશતકીન ને મજબુત વીચાર,
વીચારોની ખુબીનો કાંઈ નથી પાર.
વાકેફ થયો હું આએ કીશશાની બીના,
દરદ ભણુંચ રૂહુ પર હમેશ તેના.
શાહા ગુસ્તાસ્પના વખતમાં જરથોસ્ત,
બીનોઈ દીન લાવેઓ જે ખુદાનો દોસ્ત.
તે દીનમાં કહયુંચ જે હતું બનનાર,
કે જુલમગાર પાદશાહ છે પેદા થનાર.
ત્રણ મરતબે ભલી દીન તુતશે,
અને બેહેદીનોને દુરવંદ લુટશે.
અરે તે શાહનું નામ 'શીતંમગર' થશે *
અને શીતમ તે ઘણો કરશે.
બીના શાભલ હવે ભલી દીનની,
જે છે બારીક અતી ઘણી ઝીણી.

---

* શીતમગર શેકંન્દર; ઇશકંદર: એલેકઝાન્ડર,

તેજ મીશાલ શીકનદર આવ્યો ચહડી,
રાજ લીધું ગુસ્તાસ્પ સાથે લડી.
લડાઈનું હતું એક ભારી તુફાન,
કંઇક ખાનદાનની ન રહી નીશાંન.
બાહુરીથી લડાઈ દીનદારોએ કીધી,
ઇઅજદાંએ તેઓની દાદ નહી લીધી.
અફશોશ, અફશોશ શું કહુ હેવાલ,
હજારો જીવ થયા ગરીબ કંગાળ
કંઇકીએ કબુલ કીધી દુરવંદોની દીન,
કંઇક બેઠા છુપી પાહાડોનશીન.
ઇરાંન બનીઉતું એક ખુનનો દરીઆ,
ખુનના મોજા ઉઠતા જાણે ગોઆ.
ઇરાંણી બાનુઓએ ધરીતી તલવાર,
તેઓના દસ્તથી કંઇક થયાતા થાર.
ઇરાંણી બેટી અરે કયાં તક લરે,
જયારે ઇરાંણનો બેઠા માંઠા ગરેહ.
અફસોસ દીનદારોનો થયો ખરાબો,
શીકંદરે બાલી વલી દીનની કેતાબો.
તેણે બાલીઆ તે સાથે ત્રણ શહેર,
બેહેદીનોને મારવા લાગો તે ઘેરે ઘેર.
એપ્રમાંણે થવા લાગી દીન સાફ,
જયાં સુધી પેદા થયો અરદાવીરાફ.
બાબેગાનના વખતમાં તે થયોતો પેદા,
દરદ હોજો રૂહુ પર તેના સદા.
પાછી પાક દીન તેથી તાજી થઈ,
અરદેશરની મદદથી પ્રકાશતી ગઇ,
ઉડતો દીનનો જુનદો આસમાંન તલક.
માંન આપતી ભલી દીનને સારી ખલક,
બીજી મરતબે હારેમદોએ દીન તોડી,
જયાં સુધી કે શાહાપુરની કલગીર ઉડી.
આદરબાદ મારેશફંડ તથા શાપુરશાહ,
પોંહોચાડવા લાગા તેઓ દીનપર નેગાહ.
આદરબાદે બાંધી દીન ઉપર કંમર,
રહેજો તેની તારીફ સદા અમર.
એકનથી કીધી તેણે સાત ધાતુ,
તેની નીચે કીધું અગની બલતું
પીગલાવી, રેડી તેને બદનપર,
તેથી લ્યાંનત પડી હારેમનપર.
તરેહવાર અડચણ દીનની તેણે તોડી,
પાછી પાક દીન હોરમજદની જોડી.
શાહપુરથી તે ઇઅજદેજરદ * સુધી,
પાક દીનમાં નહિ હતો ફરક કદી.

ઇઅજદેજરદી વખતમાં પ્રકાશી દીન,
ઉંધાં પડેઆતા તમાંમ હારેમનજીન.
જીઆરથી ઇઅજદેજરદની પાદશાહી ગઇચ,
અફશોશ ઇરાંણની ખરાબી થઇચ
જરથોસ્ત પછી થયો એક હજારો, †
પાક દીનનો ગુમ થયો નેક સીતારો.
ઇઅજદેજરદ પર આવ્યા દુશમન તુટી,
આલમ થવા લાગી એક બીજાથી છુટી.
અરે! અરે ! ઇરાંન થયું વેરાન,
કમી થઇ ત્યાં જરથોસ્તી નીશાંન.
હતુ જંદ, પાજંદ પર જેઓનું દીલ,
નાહશવામાં તેઓએ નહિ કીધી ઢીલ.
દસ્તુર, દાવરો દીનની કરવા જતન,
છોડી નાથાં પોતાનું પીઆરૂં વતન.
છોડીઆ બાગ, બગીચા અને એવાંન,
છુપી બેઠા કરી પાહાડા પોતાનું મકાંન.
જે જમીનનું નામ રાખીયુ કોહોશતાંન. ‡
એકસો વરસ રહી ત્યાં તેઓની નીશાંન.
પછી ઇઅજદાંની ત્યાંથી ફરી મરજી,
હોરમજદ શહેરની જમીન તેઓની સરજી.
હોરમજદ શહેરનુ કીધા પછી બંદર,
માત્ર ત્યાં રહી શકીયા વરસ પંદર.
દીનદારોને ત્યાંબી નહિ મલી યારી,
કરવા લાગા દીન દુશમન જુલમ ભારી.
તે વખતમાં હતો એક દાનાવ દસ્તુર,
નજુમના ઈલમમા જે હતો ભરપુર.
તેણે બારીકીઠી કીધી ખુબ નેગા,
તેથી તેણે અકલમંદો કીધા ભેગા.
તેણે કહ્યું, "શાંભલો એ મારા ભાઇ,
મેં તમારા સીતારાની ચાલ જોઈ.
તેથી થાએચ માંક્ષમ મને એવું,
સજાવાર નથી મને બોલવું તેવું.
પાછી ફરીચ તમપરથી ખુદાની મરજી,
કબુલ કરવી જોઈએચ કીશમતની અરજી.
જુલંમ થશે તમપર એથી જીઆદા,
ખમોછો દરરોજ દુશમનથી સદા.
આ જમીન છોડી જવું જોઇએચ બહાર,
નહિતો દુશમનના હાથથી થઈશું થાર.
જવું સજાવર છે આપણને હીદમાં,
કે નહિ આવી પડીએ દુશમનનાં બંદમા.

---

* અરદેશીર બાબેગાંન.

* ઇઅદેજરદ શેહેરીયાર. † એક હજાર વરસ.

‡ પાહાડી જમીન.

દીન અને જાંનુની કરવા સંભાલ,
સર્વેએ કીધો એકબીજા સાથે ખ્યાલ.
ઠરાવ કીધો જવા હીંદની તરફ.
તઇઆર કીધાં વહાણો કરી જરફ.
કાંન કીધા ઉભા. લાંબા સરોના,
બેઠાં ઓરત, બચ્ચાં અશો નરના.
હીંદુસ્તાન તરફ તેઓએ ફેરવેઆં સુકાંન,
સંભાલ કરનારને સોંપીઆ પોતાના જાત.
ખોદાની બખશેશથી જોઈ દીવની નીશાંન,
તહાં કીધાં તેઓએ પોતાના મકાંન.
પુરાં થયાં જયારે ઓગણીસ વરસ,
પાછો થયો સીતારો તેઓનો નરસ.
બુઝરોગ દસ્તુરે કીધી સીતારાની ગંનતી,
તેથી સર્વે થયા પાછા ખંનતી.
બીજું દીવમાં ફરંગીઆનો હતો સબબ,
જલવાતોતો નહિ તેથી પાક મજહબ.
તેથી શહેર છોડવાની થઈ ગરજ,
સર્વે કોઈએ જાંની મજહબની ફરજ.
તેઓએ ગુજરાત તરફ હાંકેયા વહાણુ,
પાછા સોંપીઆ તેઓએ ખુદાને પ્રાણ.
શુ કહુ તેઓનું નશીબ અભાગીયું,
કે દરીયામાં ભારે તોફાન જાગીયું.
સર્વે દસ્તુરો પીકરમંદ, દલગીર થયા,
સર્વે કોઇએ હાથ જાંનથી ધોયા
શું કરવુ તે સુજે નહિ હર કોઇને,
અરધા જાંન કબજ કીધા તોફાંન જોઇને,
ખાકમાં નાખી સર બંદગી કરવા લાગા,
ઉભા થાઈ ઝેજાર તેઓ રડવા લાગા,
ઓ દહાપણના સાહેબ કર અમને મદદ,
આએ વખત સાંભલ હમારી એબાદત.
પેહોંચ મદદે ઓ ફતેહમંદ બહેરાંમ,
કર હમારી મુશકેલ આસાન તમાંમ.
તું મહેરબાંન થાયતો સાંની ધાસ્તી ?
તારા નુરથી પોહોંચે કીનારે કીસ્તી.
તું સાંભલનાર છે સર્વે કોઇના પોકાર,
તુફાનથી બચાવી હીન્દમાં પોહોંચાર.
ખુશી, ખુરમીથી જો કરશું મુકાંમ,
ત્યાં પરથશું હમો પાક આતસબેહેરાંમ.
ઓ ખુદા એ આરાધવાનું કરશું કામ,
જય આપશે હમોને હીન્દમા થામ.
તું સીવાય બીજો કોઈ ઇઆર નથી,
તું શીવાય હમારો કોઈ મદદગાર નથી.
હવે બહેરાંમ ઇઝદની મહેરબાંનીથી,
અને સર્વે શકતીવાંનની નેગેબાંનીથી.

થઇઓ અરજ તેઓની કબુલ,
સદા મન રહયાં તનનાં બુલબુલ•
યાને પોંહોચી મદદ તે પાકજાતની,
દેખાવા લાગી આસમાંનની રોશની.
તે રોશનીથી થયું ફનાં તોફાંન,
પોકાર કરવા લાગો પકડનાર સુકાંન.
દસ્તુર દાવર અને બહેદીન તમાંમ,
બંદગી કરવાં લાગા લઈ કીરતારનુ નામ.
તોફાંનનુ જયારે થયુ સાફ વાદલ,
જઇ પોહોચીઆ તેઓ સજાણ * આગલ.
ત્યાંનો હતો રાજા જાદેરાના.
લોકો માન આપતાના તેને ઘણા,
નેક ખસલતનો તે હતો રાજા,
સુખમાં હતી તેની સઘળી પ્રજા.
સખાવતમાં હતો તે દસ્ત–દરાજ,
દહાપણનો હતો તે મોટો મહારાજ.
એક દસ્તુરે કેટલોએક હદીઆ લઈ,
મુકીઓ રાજા પાસ દુઆ દઇ.
તે દસ્તુર દાનાંઈમાં હતો કાબેલ,
બોલવાની ચતરાઈમાં હતો ફાઝેલ
બોલીઆ રાજાને "ઓ રાએ રાના,
હમો ગરીબ ચાહીએચ તારી પનાહ
બખશ તારા શહેરમાં રહેવાંને ઠામ,
લાવી વસીએ હમારાં બચ્ચ સરંનજામ
હમો છઈએ દીનદાર લોકો પ્રદેશી,
હુ છું તેઓનો ભગત અથવા રૂષી.
મહજબની સભાલ સારૂ છોડીઉચ વતન,
આવી લાગાચ ઇહા તેની કરવા જતન
હમોએ સાંભલીચ તારી ખુબીની વાત,
કે તુ રાજા છે મહેરબાન ગરીબોની સાથ.
તારી નશલ બુનીઆદથી છે મહેરબાન
તુંજ છે ગરીબોંના ખરો કદરદાંન.
એ ખબરથી સર્વ ખુશાલ થાઇને,
તારી આગલ આવીઆચ હમો ચાહીને.
દીનનાં કામને લાયક છે તારી જગો,
એ શીવાય નથી જાણતા બીજી વગો

* જીવ પારસીઓએ પહેલા હીદુસ્તાનમા જે મુકામ કીધો તે શંનજાનની જમીન હતી અને એ ઉપરથી કીશાનુ નામ "કીશાસ-એ-શંજાણ" કરી રાખ્યું છે. એ પહાડી જમીનની દંખણ દશા તરફ ગુજરાત ૨૪ માઇલને છેટે છે. એ જમીનનું નામ આગલા જમાનાથીજ 'શંજાન' કરી હતું. જેમસ મીચેલ અને દાકતર વિલશન ઇ. સ. ૧૮૩૯ માં ત્યાં ગયા હતા. શંનજાણની પડોશના નારગોલ શેહેરમાં ઘણાએક પારસીઓ રહેતા હતા અને તેઓ સર્વે આએ કીશાની બીનાથી વાકેફગાર હતા.

વાસ્તે તું હમારી ઉમેદ બર લાવ,
કે દીન, દુશમનોથી થાય હમારો બચાવ."
એ સાંભલી રાજાના તમામ આદમી,
ખુશાલ થયા રાજા અને સ્વામી.
જેવારે જોયા રાજાએ સઘળા બહેદીનો,
દેહશતથી થઇ ગયો જાણે દીવાનો.
પડી તેને પોતાના તાજની ધાસ્તી,
કે બહેદીનો કરશે તારાજ હીદુ વસ્તી.
બહેદીનોના પોશાકથી થયો ધભરાત,
તેથી દસ્તુરને પુછી બહેદીનોની રેવાત
રાજા બોલ્યો "ઓ દસ્તુર દીનદાર.
તમારી કીરીઆનો છે કેવો આકાર'
તે તમાંમ જાહેર કરે તુ હમુને,
તો મુકાંમ કરી આપીએ તૈયાર તમુને-
બીજો કરાર તમોએ કરવો એવો,
કે તમો પોતાની ભાષા છોડી દેવો
અને ઇરાની જુબાન તમે છાંડો,
અને હીદુ ભાષા તમો પકડો
ત્રીજો એકરાર કરો તમો પહેરવેશનો,
આરતોને પહેરાવો હમારી રવેશનો.
ચોથો આપો કબુલાત હથીઆર છોડવાની,
ફરીને કદી નહિ પાછાં બાંધવાંની
પાંચમુ એજ શાહદીનુ કામ કરવા,
તમારે કરવા જોઇએ રાતનાં વેહવા.
જો આપો એ મીશાલની તમો કબુલાત.
તો હમારૂ શહેર થાશે તમારી વેલાત"
લાચારીથી કબુલ કીધુ દસ્તુર સાહેબે,
પાછી અરજ કીધી ભલી દીનના નાએબે,
"સાભલ ઓ રાજા દીનની બાબત,
હમો કરીએચ હોરમજદની એબાદત
તુ તારા દીલમા ધાસ્તી ના રાખ,
હમારાં છે દીલ ધ્યાન ભરેલા પાખ
બદી, બુરાઇથી છૈયે હમો દુર.
હીંદના દોસ્તો થવા ન કરશું કસુર.
હમારો છે એકજ ભકતીનો ખુદા,
જેની ઉપર છે હમારો જાન ફીદા.
હમોએ દીન અને ઈમાંનને સારૂ,
છોડયુંચ વતંન હમારૂ પ્યારૂં.
છોડયા બાગબગીચા અને મતા,
એવી છે ધરમપર હમારી મંમતા.
ઓ રાજા બીજું વધારે શુ કહીએ,
હમો જમશેદની ઓલાદથી છૈયે.
આફતાબ માહાતાબને પરસતેસ કરનાર,
બીજી ત્રણ ચીજો આદરમાનથી જોનાર.
ગાઉ, પાણી, આતશ, હમારો કીબલો,
જેથી વહેવાર ચાલેચ દુનીઆનો સઘલો
છે આએ ૭૨) તારની હમારી કુશતી.
એથી છે હમોથી હરેમંદ નાહાસ્તી.
દસતાનથી હોય જો હમારી ઓરત.
આફતાબ, માહાતાબની ન જોયે સુરત.
આતસ પાણીથી તેઓ રહે છે દુર,
જયાં સુધી પાક થાય તેઓનુ નુર
જીહારે ઓરત હમારી ફરજદ જણેચ.
૪૦) દીવશની પરેજી તેઓ જાણેચ,
ઓરતોને ફરજદ અધુરે વખતે આવેચ,
તેબી ૪૧) દીન પરેજી ચલાવેચ
દરેક જગોએ તે જતી નથી,
કોઇબી ચીજને તે અડકતી નથી.
એવાંજ બીજા છે હમારી કીરીઆના કાંમ,
જેથી ખાકમાં પડેચ દુશમનનાં નામ.
વલી બીજુ હમો છઇએ શમશેરી નર,
તારા દુશમનનાં ચીરશું હમો જીગર.
રાજા, નારાખતો તુ દીલમાં ફીકર,
શાક્ષી છે મારો ઉપલો પીરોજગર.
વીધીયુ તુ અકલનું મોટી જહુરથી,
થઇ ખાતર રાજાની તે દસ્તુરથી
હોકમ આપ્યો કે કરે પસદ જગા.
તો રાજા આપશે એકઠી હજાર વીંગા
દાનાઇ નેકીને તદબીરના સાહેબોએ.
ખુબ નેગાહથી તપાસ જમીન દર જગોએ.
પસદ કીધુ જગલ પોહોંચાડી ધ્યાંન.
જે જગો હતી ખાલી પડેલી વેરાન,
પણ હતી તે જમીન ઘણી ફલવત.
જયાં વસ્તુતુ નહી કોહી જીવજત.
જયાં નહી હશતી ત્યાં કીધી વસ્તી.
જયાં દીનદારોએ કીધી દીન પ્રકાશતી.
ત્યાં તેઓ પોતાના કબીલાની શગાત,
જાહેર મચાવામાં નહી રહયા પછાત.
જ્યારે તેઓએ જોઇ ફલવત ધરતી,
ખોડવામાં મહેનત લીધી વધારે ચહડતી.
જ્યારે થાઈ વસ્તી મીસાલે ઈરાણ,
ખુબ ખીલવા લાગું તે વખતે સંજાણ.
સર્વે કોઈ થયા ધંધામાં મશગુલ,
સંજાંણ ખીલતુ જાણે ગુલાબનું ફુલ.
એક દીન સર્વે કોઈ એકઠા થાઈ,
ખુબીથી કહેવા લાગા રાજા પાસ જાઈ.
ઓ રાજા તે બખશી રાજે જાગેરી,
ત્યાં બનાવેચ હમોએ અછી નગરી.

હવે સર જમીનને તારી હીંદુસ્તાન,
હમોને પરથવા જોઇએચ આતસબેરાંમ.
માટે જોઇએચ જમીનની ૩) ફરસંગ સફાઇ,
કે હમારાં કામમાં ન થાય હરકત કાંઇ.
જુદદીનોએ રહેવું જોઇએ ૩) ફરસંગ છેટે,
જ્યાં દીનદારો સીવાય કોઇને આવવું ન ઘટે
એ પ્રમાણે જો તું કરે બંદોબસ્ત,
તો થાય હમારી ક્રીયા પુરી ને પોખ્ત
નહિ તો થાય હમારૂં બ્યર્થ કાંમકાજ,
જો આવે તે જગોમાં કોઇને અવાજ.
રાએ બોલ્યો એતાબીથી કરો એ કાંમ,
મારા વખનમાં પોહોચાડો સરંનજાંમ.
ઓ દાનાવ મરદો એ કામમાં હું છેઉં રાજી,
તમે ઘીલ કરશો ના એ કાંમમાં જાજી.
તેવોજ રાએ કીધો પરજાને હોકમ,
કે ત્રણ ફરસંગ થાય દુર આંગે થામ.
એ પ્રમાણે બેગાનાઓ દુર થયા,
બેહેદીનો સીવાય ત્યાં કોઇ નહિ રહયા
પછી પાક કીધી આસપાસની જગા,
જ્યાં તખતશીન થયા આતસદાદગા
જ્યાં ચો તરફ કરતા દસ્તુરો પાસબાંની,
રાતો દીન રાખતા તેની નેગેહબાંની.
ધરમના કામમાં સર્વે માહેર હતા,
તે જમાનામાં કેટલાએક સાહેર હતા.
હરદંમ બદગી કરતાને ખુશ રહેતા,
સર્વે કામમાં દીનદાર ફતેહ પાંમતા.
જારી થયા પરભ અને તેહવાર,
ચલાવતાતા રાજાનો બ્હેદીન વહેવાર.
મોકલતો ભેટ રાજા, રાય, રાના,
સર્વે કામમાં ફતેહમંદ બહેદીન ઘણાં.
કરે પરસતેસ અને ઇજિસની ઇજે,
આપતાતા જાન તેઓ દીનને કીજે.
બહેદીનો એ બાંધ્યાં ખુબસુરત એવાંન,
તરેવાર કરામત કીધી હથીઆરે ખુરાશાંન.
હતા તેઓમાં કેટલાએક કીમીઆગર,
તેથી ચાલતું હતું દીનનુ કામ બહેતર.
વાંચનાર ના રાખતા કીમીઆંનો વિચાર.
કીમીઉ જાણુ દોલત આ જગોએ પાર.
અથવા કરવા માંગે કીમીઆનો કેઆશ,
છે પોતાના ધનનો કે બાપીકો મીરાશ.
એ મીશાલ દસ્તુર દાવરોએ તમાંમ,
ચુસ્ત ઇમાંનથી કીધાં દીનનાં કામ
હવે જો કરંચ વિચાર નેકદીન ઉપર,
અફસોસ કરવી પડેચ એ દીન ઉપર.

અરે એકીન ક્યાં છે તારૂં ઇમાન,
ખરૂં કહુચ થતી જાયચ કમ તેની નીશાંન.
કાંય? શું આપેચ તારો વિચાર,
કાંય ઇછેચ તું પારસીને કરવા ખુવાર,
શું ફરમાન ખુદાના જરથોસ્તી લાવીચ,
કે કેમ નજર પારસી ઉપર બતાવિચ.
કેમ હિંદુ રશમ આમેજ થવા દીધી,
એવી શુ કામ? શું મતલબથી? ચુક કીધી.
કેમ ખામોશી પકડી, આપ જવાબ,
દીનના ગંમથી જીગર થાયચ કબાબ.
અરે એકદર કેમ ખામોશી પકડી,
મતલબ શું રાખેચ જવાબ દે જલદી.
અરે જુલમગાર હસવાની કરેચ વાતે,
પેદા થાયચ મને તેથી કમકમાત.
બીલાડીનું હસવુ ને ઉંદરનું મરવું,
અરે એકીન એવું છે તારૂ કામ કરવું.
નમનતાઇથી કહુચ કરી સર ખાકમાં,
જવાબ દે થાય ફાયદો પારસીના હકમાં.

એકીનનો જવાબ.

હવે પાકી મરદ સાંભલ મારી વાત,
જાણતો નથી શું છે દુનિઆની કેવત.
બોલેચ કે "જર ચાહેસો કર"
એ વાતની તું દીનદારના કરતો જીકર.
અરે લાલચથી બંધાઇચ સઘળી દુનિઆ,
એથી ખરાબ મલ્યાચ ઘણાએ કનીઆં
લાલચના લોભથી ઘણા મને ડુબારેચ,
અડચણને વખત પાછી મને પોકારેચ.
પણ ખુદાનો ફરમાન મને એવો છે,
જાઉં તેઓની પાસ ઇમાનદાર જેવો છે.
ઓ! મરદ તે આપ્યોચ મને ઠપકો,
જાણુંચ તુંને લાગોચ મારો ચટકો.
તું કહેચે કાંય મેં કીધીચ નજર,
પારસીઓ ઉપરથી જરા કંમતર.
તેનો ખુલાસો સાંભલતું એ છે,
જેને વાસ્તે તુ હરદમ રૂએ છે.
કે જયારે ૩૦૦) વરસ થયાં નજદીક,
એથી બે, ચાર હોશે કમી કે આદીક.
તારા કીશા પ્રમાણે કેટલાક બહેદીન,
બગાડવા લાગા પોતાનુ ખરૂં એકીન.
જયારે ફશીયાં અંદર લોભીની જાલ,
એમા શું છે મારો વાંક કર તું ખ્યાલ
પણ જેઓ હતા મને જાલવનાર,
તેઓનું ખાનદાન છે મને રાખનાર

તેઓમાંનો તું બી મદદ એક છે,
તારીજ મીશાલ બીજા અનેક છે.
વાસ્તે છેઉં હું તમારી નજદીક,
અને કોધા છે તમુંને મારા રફીક.
બીજું તું પુછેચ હીંદુ રશમ વિષે,
એથીજ પારસીપર છું દલગીર અતીશે.
એ રશમમાં મારો નથી કાંઇ ઈલાજ,
તમોએ અખત્યાર કીધીચ લાલચને કાજ
ત્રીજું માગેચ તુ જરથોસ્તનાં ફરમાંન,
ખોલી જો તું અવસ્તાઓ પેહેલવી જુંબાન
છોડે જો લાલચ તમારો પારસી તોલો,
તો વાગે નગારા તમારી દીનના ટોલો.
હવે ચાલવાદે નાએગાંનોની વાત,
જે થઇચ આપણી વાતથી પછાત.
જયારે ત્રણુસો વરસ થયાં પુરાં,
બે ચાર થયાં હોય વધારે અધુરાં.
બેહેદીનો સંજાણુ છોડી રહેવા ગયા,
જયાં જયાં જેણે ફાયદા જોયા.
કોઇ ગયું નવસારી કોઇ વાંકાંનેર,
કોઇ ગયું વરીઆવે કોઈ અંકલેશ્વર
કોઇ પોતાની લઇ મીલકત સંગાત,
જઈ રહયા ભરૂચ અને ખંબાત.
કેટલા એકતો રહેલા હતા સંજાણુમા,
જયાં બસો વરસ કહાડીયાં સુખમાં.
જયારે બસો વરસનો પુરો હતો દોર,
શણુજાણુમાં દસ્તુંરના હતા કેટલાંક ધર.
કજાનો હોકમ થયો હતો વલી ત્યાં.
જાણુતો નથી પછી સઘળા ગયા કયાં.
પણુ એક દસ્તુર હતો નેક જવાંન,
મીઠાસથી બોલી હતી તેનામાં નીશાન.
હતું તે દસ્તુરનું નામ ખુશમત,
જેનુ હતું બુલંડ બખતાવર કીશમત.
કે હતો એક બેટો તેને પેટે,
જેનું મુબારક નાંમ હતું ખોજશતે.
હતી તેની ખાએસ બાજ બરસંમમાં,
હમેશ હતું ધ્યાંન તેનું દીનની રશમમાં
હોજો તેના મુરાદ બહેસ્તનાં દરમેઆન,
રહી હતી અરવીશગાહમાં તેની નીશાંન.
એ પ્રમાણે તમામ થયા. ૭૦૦) * વરસ
પાછો બેઠો ગરેહ ખરાબ, નરસ.

* એ ૭૦૦ વરસ લગી રાજા જાદેરાણાની પેહડીએ રાજ ભોગવ્યું અને એ ૭૦૦ વરસ પછી તે રાજાની શુલતાંન મહમદબેગડાને ખબર થઇ.

કે એકાએક થઈ પડી તંગ દુનીઆં,
માથાં નશીબના સંજોગ ફરી બનીઆં.
વખતનાં દોરના કેટલાંએક વરસો પછી
* શાહાને સંજાણનાં રાયની ખબર પોહોંચી.
થયાંતાં હીંદમાં ૫૦૦) વરસ તમાંમ.
જયારથી બહેદીનોએ કાધા હીંદમાં મુકાંમ.
આવી પડયા ચાંપાંમા નેહેરમાં મુશલમાંન,
તે જગોનો બેગડો થયો સુલતાન
તેની રઇઅતનો એવો હતો રવઈઆ,
કે મહમદને કહેતા "ખોદાનો શાયો"
તે હતો બુલંદ નશીબાનો ધણી,
રઈઅત પ્યાર કરતી તેનાપર ઘણી.
તેનો વઝીર હતો નામે બનાજખાંન,
જેનાપર હતો શાહા અતી મહેરબાન
અલફખાંન સરદારને કહયુ એક રોજ.
કે શીતાબીથી તૈયાર કરે તમાંમ ફોજ,
કાંકે શાહાનો ફરમાંન થયોચ એવો.
કે તમે શીતાબીથી સંજાણપર જાવો,
તેયાર થયુ લશકર હોકમ મુજબ.
પહેરીયાં બખતર પોહોચાડવા ગજબ,
ધુંવા મીશાલે તે બાહેર પડવા લાગુ.
અકાબની મીશાલે તે ઉડવા લાગુ

બેહદીનો તથા હીંદુ રાજાનાં લશકર સાથે, મહમદબેગડાના સરદાર, અલપખાંને લડાઇ કીધી તની હકીકત.

લશકરે કીધીતી બનતી ઉતાવલ ઝરફ.
અલપખાંન પોહોચ્યો સનજાંન તરફ.
તેની ખબર ત્યારે હીંદું રાજાને થઈ.
દુશમન આવ્યોચ હજારો સવાર લઇ,
અને તે તમામ સવારો છે ચુનીનદ'
તેઓ છે લડાઈના પેહેલવાંનો ઉમદા,
તે ખબરથી રાજા ઘણો બેહોશ થયો.
બીજી મરતબે પાછો હોશમાં આવ્યો.
તેને બોલાવીઆ મોબેદ, બેહેદીનો તમાંમ,
તેઓને તે શાહ કહેવાલાગો આંમ.
ઓ, યારો, આપો તમે મને ઉત્તર,
કે કેમ થાય દુર દુશમનની ફીકર?
મારા વડવા હતા તમ પર મહેરબાન.
તેનું આય વખત તમો વાલો હેસાન,
જો હેસાંન આ સંજોગે વાલવા માંગો.
તો થાઓ બતાવનાર લડાઈના માગો.

* શુલતાન મહમદ બેગડો.

તમો ઇમાનદાર લોકો બતાવો ઇમાનદારી,
દુશમન થાય ફના તમારી જોઇ બહાદુરી.
બુજોરગ મોબેદ બોલ્યો સાંભલી વચન,
ઓ ! રાજા ફીકર ના કર રહે મગન.
હમારાં તનમાં રહેશે જ્યાં લગી પ્રાણ,
કરશું બરબાદ હજારો દુશમનના જાન.
લડાઇના મેદાનમાં હમારી છે રશમ,
કે કદી ન કહેવાઇએ હીમતવાંન કમ.
હમોમાંથી કોઈ નહી પાઠ પકડે,
અગર ફતર ચકીનો તેપર મારો પડે.
એવો જોઈ રાજાએ તેવોનો દેખાવ,
બખ્શયો સર્વે ને તરેહવાર સરપાવ
તે વખતના બેહેદીનો બુઢા, જવાન.
જે લડાઈનાં કામમાં હતા આગેવાન.
તેઓના નામોની નોધ દફતરમાં થઇ,
તેઓની સંખ્યાં ચોદસોની ગણાઈ.
બાંધ્યા સર્વ કોઇ એ ઘોડાના તંગ,
હથીઆર તૈયાર કીધાં કરનારા જંગ
તેઓ સઘળા જઇ લાગા રાજાની તરફ,
ખેંચી હતી તેઓએ હરોલમાં સફ.
હવે સાંભલો, સરદાર અલફખાનનો વાત,
તેના લશકરનાં હતા જીન ભાત ભાત.
કસબી નીશાનો હાથીઓ ઉપર જુલતી,
હાથીઓની શુંઢઓ ખુબ મસ્તીમાં દોલતી.
હાથીઓથી તંગ થઈ લડાઇની જમીન,
શીપાઈઓએ બાંધ્યાં ઘોડા ઉપર જીન
દરેક જગોએ હથીઆરો થયાં હતાં તઇયાર,
બંધે બાજુના લશકરોની થઇ હતી કતાર.
જંગલમાં કાંસાંની નાએઆ ફુકવા લાગા,
લશકરી ઘોડા બેહદ કુદવા લાગા
એક તરફ હતું લશકર-એ-સુલતાંની,
બીજી તરફથી સમજ રાજાનું ને કયાંની
રાત દહાડો લશકર રહીયું મેદાનમાં હેરાન,
ઘોડાબી દોડ દપતથી થાકી થયા પરેસાંન.
બેઉ તરફના સરદારો મગરમછની મીસાલ,
હરતરફ નેગા કરતાતા મારવા ચુંગાલ
સરદારો ચીતાની કોશેશ કરતા હતા,
ભાલા તીરનો વરસાદ વરસાવતા હતા
તલવારો દર ઝપાતે સરો કાપતી હતી,
મુરદાંઓની હર જગોએ તેકડી થતી હતી.
ન કોઇ તેઓની દાદને પોહોચનાર હતું,
ન કોઈ તેઓની પુશતીનો કરનાર હતું.

એવો થયો તો તેઓપર ખુદાનો હુકમ,
અફસોસ ? થતાતા નારાજ તેઓ હરદમ.
એક બીજાને કોઈ નહિ પીછાનવા લાગા,
હીંદુઓ ત્યારે લડાઇના મેદાનથી ભાગા.
તે વખત દીનદાર સરદારે બેહદીનોને કહયું,
આપણી આસપાસ કોઇ હીંદુ નથી રહયું.
યારો, હીંદુઓ ભાગાજ લડાઇના મેદાંનથી,
માતર લડાઈ મચી રહીચ આપણા જાનથી.
આએ વખતે કાઇ કરવી જોઇએ નહી કશર,
આપણા નામદાર વડવાઓની દેખડાવવી અશર.
મસ્ત વાઘની મીસાલે લડવું ઘટેચ,
કોણ નામરદ આપણાંમાંથી પાછો હટેચ.
આપણને ઘટેચ કરવો એકદમ ધસારો,
ને ચલાવવી જોઈએચ દુશમનપર તલવારો.
તીરોને પાવું જોઇએચ દુશમનોનુ લોહી,
કે નહાશે તેઓ આપણી બહાદુરી જોઈ.
એવા સખુનો જુબાંનથી કહાડી બહાર.
થયો પાછો પેસકાર અરદેશર સરદાર.
તેના હાતમાં હતો નેજો ફોલાદી,
કમરે લતકતી હતી તલવાર જલાદી.
આંગમાં હતું તેના ફોલાદી બખતર,
ઘોડો તેજદાર સીહને મારતો તક્કર.
જુબાંપર લઇ પાક ઇઅજદાનુ નામ,
તેણે ઘોડો દપતાવીઓ દુશમનને કાંમ.
પહેલાં વરસાવવા લાગો તીરોનો વરસાદ,
એ વરસાદથી થઈ દુશમનોની માહાત.
ધકાધકીથી ગીરદ એવી ઉડતી હતી,
આફતાબની રોશની ઝાખી થતી હતી.
કોઇ શું જાણે રાત યા દહાડો થયો,
એ મીશાલ આફતાબ ઢંકાતો ગયો.
હર તરફ મરદોપર મરદ પરવા લાગા,
ગોઆ તીરોની મરકીથી તેઓ મરવા લાગા.
તું કહેશે જે જીહાંન અંધારામાં ઢંકાઈ ગએચ,
ને માત્ર અલમાશી તીરો ચલકી રહીચ.
ગુરજ તથા નેજાહાના રાખનારા હજારો,
મારયા ગયા બેઉ બાજુનાં સ્વારો
હજારો સીપાઇમાંથી જુજ રહેતા બાકી,
કેટલા એક સરદારો થઇ પડયાતા ખાકી.
શીહાકાલું થયું હતું જમીન આશમાન,
લોહીથી લાલ થયું હતું લડાઇનું મેદાંન.
લોહી વહેતું હતું ફુવારાની મીશાલ,
ટુકડા બનતા તલવારોના ને તાલ
સરોના ટુકડા તલવારોથી બનતા હતા,
મોહોતના મેહેમાનો સરદાર થતા હતા.

જગો જગો લોહી ખુબ ચાલતું હતુ,
ઘોડાનું બદન લોહીથી ધંકાએલું હતું.
તીરના પેકાંનો દોડા દોડી કરતા હતા,
છાતીઓમાં ઘાહ નેજાનાં થતા હતા.
લોહી માગતાં હતાં દરેક હથીઆર,
લોડાંની બનાવતી જમીન ઘોડાની નાર.
પગ ગરક થતા ઘોડાના લોહીની અંદર,
ત્રણ રાત ગુજરી લડાઇની અંદર.
લડાયકોના હાથ પગ થાકા બીશીઆર,
પણ તલવારની વીજલી થતીતી તેજદાર.
બેશુમાર જયારે મારયા ગયા મુસલમાંન,
નાઠો રાતને દરમેઆંન સરદાર અલફખાંન.
જેવારે ખાધી અરે દુશમનોએ પતક,
દેરા, તંમણુ થયા અરદેશરને હસ્તક
દમાંમથી અરદેશર જઇ ઉભો રાજા પાસ,
તેણે મોતીથી વધાવીઓ માંન આપી ખાશ.
તેની નજદીક બેસુમાર ધરીયા જુવાહેર,
તારીફ તેની નોધવા મંડીઆ હીંદી સાહેર.
રાજાએ બખશી તેને હીંદી તલવાર,
ઓરત મરદોએ દુઆ દીધી તેનીપર અપાર.
એ મીશાલ હર જગોએથી તેને માન મલ્યું,
પેહેલીજ વખત જીંદગીનુ ફુલ ખીલ્યું.

શરદાર અલફખાને બીજીવાર અરદેશર સાથે લડાઈ કીધી અને તે હીંદુરાજા ઉપર ફતેહ પામ્યો.

બીજી તરફથી સાભલ, માનને જગો,
અલફખાંન પર પડવા લાગા જુતીના ધગો.
શાહે લેઆનતની કંઇ ન રાખી બાકી,
ઇજત લીધી અલફખાનનાં મોહડાંપર થુકી.
હોકમ કીધો તેને બીજું લશકર લેવા,
અને બીજી મરતબે પાછી લડાઇ કરવા.
ફરમાવ્યું કે લે ચાર ગણું લશકર,
અને આપે શાહાને ફતેહની ખબર.
બીજા લીધા તેણે કેટલાએક સરદાર,
જેઓ લડાઈમાં હતા ઘણા ખબરદાર.
શાહાના હોકમથી તેણે કીધી તૈયારી,
ગમગીન હતો સમજી પોતાની ખુવારી.
કુચ કરવા માડી શાહાની મુલાકાત લઇ,
પાછો ઘેરો નાખ્યો શંનજાંણુમાં જઇ
જ્યારે પાછો નીકલ્યો રોશન આફતાબ,
અને આલમનો દુર થયો રાતનો ખુવાબ,
નીકલવા માંડયો લશકરામાંથી પુકાર,
પાછી થઈ જીઆંન ગમમાં ગીરફતાર.

કરનાઓાંના ફુકવા લાગા હર તરફથી અવાજ,
દાનાઓનાં ભારે ફુંદ થવા લાગાં મગજ.
પાછું વાગવા લાગું લડાઇનું નગારૂં,
તૈયાર હતો અલફખાંન લડાઇ સારૂં.
નામદાર, નામવર અરદેશર સરદાર,
હીંદુ રાજાને કહેવા લાગો મારીને પુકાર.
"અગરચે તેઓના છે એકસો સખસ,
પણ હમોમાંથી તેઓને એક છે બસ.
મરની તેઓ હોય હજાર ગણે વધતા,
પણ હમારી સાથે તેઓ લડી નહિ શકતા.
એવાજ એકીનથી હમો લડાઇમાં જઇશું,
આપીશું જાન હમારો કે દુશમનનો લઇશુ.
હમારો છે સાહેબ લડાઈનો મદદગાર,
હમારો જે છે મુશકેલ આશાંન કરનાર.
વાસ્તે રાજા દીલમાં ફીકર ના લાવતો,
તારો દુશમન તુપર કદી નથી ફાવતો."
એ સુખનથી સરવે કોઇ થયા ખુશાલ,
ને બુરી ધાસ્તીની દુર કીધી ચુંગાલ.
સરવે કોઇએ મુકયાં બખતર ઉપર તન,
જઇ ઉભા ઓસ્તવાર સાંમણે અલફખાન.
પછી નામને ઉઠાવનાર અરદેશર સરદાર,
બાંધવા લાગો કમર ઉપર હીંદી તલવાર.
ઘોડો ફેરીયો મસ્ત શાહી જાણે,
ખડો રહયો એકાએક દુશમન સામણે.
બોલ્યો લશકરને કોણ છે તમારો સરદાર ?
નામ શું છે? ને શું છે તે મુરાદ રાખનાર ?
શું કામ થાયચ તે નાહક હેરાન,
શુ કામ લશકરને કરેચ પરેશાન.
તેથી બહાર નીકલ્યો એક પહેલવાન,
અરદેશરને બોલવા લાગો "અએ નવ જુવાન.
હુ છઉં ખરો ઉભો તેજ નામદાર,
જે કરશે દુશમનને એક જંખમથી ચાર."
એવુ કહી મારયો ઘોડો દોડાવા,
પાછો આવી લાગો વલી અરદેશરને કહેવા.
"અએ નામદાર જોવુ દેખાડ તારો હુનર,
ને કર મારી સાથ જોઈ તેમ પકર."
તેથી અરદેશર સરદારે કરી પોકારો,
બોલવા લાગો 'સંભાલ તું હાથ મારો.'
એવું કહી વલગયા શંહીની માસાલ,
મારવા લાગા એક બીજાપર ભારે ચુંગાલ.
ગરક થયા તેઓ એક બીજાનાં લોહીમાં,
પણ ફતેહ મલી અરદેશરને તે લડાઇમાં.
અરદેશરે તેનાપર નાખેઓ તો ફાંસો,
ને તેને ઘોડાપરથી નીચે લાવ્યો આડો

ઘોડા પરથી ઉતરી કાપ્યું તેનું સર,
તેથી ગંમગીન થયું અલફ્ખાનનું જીગર.
તે વખતે તેણે કીધો લશકરને હોકમ,
"કે લશકરે થવું હીંદુ પારસીના જંમ.
તેઓમાંથી ન રાખે એક તંન સલાંમત,
તેઓની કરવી જોઇએજ આજ રોજે કેઆંમત ?"
તેથી કીધો કીનાખોરોએ એકદમ ધસારો,
હર તરફથી ઉઠવા લાગા ભારે પુકારો.
તરવારોના અવાજ થવા લાગા 'સપસરાં,'
જમીન પર વહેવા લાગા લોહીના ઝરા.
જયારે થયું લશકર લડાઇમાં આમોજ,
ખુની દરીઆની ઉઠવા લાગી શકત મોજ.
દર જગોએ થવા લાગો આદમીઓનો એવો નાશ,
એટલીબી ખાલી ન રહી કે કીરીનો થાય સમાશ
પણ એક ખુદાના હોકમ વનાએ,
કોણુની શકતી છે કે કેથેબી સમાએ ?
તેજ ખુદાના હોકમથી શું કહું વાત,
નામદાર અરદેશરની આ વખત થઇ ઘાત !
પાર થયો એક તીર તેની કમરની બહાર,
તે જખમ વહેવા લાગો અરે નવ ધાર !
પેલા તીરથી થયો અરે જમીન દોશ !
પેલો નામદાર અરદેશર રે અફ્શોશ !
શીપાઈઓ થયા બેઆધાર ઓ યાર,
કાંયકે તેઓનો ગયો શુરો સરદાર.
અફ્શોશ ! જમાનાથી ઉઠયો પેલો જવાંન
અરે ! પેલો, ગેલો રે, અરદેશર પહેલવાંન.
જયારે અભાગીયું બખત ગુસ્સે થાય,
તે વખત પથ્થરબી મોમ થઇ જાય.
અગરચે ઘણીબી લડાઇમાં કોશીશ કીધી,
પણ બરગશત નશીબાએ યારી ન દીધી.
બેઉ તરફથી મારીઉં ગયું ઘણું લશકર,
તે સાથે મારયો ગયો હીંદુ રાજપુતર.
અફ્શોશ ! કે રાજપુત્રબી થયો થાર.
જેથી લશકરના દરમીઆંન પડયો શોર.
તે મુઓ ! ને તેનું થયું શહેર વેરાંન,
બહેદીનોના લશકરની ન રહી ત્યાં નીશાંન.

નાહશી ગયા બેહેદીનો શ્રી બાહારોટ, (ભારટ) ના પાહાડમાં અને ત્યાંથી વાશનદ (બંશાદહ) ગયા તેની હકીકત.

હીંદુસ્તાનમાં છે એક પહાડ નામે બહારોટ,
ત્યાં ગયા બહેદીનો સમજી પોતાનું મોત.
ઇઅજદાંનો હોકમ પાછો ફરતો નથી,
કીસમતનો લેખ કદી તલતો નથી.
બેહેદીનોએ લીધો સંગાત ઈરાંણી શાહને,
યાને સમજ તું આતસબેરાંમ પાદશાહને
તે જગોમાં રહેયા તેઓ વરસ બાર,
હયાં હોશે એમાં કંઇ જઆદે કમી શુમાર.
ખોદાતાલાનો પાછો થયો તેઓ પર હોકમ,
જેથી બેહેદીનોના કુટુંબનો દુર થયો ગંમ.
તેઓ સુખચેન પાછું ભોગવવા લાગા,
તે પેદા કરનારના શુકર બજાવવા લાગા.
આતસબેરાંમ સાથે વાંશદા તરફ નીકલ્યા,
ખુદાની પનાહ ચાહાતા રાહ કાપતા ચાલ્યા
તેઓની ખબર વાંશદાના લોકોને થઇ,
કે બહેદીનો આવેચ ઈરાંણી શાહને લઇ.
તેથી તેઓના થયા બેશકબીલા તૈયાર,
બુર્જોરગ મરદોને તરણસો સવાર.
સાંબા લેવા ગયા સરવે કોઈ મલી,
તેથી પેદા થઇ બેહેદીનોને ભારે ખુશાલી.
તેઓ લઇ ચાલ્યા શહેરના દર મેઆન,
ભારે દબદબાથી તેઓને આપી માન
તેથી બેહેદીનો થયા એવાતો ખુશાલ,
કે તેઓ ભુલી ગયા ગંમની જન્જાલ
બીજું વાંશદાના લોકો, બાલક તમામ,
ખુશી થવા લાગા જોઇ આતશબેહેરામ.
વાસદા શાહેર ખીલવા લાગું જાણે બાહાર,
હર તરફથી સંભલાયો ખુશીનો પોકાર.
દરદીઓ બી લેવા લાગા સરાબની જામ,
કે ઇરાંણી શાહ કીધો શહેરમાં મુકામ
હર તરફથી ધાંમ ને ધુમ થવા લાગી,
શુભ શાહેરની રોનક ખુબ દેખાવા લાગી.
ચો તરફથી આવા લાગા બશતે કુશતીઆંન
હેરત રહયા તે જોઇ સરવે દુરવંદાંન
બુઢા, જુવાન, બચ્ચાં અને ઓરત,
શાહનો સેજદો કરવા ગયાં બાહેરમત.
તેઓ તમામ આવ્યાં હતાં દોલત સાથ,
દુરવંદો ઉપર કીધો તેઓએ સખી હાથ.
જેમ હતા બેહેદીનો સંજાણમાં ભરપુર,
તેજ મીશાલ તેઓનું વધવા લાગું નુર.
કાંય નહિ વધે ? તેઓનું રૂપ રંગ,
જ્યારે હતું ઈમાંન તેઓની સંગ.
જ્યારે આપયા જાંન દીનને વાસ્તે,
કાંયનહિ કહેવાય ? ખરા કુશતીબશતે
† આતશબહેરાંમ.

મહજબની દોસ્તીને હોરમજદની યાદ,
કાય નહિ રખાવે તેઓને આબાદ.
જ્યારે તેઓ હતા દીન પર ખુરબાન,
કાંય નહિ લખીયે ? તેઓનુ તારીફમા બ્યાંન.
તેઓની કીરતીના જોઇએ કુઇદાંમાં લેખ,
તારીફની મારવી જોઇએ દફતરમાં મેખ.
જો એવો રાખીએ કાએદો ને વિચાર,
કે ખરા કીર્તિવાનને આપવો માનનો હાર,
તો કાંય નહિ ? તે રારતી કહેવાય,
કાંય નહિ જમાનો કીર્તિવાન થાય.
અફશોશ સઘલા જમાંનાથી છે હશદનુ જોર,
તેનો ચાલુજ છે આમા પણુ તમામ, દોર
તેથી કેમ નહિ બને એવી વાત,
કે હશદ તેઓને કરે માહાત.

ચાંગાશાહ નામનો એક બ્હેહડાન વાંશદેથી નોવશારીમાં આતશબેહેરાંમને લઇ ગયો તેનો હકીકત.

ચૌદ વરસનો પુરો થયો દોર,
આશમાનેબી બદલ્યો પોતાનો તોર
બેહેદીનો ઉપર આશીરવાદ દેવા લાગુ,
અને વધાર પ્યારથી તે જોવા લાગું.
કે થયો એક જરથોસ્તી જાહેર,
જે દીનના પેઆરથી ન હતો બાહેર.
દોલત તેની પુર હતી બે મીસાલ .
દીનદારી હતી તેની કીરતીના ચાલ.
ખરૂં તેનુ દીલ પાક મહજબ પર હતુ,
સરવે કોઇનું દીલ તેથી ખુશ રહેતું.
એવો તે મરદ નાંમે ચાંગાશાહા,
હતો દીનનાં કામમાં ઘણો આગાહા
દીનદારોની બરદાશત તે લેતો ઘણી,
સરવે નેક કાંમનો તે થાતો ધણી.
કાબેલ ફાજેલોને તે આપતો માંન,
તેઓપર તે રાખતોતો પુર ધ્યાંન.
ભલી દીનને દેતોતો નહી બગડવા,
આગેવાન હતો ગરીબનું પાલન કરવા.
તેની હતી કીરતીજાથુક બીશીઆર,
તેનો કાંઇક આપ્યોચ હમે સુમાર.
હતું તેનું વતન શ્રી નવસારી શહેર,
તે આવ્યો જોવા વાશદાની દરમેહેર.
હતુ આદર રોજને આદર મહિનાનુ જશન,
લઇ ગયો તો સાથે દાવર દીલ પસંન.
વલી હતા બીજા બેહેદીન દશતુર,
જેઓ કમાલીઅતમાં હતા ભરપુર.

શાહના દીદાર જોઇ થાયા ખુશાલ,
બદગીના બાબના વાંચવા લાગા હેવાલ.
પરસતેશ અને સેજદો કીધા બાદ,
ખાનું ખાધું તેઓએ આપનારૂં સવાદ.
લોકોપર દેખડાવી ચાગાશાહે ચાહા,
પાછી પકડી તેણે નવસારીની રાહા.
એ વાત પછી ગુજર્યા ત્રણ માસ,
ત્યારે ભરી તેણે એક મીજલશ ખાશ.
નવસારીની એકથી મલી હતી અનજુમંન,
ત્યાં ચાંગાશાહે ખોલી પોતાની જુબાંન.
"અરે બીરાદરો મારી છે એક અરજ,
તે સાંભલવાની તમારી પણ છે ફરજ.
ઇરાણની તવારીખ તો છે તમને માલમ,
કે શીકંદરથી કેવો ખમ્યોચ જુલમ.
શા રીતે પાક મહજબની થઇ છે ખુવારી,
જેની દલગીરી દીનદારોને હમેશ છે જારી.
જે કાંઇ ખુદાનો હોકમ તે બની ચુંકા,
પણ તેનીજ પીરોજગરીથી રહ્યોચ સીકકો.
હવે હુ ચાહુચકે આપણા ઇરાણી શાહની,
બનાવીએ ઇમારત હયાં તેની દરગાહની.
લાવીએ વાંસદેથી શાહને આપણી જમીનમાં,
જેના જોરે થાય વધારો આપણા એકીનમાં.
બીજું જાણોચ આપણે થઇએચ ખુવાર,
દર વખે કરવા શાહાનો નમસ્કાર.
જાતું પડેચ આપણુને ઘણુ લંબાન,
તે સાથે રસ્તામાં મલેચ વરસાદનું તોફાન.
એના જેવું શુ છે બીજુ બહેતર કાંમ,
કે આતસબેરાંમનો થાય હઇઆં મુકાંમ.
જેથી વધશે આપણો ગરતઓને માન,
એના જેવી ફરજ નથી બીજી નદાંન.
સરવે કોઇ થાયા રાજી એ સુખનથી,
શાહને લાવવા કબુલ થયા એક વચનથી.
સરવે કોઇ થયા એ કાંમમાં સામેલ,
બંધાવવા સારૂ કીધો શાહનો મહેલ
પછી લાવ્યા શાહને કેટલીક મુદતે,
બા આબરૂથી કેટલોક ખરા કુશાતી બશતે.
ભારી દમ દમામમાં અને હોરમતથી,
તખતનશીન કીધા શાહને બાએબાદતથી.
રાત દહાડો શાહની ચાકરી કરતા,
સુબા સાંમ બેહેદીનો ઇઓસ્તો પરતા.
ભલી દીનના ૩) સખ્સ ખુદાપરસત,
શાહની ખીદમતમાં હતા કંઇક મુદત.
હતુ એકનું નામ નાગીન રાંમ,
જે સદા રાખતોતો દીનદારીનું કામ.

બીજા દશતુરનું નામ હતુ ખુરશેદ,
જેના બાપનું નામ કેઆંમુદીન જાવેદ.
ત્રીજાનુ નામ હતું ચાંનનાં બીન સાહેર,
જે હતો દીનની કરીઆમાં માહેર.
એ દસ્તુરો શાહપર દીલજાંન આપતા,
બીજું, કુટુંબ આતશબેરામમાં રાખતા.
તેઓ ખુબ બજાવતા શાહની નોકરી,
ચાંગાશાહ તેઓને લાવેએતો નવસારી.
તેઓની રાખતો ખાતરદારી ભારી,
ને પયાર રાખતો તેઓ પર જારી.
હર તરેહથી તેઓને મદત થતો,
દરરોજ શાહનો એબાદત કરતો.
મારી દુઆ તે મરદપર હોજો,
તેનો મુકાંમ દરમેઆંને બહેસ્ત થજો.
રહેજો તેનું નામ કાયમ મુબારક,
રહેજો તેની યાદ જીહાનમાં બરહક.

એ કીશશે તમાંમ કરવાના બાબમાં
એનો લખનાર કેહે છે

બેશુમાર શુકર અને શેપાશ,
  કરૂચ તેની જનાબમાં,
કે આપી કુવત માહરી જુબાને,
  આ કીશાના બાબમાં

રે ! ગંબી ખજાણો મેહરબાનીનો.
  તુએ માહારાપર ખોલીઓ,
જેથી મહને મલી આવીઓ છે,
  નેક કાંમનો પાએઓ.

તુ બેહુ જીહાંનમાં આપજે,
  તારા બાગની જગો,
જે દશતુરે બતાવીચ મહને,
  આએ કાશશાની રગો.

હું કીશાનો બનાવનાર મુશકીન,
  માહરૂં નામ બહમન,
માહરા બાપનું નામ છે કેકોબાદ,
નોશારીમાં મારૂં વતન.

કેકોબાદ આતશબેહરાંમની ખીદમતમાં,
  એકકો ખરો તે પુરૂશ,
જેના બાપનું નામ હોરમજદીઆર,
  રેહેઓચ બેહશમાં ખુશ.

એ બેહશતનશીન દાનાઇના કમાલે,
  મલવેઓ ખેતાબ 'શંજાણા.'
દીનનાં કામમા દેખડાવી દાનાઇ,
  તેમ કહેવાઆતા 'દીન દાના'

તેહોણુને અગરચે તુ ગણે તો,
  થએઆં છે વરશ બસો.
જીહારથી ઉથાવેઓ નોશારીમાંથી,
  તેઓએ પોતાનો વાશો.

દરૂદ હોજો ! તેહોણુના રૂહ ઉપર,
  તેશાથ બીજાં દીનદારોના,
ખોદાનાં હોકમથી આફરીન હોજો,
  જીવ ઉપર તેઓના.

મેં લખીઓચ કીશશો તેઓનો,
  જેઓપર પડેઆચ હાદેશા.
દીનદારો વાંચી ઇઆદ કરશે મને,
  હેવી રાખુંચ આશા.

એ કીશશો તઇઆર થઓ છે
  રોજ છથે માહા ૧) લે
૯૬૮) નવશો અને ઓગણોતેરનાં
  ઇઅજદેજરદી શાલે.*

શમાપ્ત.

* ઉપલી કવીતા ઇ. સ ૧૮૫૫ ના સાલમા "પારશી"ના તખલોસ હેઠલ મુંબઇ પુસ્તક પસ્શીયાન છ ખાનામાં છપાયલી નીચલી કેતાબમાથી લીધી છે-

"કીસશે સંજાણ અથવા" તવારીખે હીંદી પારશીઆંન ઇઆને ઇરાંણથી હાદેશાના મારેઆ પારશીઓ રીતે અને કેવી જીઆંમતે હિંદુસ્થાનમા આવી વસેઆ; તેનો ટુંક તવારીખનો સાર.

પ્રખ્યાત સંસ્કૃત શ્લોકો*

તેના અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી તરજુમાં સાથે

શ્લોક પેહલો

सूर्यं ध्यायंति ये वै हुतवहमनिलं भूमिमाकाशमाद्यं
तोयो संपंचतत्त्वं त्रिभुवनसदनं न्यासमंत्रैस्त्रिसंध्यं ।
श्री होर्मिज्दं सुरेशं बहुगुणगरिमाणं नमेत्रं कृपालुं
गौरा धीराः सुवीरा बहुबलनिलयास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Who thrice a day think highly of (i.e., praise) the sun and the five elements (namely) fire, wind, earth, the primordial sky and water, by Nyâishna prayers, who believe in the existence of the three worlds, and who adore the very merciful Ahurmazd, the Lord of the Angels, and the Almighty due to many virtues ,—those are we Parsis, noble-born, bold, valiant and very strong.

Drummond's Translation.—Who are they that thrice a day adore the sun and the elemental five (fire, ether, wind, earth and water), who exist in the three worlds, and who worship the divine Hormazd as the King of Angels, full of justice, power and mercy? They are we the fair, fearless, valiant and athletic Parsis.

Gujerati Translation.—સુર્યનુ ધ્યાન ધરૂંચ. અગનિને માંનુચ. વાઇઉને માનુંચ. ભુમિને માનુંચ. આકાશને માનુચ. જલને માનૂં. એવાં પાંચ તત્વનિ પ્રથમ માંનૂ ત્રિભુવને વીષે માંનૂ. ન્યાસનૂ મત્ર દિવસમાહિ ત્રિવાર સધ્યા કરૂ શ્રી હુર્મિજદ શર્વે અમશાસ્પંદ ઇઅ-જદોનુ સ્વામિતિના ઘણાં ગુણને માંનૂ. તઓતં કૃપાનુ કરણાહર તિને માંનૂ. તિણિ કરિ અમો ગોરા ઘણા ધીરા રૂડા વીર ઘણા બલવંત તેવા અમો પારસિ છૌ.

શ્લોક બીજો

स्नाने ध्याने सुपाठे हुतवहहवने माशने माल्यमौत्रे
[illegible] सप्तमौनं निदधति नृवराः सर्वदा सर्वदा नः ।
नानाधूपैः सुपुष्पैर्वरफलबहुलैः पूजयंतीह धेनौ
गौरा धीराः सुवीरा बहुबलनिलयास्ते वयं पारसीकाः ॥

---

*આ શ્લોકો મો૦ શાપુરજી કાવશજી હોડીવાલા બો૦ એ૦ ની પરવાનગી લેઇ તેવણ કને તપાસાવી તૈયાર કીધા છે. ઇંગ્રેજી ભાષાંતર પણ તેવણેજ કરેલુ છે.

Translation. —The best of men who always observe the seven kinds of silence mentioned in the Scriptures, (namely), at the time of bathing, praying, reading holy Scriptures, making offerings to fire, taking meals, secreting fæces, and making water; who in this world perform ceremonies with incense of several kinds, good flowers and plenty of best fruits;—those are we Parsis, noble-born, bold, valiant and very strong.

Drummnod's Translation.—The Parsis observe silence in seven situations, viz., bathing, contemplating the Divinity, reading the divine Scripture, making holy offering, eating victuals, secreting the contents of the alimentary canal, item versicæ urinæ. The affluent among them are liberal to their fellow-creatures in need. In sacrifices to the Cow the Parsis make scented wood smoke and offer flowers diffusing fragrance.

Gujerati Translation.—સ્નાન કરતાં ધ્યાંન ધ્રતાં રૂડું ભનતાં અગ્નિનું હવન કરતાં પ્રાલ કરતાં ભોજન જમતાં પેસાબ કરતાં બાહેરલી ભુમી જાતાં શાસત્રને અરથે સાત-વાતની મૌન અસત્રિનિ નરનિ તિનેભિ એ વાતની મુન. નાનાં પર્કારનાં ધુપ કરતા રૂડિ ભાતનાં પુલે કરિ ઘણું રૂડાં ફ્લે કરિ તિણે કરિ ગાએને પુજું છૌ. તિણે કરિ અમો ગોરા તેવા અમો પારસિ છો.

શ્લોક ત્રીજો

रम्यं वस्त्रं पवित्रं कवचगुणमयं कंचुकं नित्समंगे
युक्तापूर्णासकुश्तीमहिमुखसमताबंधनां चैव कट्यां ।
मूर्धानं वस्त्रगुप्तं पटयुगलतले रक्षणं कुर्वतो ये
गौरा धीराः सुवीरा बहुबलनिलयास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Who always put on the body a clean sacred garment (Sûdra) which has the virtues of a coat-of-mail, who put on the waist a woolen Kûshti which is fastened (on the Sûdra), (each end of) which is like the mouth of a serpent and which is tied into knots at equal distances; and who cover their head with turban underneath which is put a cap made of two pieces of cloth;—those are we Parsis, noble-born, bold, valiant and very strong.

Drummond's Translation.—The Parsis always wear a fine jacket of muslin (sûdra) in the place of a coat-of-mail and instead of the mouth of a serpent, a woolen tape (koostee) tied round the loins and a small cap of two folds of cloth covering the crown of the head.

Gujerati Translation.—સુંદર સર્ષુ પવિત્ર વસત્ર પેહેરવું સહલેના. શર્ષુ તેને સદરે કહીએ. નેત્ય અંગમહિ યુકત રિહિ છે. ઉનની કુસતિ શાંપના મૂખજેવું તેનું ગાંઠ તે કમરનિ નાભે બાંધવિ. માથાનિ વીષે ગુભ વસત્ર રાખવું. પાગડી હિઠલ કુલેશ રાખવી તેવા અમો પારસી છૌ.

શ્લોક ચોથો

यद्मांगल्ये विवाहे कथितशुभदिने सुस्वरं गीतवाद्यं
श्रीखण्ड चंदनाद्यं वपुषि युवतयो धारयन्तीह येषां ।
स्वाचाराद्ये पवित्रा बहुगुणनिधयो रम्यशास्त्रार्थयुक्ता;
गौरा धीराः सुवीरा बहुबलनिलयास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Whose females cause melodious songs to be sung and music (to be played) at auspicious marriage ceremonies, which are performed on the lucky days mentioned (to them), whose females apply sandal, fragrance etc to their bodies; who being pure in their dealings perform ceremonies of various qualities, and who act up to (*lit.*, are attached to) the delightful Scriptures;—those are we Parsis, noble-born, bold, valiant and very strong

Drummond's Translation.—On occasions of marriages and feasts, the Parsis rejoice with song and the sound of instruments. Their wives then annoint them with the paste of sandals and sweet scented oils; nor does mirth make them exceed or forget the excellent ordinances of their law.

Gujerati Translation.—જે માંગલને વિષે વિવાહને વિષે કહેયા એવા શુભદિન તેને વિષે ગીતવજંતર આચ્છવ કરવુ. શુખડચદન અસત્રિ પોતાના શરીરને વિષે લગાડિને ગીતનાદ વજંત્ર કરે. આચાર પવિતર જે ઘણું ગુનનું વિધી છે. રમ્ય શાસત્રનેર્થે જૂગતે છે. એવા અમો પારસી છૌ.

શ્લોક પાંચમો

येषां गेहे सुरम्यं मधुररसमयं चान्नदानादि नित्यं
कासारं कूपवापीजलपुलरचनं दानमेभिः प्रकारैः ।
वस्त्राद्यं द्रव्यदानं ददति गुणवतां सर्वदा याचकानां
गौरा धीराः सुवीरा बहुबलनिलयास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—In whose house there is the giving away (in charity) of food etc. which is sweet and full of pleasant taste, who do such charitable acts as the building of lakes, wells, reservoirs and bridges on rivers, (*lit*, waters); who always give presents of money, clothes etc. to deserving petitioners;—those are we Parsis, noble-born, bold, valiant and very strong.

Drummond's Translation.—They entertain guests with plenty of food and that which is pleasing to the taste. They excavate for the public convenience pools and wells. They give to deserveing objects gratis, cloth and other articles, which they stand in need of.

Gujerati Translation.—રૂડાં એવાં મોતા ગ્રહે મીઠી જબાની બોલનાર... અન્નનું દાન નિત્ય કરિં. કુએ વાવથી પવિત્ર પાણી ભરી લાવી પાડા (= ખાડા) માંહિથી નહીં ભરવું. હર પ્રકારનુ દાન કરિ. વસત્રનું દ્રવ્યનુ દાન કરિ તે સર્વે ગુણવંતા જાચકને આપે. તેવા અમો પારસી છો.

શ્લોક છઠો

यादृग् हर्षो विषादः सुखमसुखमहोज्ञानमौने च यादृक्
धर्माधर्मौ च यादृग् विमलकुलक्षतौ यादृगारोग्यरोगौ ।
उर्ध्वाधस्तौ च यादृग् द्युतितिमिरमयौ सृष्टिसंहारकारौ
येषामुक्तौ मते द्वौ निर्रविधिपुरुषौ ते वयं पारसीकाः॥

Translation—Among whom joy (becomes victorious) over sorrow, happiness over affliction, knowledge over silence, righteousness over unrighteousness, pure birth over malady, creation full of light over destruction full of darkness; in whose speech and thought (the motto is) "as the man, so the rewarld (in the next world)";—those are we Parsis

Drummond's Translation.—The Parsi women as much as their men are presumed capable and permitted to contemplate the causes and effects of joy and grief, pleasure and pain, wisdom and folly, virtue and vice, health and disease, which mortals experience and to admire altitude and profundity, light and darkness, creation and chaos, and all the works of the Almighty.

Gujerati Translation.—હરષ નિ શોક, સુખ નિ અસુખ, અધિકજ્ઞાન ને થોડું-જ્ઞાન, ધરમ ને અધરમ, બુનિઆદ,ને બેબુનિઆદ, રોગ્ય ને નરોગ્ય, અજવાલું બેહેસ્ત ને અંધારૂં દોજખ. સરેષ્ટ પેદા થાએ ને સિંહાર થાઇ. નૃવિધિપુરૂષ. એવા રૂડાનિ ભૂડા બેહુ માર્ગ સમજેઆ જોઇએ. એવા અમો પારસી છૈ.

શ્લોક સાતમો

गोमूत्रैर्मंत्रपूतैः शिरवदनमिताः स्त्रीपयःपानशुद्धाः
बाह्यंतस्नानमुक्तं तदनुपरिवृता मध्यदेशे च मुद्रा ।
मुद्राबाह्यं न निद्रा जपनवमनसा स्वादुपूजादिकार्यं
येषां मार्गे हि तत्वं सततमभयनं ते वयं पारसीकाः॥

Translation.—Who, applying the cow-urine, consecrated by prayers, to the head, face (etc.), perform ablution, external and internal, (mentioned in the Scriptures), and become pure with water brought by women; who afterwards tie the badge (Kûshti) round the waist; among whom there is to be no sleep without the badge; who engage themselves in delightful prayers, with mind made fresh by the muttered hymns; the principle in whose conduct is, invariably, undauntedness;—those are we Parsis.

Drummond's Translation.—With Gomut the affusion on the body and by inward prayers, Parsis being purified at early dawn, attend to their necessities and avocations; without the tape tied round their loins, they must not sleep nor pray nor make offerings nor sacrifice.

Gujerati Translation.—ગાએનૂ મૂત્રમત્રને જોગતે કરે. શગલિ સરીરે લગાડિં. સત્રિ પાએ તુ સૂધિ થાએ. એક ઉઘાડુ સનાન ને એક ઢાંપેઉં સનાન તેએણિ કરિ પવિત્ર થાએ. સુદરો જાતમાંહિ પિહરે. કાંઇ ખાવુ ને પઢવું પુજાનું કામ જપનૂ કામ તે સદરા બગર નહી થાએ. એવો રૂડો મારગ ધર્મનો જાણવો. તેવા અમો પારસિ છૌ.

શ્લોક આઠમો

काष्टैः षट्मासशुष्कैरगुरुमलयजैः काष्टकर्पूरधूपैः
होमः स्यात् पंचकालं प्रतिदिनमुदितैरक्षरैर्मंत्रयुक्तैः॥
निर्वाणाग्निस्तु सूर्यावृतघनरुचिरैर्नो युगांतेपि येषा
सत्सन्यायेः कुनिष्ठा न च युवतिरतास्ते वयं पारसीकाः॥

Translation.—Who perform the Hôm (Fire prayer) five times every day, reciting sacred incantations and putting (on the fire) aloe and sandal wood, which is dried for six months, and wood fragrance and camphor, among whom the Hôm does never take place with the fire extinguished by putting (thereon) wood made wet by clouds spread by the sun; who being attached to their wives by the laws of truth are not wrongfully devoted;—those are we Parsis.

Drummond's Translation.—With fuel, six months dried, of the wood of Mallaya (sandal) and with the flame of camphor Parsis perform Hôm five times a day. Where the sun shines or rain falls, fires must not be lighted. They abjure hypocritical invocations to Heaven and affections fixing on another's wife.

Gujerati Translation.—કાછ (=કાષ્ટ) માસ ૬નાં સુકાં જોઇએ. ચોખાં (=ચોખાં) મરીઆગના જેવાં જોઇએ. કાછ અગર સાથે ધૂપેં. પંચ કાલવેસે હોમ હોએ.

દિનપ્રતે અક્ષરને જોગતે મંગલને જોગતે હોય. સુર્યને વહિનને સનમુખ થાઈ ઘંટ વજાડે ને કાઢી ગયું હોમે. એ જોગતે કરીને કરે. તે ધરમના શાચા ન્યાય કરી. નચનચ (?) શોવન શરષી (=સરખી) જોત બલે. તેવા અમો પારસી છૈ.

શ્લોક નવમો

येषामेवांगना या ऋतुसमयदिनाः सप्तरात्रौभवेयुः
पूताः सूताश्च मासे प्रसवनसमयाद् देहशुद्धास्तथैव ।
रम्याचारेण गौरा नवकनकनिभा वीर्यवन्तो बलिष्ठाः
पूतात्मानोपि नित्यं विकसितवदनास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Pure hearted men, whose females in menstrual period become pure on the seventh night; (and when) delivered of a child become pure in body after a month from the day of delivery; (whose females) are noble on account of their graceful conduct, shine with golden ornaments, are powerful and strong and have always laughing faces,—those are we Parsis.

Drummond's Translation.—The wives of Parsis are held pure on the 7th night from the commencement of the menstrual flux and on the 40th day from childbirth.

Gujerati Translation.—જે વારે સત્રિ જાતિ થાએ રતુના સમય આવે તે વાર સપ્ત દિવસની રાત્રે લગિ વગલી રેહે. પુત્ર જણિ તે વારે માશ ૧ ને દન ૧૦ લગે વેગલી રહે. તે વાર પછી તે અસત્રી પોતાની દેહે શુધ કરે. તેહેવિ દેહે શુધ કરિ તેના પુતર શોભાવંત હોએ. જિમ શોવન આતશમાંહિથી કાડે તે વાતે જવંત હોએ. વીરજવત ઘણુ બલવંત હોએ. નિત્યે પોતાનો આતમા પવીત્ર રાષે. મુખ હસતૂ સોક નહી કરવો. તેવા અમો પારસી છૈ.

શ્લોક દશમો

वेश्याद्भिर्भिर्न संगः पितृषु शुचिमुखं श्राद्धमग्निश्च धेयो
नो मासं यज्ञबाह्यं स्वपिति महिधराशय्यहो पुष्पनारी ।
वैवाह्यं लग्नशुद्धिर्न हि भवति शुचिर्भर्तृहीनापुरं ध्री
येषामाचार एवं प्रतिदिनमुदितास्ते वयं पारसीकाः॥

Translation.—Who do not attach themselves to concubines; who perform sacred ceremonies in honour of their Fravashis, who protect the fire; who do not use flesh except in (Jashna) sacrifices; whose females whilst in menstruation do not sleep on the earth; (among whom) marriage is purity of devotion; whose married females are not (looked upon as) pure if devoid of husband; who daily rejoice in (abiding by) such observations;—those are we Parsis.

Drummond's Translation.—The Parsis hold it immoral and impure to cohabit with women not their own; they keep holy the anniversaries of their ancestors ; they do not use flesh but in sacrifices; their females lately delivered or those flowering are not allowed to move about and defile the terristrial element nor offend with their mind the more sublime. At nuptials contracted in happy hour no widows are admitted to be present.

Gujerati Translation —વેશ્યા સત્રિ સાથે સંગ નહિ કરવા. પ્રણેલી હોએ તે અમોને સુધિ. શ્રાધપશુને વેષે યજ્ઞ કર્વું માંશ હોમ્મુ રતુવંતી અસત્રિને ઘરમા ન રાખવિ તેને શાભલેઉ નહિ જોઇએ પ્રણેલા વના શુધ નહિ થાએ. તે અસત્રિ ભરતારની શુધ્ધિ હોએ. એવા આચાર રૂડા ધરમનો દિનપ્રતે મુહેત લગિ રાષવો (=રાખવો) તેવા અમો પારસિ છૌ.

શ્લોક અગીઆરમો

चत्वारिंशद्दिनानि प्रचरति न वधुः पाककार्ये प्रसूता
मौनाद्यस्वल्पनिद्रा जपनविधिरता स्नानसूर्यार्चनेषु ।
ध्यायंते चैव नित्यं मरुदनलधरातोयचंद्रार्कयज्दान
येषां वर्णे विहीनाः सततमभियतास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Whose wives do not get engaged in the work of cooking etc., (but) remain quiet and take complete rest for 40 days (*i.e.*, after delivery); (whose wives) after ablution are engaged in silent prayers and in (singing) the praises of the sun , who always think highly of (i. e , praise) the wind, fire, earth, water, the moon and the sun and other Yazads in whose caste men of different religion are always forbidden (to be taken) ;—those are we Parsis

Drummond's Translation.—Till a Parsi woman, who has brought forth a child shall have passed 40 days, she cannot cook victuals. She should keep silence nor sleep much, but bathe often, pray and think of the sun. She ought to admire the existing 5 elements also and the moon.

Gujerati Translation.—ચિઆર દાહાડાની સાત દહાડાની રતુવંતી હોએ દેહે પાક કીધાવન કાંઇ કારજ નહી કરિ .....મનમાં હિ મોન રાષિને અને થોડી નીદરા કરી મનમાંહી જપના રાષિ. સનાન કીધા વનાં સુરજ નહિ જોવો. અગનિને વાયુને જલને ચંદ્રમાને સુર્ય નેત્ય એ થકી શરીર દુર રાષવું. એવા પારસીના રૂડા ધર્મ શરવને જાલવેઉં. તેવા અમો પારસી છૌ.

શ્લોક બારમો

पानीयं व्योम चंद्रं हुतवहमनिलं भूमिमादित्यमेवं
श्रीहोर्मिज्दं च दातारमचलममरं चेतसा चिन्तयन्ति ।

नित्यं ये न्यासपाठं विदधति जयदं धर्मदं कामदं च
आहारे मौनमादौ तनुशुचिकरणे ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Who thus by the mind think (highly) of water, sky, moon, fire, wind, earth and sun, and of Hormazd the all Bountiful, Immutable and Immortal; who always recite the Nyâishna prayer which is the giver of victory, righteousness and desire; and who maintain silence while eating and washing the body; those are we Parsis.

Drummond's Translation.—Parsis venerate water, air, ether, earth, fire, the sun, moon and Hormazd as all bountiful, not transient but immortal, and ever attending to life's necessary wants and fulfilling lawful desires They should read or repeat duly every day their prescribed prayers for attainment of triumph, grace and glory. In eating they should be silent and their persons ought always to be pure.

Gujerati Translation.—પાંનીને આકાશને ચદ્રમાને અગનીને વાયુને ભૂમિને સૂર્યને પ્રથમ એને માનૂં. શ્રી હોર્મિજદ દાતાને અચલ ને અમર તેને નિત્ય ચિંતવુ છુ તેને નિયાસ્તે કરિં ઈઅસ્તે કરિ વંદિદાદે એવે ભણુવે કરિ આરાધુંચ તે થકી અમોને અજ્યઃ હોએ. ધર્મે કરી ગાઈને પુજું છું ષાતાં (=ખાતાં) બોલવું નહિ. તિણિ કરિ અનતન પવિત્ર કર્વું. તેવા અમો પારસિ છૈ.

શ્લોક તરમો

ऊर्णामय्यां धृतायामतिफलबहुलां जाह्नवीस्नानतुल्यां
येषां नित्यं नराणां धनगुणरचितां हेमवर्णां च रम्यां ।
योगाकारां विशालां गुरुजनवचनैर्मेखलां धारयंति
शास्त्रोक्तैः श्रोणिदेशेऽरुतकवचमिदं ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Who, in accordance with the direction of elderly persons, always put on the kûshti made of wool, which is productive of great merit, which resembles the performing of ablution in the Ganges, which is made of thickly set strings, which is of golden colour, and which is delightful and long and which is like a yoke; who put on, on the region of the waist, this coat-of-mail (Sûdra) which is (preserved) whole, in accordance with the teachings of the Scriptures;—those are we Parsis.

Drummond's Translation.—The advantages of wearing a Kûshti or string of wool round the waist are many and equal to ablution in the Ganges. It is directed to be preserved whole and clean and

forms a part of their dress as well as the Sûdra, or fine' shift of both sexes.

Gujerati Translation.—ઉનની કુસ્તી બાંધીએચ. તેનો ગાંઠ શાપના મૂખ સરખુ પડે છે. અતિશે ઘણુ ફલ તેનૂ હોએ ત્રુલ્ય સ્નાન અમોને કુસ્તી બાંધઆથી હોએ. નિત્ય અહમોને પાપડી નરાલા રાષે. કુસ્તી બાંધ્યાથી ઘણો ગુન એનો હુઇ. કુસ્તીની શોવન શરીષી વર્ણુ છિ. જેવા સરષ્ઠ સરજી તે વારની છે (?). ગુરૂને વચને કરી સાશલ માફેક નવજોત કરે તે વાર સદ્રો પેહેરે. તે ઉપરિ બાધવી. તેવા અમો પારસી છૌ.

શ્લોક ચઉદમો

प्रायश्चित्तं पवित्रं पशुमपि सहसा हंति चेत्पंचगव्यं
गोमूत्रं स्नानपूर्वं घनतरदिवसैः शुद्धिरेवं मनोज्ञा ।
नित्यं नित्यं गुरूणां सुवचनकरणं कल्मषक्षालनार्थं
येषामाचार एवं प्रतिदिनमुदितास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Who if they accidentally (happen to) kill even a beast, perform holy penance of (*lit.*, attended with) the Bareshnûm (ablution) with the cow-urine and the five products of the cow, and thus become completely pure after many days; who always follow the good sayings of (their) ancestors for the washing off of sin, who daily rejoice in abiding by such observations; those are we Parsis.

Drummond's Translation.—The Parsis solicit absolution of sin after heartily repenting thereof and by besmearing the body with the five products of the cow (milk, curd, butter, *mootra* and *gober*) one after another and washing off each with water.

Gujerati Translation.—પાપથકી પવિત્ર થાઇ, એવાં પ્રકારના પશુ બાહરનૂ અંત્રનુ સનાન તેનુ કરવુ. નિત્ય ગાઇનાં મૂત્રનું સ્નાન પિહિલું નિત્યં ઘણાં દિવસ જે તિણિ કરે તું મન શુધ થાએ. ગુરૂનાં જે રૂડા વચન તે નિત્ય કરવી. તેણે કરી પાપને ફેડૂં ધરમ આચાર દિન અમોને કરવું. તેવા અમો પારસી છૌ

શ્લોક પંદરમો

पूर्वाचार्यप्रबंधे र्विरचितरुचिरै र्मोक्षमार्गप्रदातैः
संस्कारैः संस्थितानां विकसितविधिना कथ्यते व्योम दावैं ।
सर्वेषां च त्रयाणां दहनवसुमतभास्कराणां च पूजा
शुद्धे रम्या य एवं प्रगदितमहिमास्ते वयं पारसीकाः ॥

Translation.—Of whom it is said that they attain lofty heaven if they act according to the religious observances which are laid down by ancient precep-

tors, which are composed in graceful language, and which point out the path of salvation ;—and (also) if they act up to the revealed commandments : who delight in purity and who are such glorious men,—those are we Parsis.

Drummond's Translation.—The sage inspired, who instituted these religious observances for the conduct of mankind, predicted eternal bliss to those who walked in the way of them. And it is believed that their supporters have found habitation in heaven. To their blessed memories, devout Parsis strew sandal and pulse upon the land.

Gujerati Translation—પુરવના જે આચારી તેણે બાધ્યાં. જે એવા પુસ્તક તેમાં સંસ્કાર રૂડા છિ. એવા મોક્ષમાર્ગ ન આપે કવિ જે તેણે વિકાસ જે કહેઆ મારગ સરવને એ માર્ગથકી સ્વર્ગ પ્રાપ્તિ થાઇ ત્રણ પ્રકારના જે પાપ ની મતં તેને બાલ. એવો રૂડો ધર્મ પારસીના સરવને પુષક્ષાત (?) કરિને કરવુ તેવા અમો પારસા છૌ.

શ્લોક સોલમો.

श्री होर्मिज्दमुखं सकलविजयकृत्पुत्रपौत्रादिवृद्ध्यै
दाता श्री आतशोयं स भवतु भवतां पापनाशाय नित्यं ।
श्री सूर्यः स्वानुकूलो बहुतरफलदा न्यासजाप्याय पंच
हे सर्वे पारसीका असुरविजयिनो यांतु मान्यं च नित्यं ॥

Translation.—O ye all Parsis, may the countenance of the all powerful Hormazd be for the prosperity of (your) sons and grand sons. May this beneficent fire ever be for the destruction of your sins. May the favourable sun and the five (elements), the givers of great blessings, be worthy of the Nyâishna prayers. May you be victorious over the demons. And may you always achieve great respect

Drummond's Translation.—The Raja's reply.—Be joy to those who walk faithfully in the way of Hormazd. Be increase of their generations. May their prayers obtain them remission of sins and the smile of the sun. May likewise abundance of wealth and the measure of their desires, flow from the liberty of Laxmi, and lastly let the beauties of person and of mind, which now adorn, continue to distinguish them amongst nations to the end of time

Gujerati Translation.—શ્રી હોમિજદ જે મુખ તે સર્વનેં જીતનું કરણાહર પુત્રનું ઘનું આપનારૂ નીત્ય શ્રી આતસ પાપ જે તેને નાસનુ કરતા હર ને માગીઇ તે આપે. સુર્યની ચંદ્રમાંની આતસની પાંણીની ભુમિની એવાં પાંચની ભકતી પ્રથમ પારસીને કરવી. અમારાં અંજમંનાન સદા જીતવું હોએ.

સ્વત ૧૮૭૪ માગસર સુદિ ૨) ને બુધે શાકે ૧૭૪૦ રોજ શ્રી મુબારક અમેરદાદ
ओरनके पुस्तक लखेत, अंत्वद जनरदे अत्वद माणकजी रूस्तमजी.

સંસ્કૃત શ્લોકો.*

ગુજરાતી હરૂફે તેના ગુજરાતી તરજુમાં સાથે.

૧ અશલોક પેહેલો.

શુરીઅન ધ્યાએનતી · એવઈ હુતવઅ મનીલમ · ભુમી આકાશ માદેઅંમ · તોએશંમ પચ તતવમ · તરીભોવન શદનંમ · નીઆએશ મંતરઇ અશતરી શંઘમ · શરી હોરમજદ · શુરેશમ · બહુ ગુણ ગરીમાનમ · તમેકાત કરપાલમ · ગઊરા ધીરા શોવીરા. બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા

૧ પેહેલા અશલોકનો અરથ.

શુરજનુ ધ્યાન ધરનારા · તથા અગનીની પુજાના કરનારા · તથા ભોમી તથા આકાશ · તથા પાણીને માંનનારા · અને નીઆએશનુ મંનતર જે છે તે દાડામાં તરણ વખત ભણનારા · અને પાંચે ફરેશતાથી આશમાન તથા જમીન તથા પાતાલ છે · અને શરી હોરમજદ જે શરવે ફરેશતાવોનો શરદાર છે · તે ઘણો ગુણે ભરેલો · અને જગતનો પાલનાર તેહેનુ ધ્યાંન ધરનારા · અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવત પારશી છઇએ.

૨ અશલોક બીજો

અશનાને ધ્યાંને શો પાટે હુતવહુ · હવને પરાશને તશરગ કાલે · શાશતરો કતમ મઊન · મારગમ નીજ ગુરૂ વીહુતમ · નાંના ધુપઇ શો પુશપઇ વરફલ નીચઇ · પુજેજનતીહા ધેનુ · ગઊરા ધીરા શો વીરા · બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા ·

૨ બીજા અશલોકનો અરથ.

નાહાતી વેલા · તથા પરમેશવરની ભગતી કરતાં ધ્યાન રાખીને ભણવું કરે છે · તથા આતશની નીઆએશ કરતા · તથા જંમતાં તથા પીશાબ કરતાં · શાશતરની રૂએ ગરૂના હુકમ પરમાંણે · એ શાતે જગો ઊપર બાજ ધરે · અને શુખડ લોબાંણ તથા અગરની ખુશબોએ કરીને · તથા ઘણાં પુને કરીને તથા શારા ફલે કરીને ગાએની પુજા કરે છે · તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા · તથા બલવત પારસી છઇએ

૩ અશલોક ત્રીજો.

રમેઅંમ શવાગોશો · વશતરમ કવીચ · ગુણ મઅમ કચુકમ · એદરંતીઈ ઊકતા · મુરનાશો પુશતી · મહીમુખ શમતંમ · બંધનમ શરત · કેટેઆંમ મુરદાન · ચીતરા વશતર · પટ જુગલ તલે છાંદીઅનતીહા · નીતઅમ ગઊરા ધીરા શોવીરા · બહુબલ નલેઆ શતેવઅંમ પારશીકા. ·

૩ તરીજા અશલોકનો અરથ.

જે પોતાને અંગે બખતર ઇઆને શદરો પેહેરે · અને કંમરે શારો ઊનની પવીતર કુશતી · શાંપનાં મોડાં જેવી બાંધે છે · અને માથું બેવડી ટોપીથી ઢાંપે છે · તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવંત પારસી છઇએ. ·

---

* "કદીમ તારીખ પારશીઓની કશર ઇઆને કબીસાની હકીકત" લખનાર—દશતુર અસપંદીઆરજી કામદીનજી. (૧૮૨૬ ઇસવી) પા૦ ૧૨૯–૧૪૧.

૪ અશલોક ચોથો

એન માગલંમ • વીવાએ તવથ શુભ દીવશે • શુત શવંમ ગીતા • વાદીઅંમ શરી ખંદાતેઅ મ • શુધનદ મ વપુશી એવતઇ • આધારીઅ ઈ અતીહા • એશામ આચાર એપવીતરા • બહુ ગુણુ વીધઇઓ રમએ શાશતરા અરથઇ ઊકતા • ગઊીરા ધીરા શોવીરા • બહુબલ નલેઆ શતેવઅ મ પારસીકા. •

૪ ચોથા અશલોકનો અરથ.

જેના ઘરમાં લગંણુને શારે દાડે ગીત ગાવાં • તથા તાશાં નગારાં વાગે છે • અને જેનુ કાંમ શરત પવીતર છે • અને જેની અશતરીઓ અંગે શુખર તથા હરએક તરેહની ખુશબો લગાડે છે • અને જેનાં શાશતરની રીતનાં ગુણુ ઘણા છે • તે અંમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવંત પારશી છઇએ •

૫ અશલોક પાંચમો.

એશાંમ ગહેશુરમંમ • ચધુરા રશમંમ ચાંનદાંનમચ • તીતંમ કાશારંમ કુપ વાપી • ધરતર કરતંમ • દાંન મેખી પરકારમ • વશતરાદંમ દરવદાનમ • દવીશવર ગુણી નાંમ • શરવ દાએ ચરંતી ગઊરા ધીરા શોવીરા • બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા. •

૫ પાંચમાં અશલોકનો અરથ.

જેના ઘરથી અનની શખાવત થાએ છે • અને તલાવ તથા કુઆ તથા વાવ બધાવે છે • અને વશતર તથા દરવ બહુ ગુણવાલા બરામણને આપે છે • તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા • તથા બલવત પારશી છઇએ.

૬ અશલોક છઠો

ઇઆ દરકા હરશો • વીશાદ શુખમ શુખમહો • ગનેઆન મઊનેચ ઇઆદરક • ધરમ ધરમ ઊચઇઆદરક વીમલ • ફલ કરતઇ આ ઊરધા ધશમાચ ઇઆ • ઇઆદરક દુતી તીમીરીચ • એઊ શરશ તીરાંમહાં • કારઊ એશામ મારગોવતઇ • વદઇ નરવર • પોરૂશો ગઊરા ધીરાશો વીરા • બહુબલ નલેઆ શતેવંઅ મ પારશીકા. •

૬ છઠા અશલોકનો અરથ.

જેહેવો હરખ ને કલેશ • જેહેવું દુખને શુખ • જેહેવુ ગનેઆન ને અગનેઆંન • જેહેવો ધરમ ને અધરમ • જેહેવો આરોગ ને રોગ • જેહેવું આકાશને પરથવી • જેહેવુ અજવાલુ ને અધારૂં • જેહેવી શરશટી ને મરકી • તેહેવાઅમો પુરશ ને નારી • તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા • તથા બલવત પારશી છઈએ.

૭ અશલોક સાતમો.

ગો મુતરઇ મનતર • પુતઇ શરદવન મીતઇ • શતરી પએ પાંન શુધઇ • બા જંત શનાંન • મુકતંમ તદનો પરીવીરતા • મધ દેશેચ મુદરા • બાજત નીદરા • ચન જપકરનંમ • દેવ પુજાદી કારીઅંમ • એશાંમ મારગે • હીતતવમ શતતવમ ભઅદચ • ગઊરા ધીરાશો વીરા • બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા.

૭ સાતમાં અશલોકનો અરથ.

જેનાં મારગમાંહાં ગો મુતરે કરીને મંતરભણીને નાહાવું કહુ છે • અને કેડે કુશતી રાખવી • અને કુશતી વના ઊંઘવુ નહીં અને જપ ન કરવો • અને કુશતી વના શાહેબની શેવા ન કરવી • અને જેહેના મારગમાંહા મરે તેહેના ફરી પેદાએશ નહી • એ તતવ છે તે અંમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવંત પારશી છઇએ.

૮ અશલોક આઠમો.

કાશટઇ શટમાશ શુશકઇ · રગરૂમ અજઇ કાશટ · કરપુર ધુપઇં હોમશ · આત પંચ કાલેમ · પરતીદીન મુદી તઇ રખશરઈ મનતર ઈ ઓકતઈ · તીર વાંનમ વનીર · વતંમ ધંનનીચએ · નો ઇઊ ગાંનતે પી અઈઆ · ઈઆતશ તમને · આઈક નીશટા નચઇ · વતીર તથા ગઊરા · ધીરા શો વીરા બહુ બલ નલેઆ · શતેવઅમ પારશીકા.

૮ આઠમાં અશલોકનો અરથ.

છ મહીનાનાં શુકાં અગરનાં · તથા મરીઆગના તથા શુખરનાં લાકડાંનો · તથા કપુરનો ધુપ પાંચ વેરા કરે · અને પાચ વેરા મતરના અખશર ભણીને હોમે · અને અગની શુરજને ન દેખે · અને વરશાદના દાડામા અગનીને જાલવે અને જે શાચા નેઆવના ચાલનારા · અને પારકી અશતરીને તજનારા · તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવત પારશી છઇએ.

૯ અશલોક નવમો.

એશાંમ મે વાંગનાઆ રતુશમે · અદીને શપત રાતરા ભવેદ · વઇ શુધી શુધાચા · માશાત પરશવા શમ એકે · દેહે શુધી શત થઇ વ રમેઆ · ચારેણુ ઇઊકત · નવ કનક નીભા વીરઅ વતો · બલેશટા પુતાતમ તોપાનોત અમ વીક શીતા વદના ગઊરા · ધીરા શો વીરા બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા.

૯ નવમાં અશલોકનો અરથ.

જેહેની અશતરીઆ રતુકાલને વીશે · ઇઆને દશતાંન બેઠેલી ઓરતો ૭ શાત દીવશે પવીતર થાએ · અને જણે તારે દીવશ ૪૦ ચાલીશે પવીતર થાએ · અને જે રૂરા આચારે શારી જુગતે · પવીતર રેહે અને ગોરા તથા શારા દેખઇતા · અને મોહોટા પરાકરમી હોશીઆર અને ઘણા પવીતર · અને હમેશાં ખુશ રેહેનારા · અમો પારશી છઇએ.

૧૦ અશલોક દશમો.

વેશઆભી નઇ વ શંધંમ · પીતર શમ શુચીતા રાધ કાલે ગની ચીનતાનો માંગ શંમ જગન બાજેઅંમ શવ પતી નહી દરા · એઆંમ હો પુશપનારી વહીવાએ લગણુ શુધી રશુચી · નહીમતા ભરતર હીના · પુરનધરી · એશાંમ આચારા એવમ પરતીદીન મુદીતા · ગઊરા ધીરા શોવીરા · બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા.

૧૦ દશમાં અશલોકનો અરથ.

જે વેશેઆનો શંગ ન કરે · અને જે પરમાંણે બુજરગો થાઈ ગઆ તે પરમાંણે પવીતર રેહે · અને શરાધ કાલે ઇઆને ડોશલાંના દાડા અગનીનુ ધઆંન ધરે · અને જગંન વના માશ જેને કાંમ નહીં આવે · ઈઆને ગંહંબાર તથા જશંન તથા ફરવરદીઆંન શેવાએ · ગોશત કાંમમાં નહીં આવે · અને દશતાન બેઠેલી અશતરી ભોમી ઊપર વગર બીછાંને શુવે નહી · અને વેવામાહાં લગંણુનો શારો દીવશ જુવે · અને વેવામાંહાં અપવીતર કાંમ નહી આવે · એહેવો જેનો આચાર છે · તે અમો બલવંત પારશી છઇએ.

૧૧ અશલોક અગીઆરમો.

ચત વારીઅમશ દીનાની · પરચરતી નવધુ પાક · કારીએ પરશુતા · મનાટીઆ શવલપ નીદરા જપ વાધી નારતા·શનાંન શુરીઆ·અરચંને શુધઆ · અતે ચઇ વ નીત અમ મદદ · નલ ધરા · તો એ ચાંદરારક જગનામ એ શામ · વરનો નદીરન શતત મહ·એતે·ગઉરા ધીરા શોવારા·બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા

૧૧ અગીઆરમાં અશલોકનો અરથ.

જેની અશતરી જણેઆ પછે ૪૦ ચાલીશ દીવશ શુધી રશોઇના કાંમમાહા નહી આવે · અને કોઈ શાભલે તે પરમાંણે બોલ નહીં·અને ઘણીવાર ઊંધે નહી અને દીન ૪૦ ચાલીશ પછે નાહી ને શુરજની પુજા કરે·તેવાર પછે જે બીજુ કરવુ હોએ તે કરે·અને નીતે પવન તથા અગની તથા ભોમા તથા પાણી તથા ચંદર તથા શુરજ તથા જશન તથા ગહબાર·એ શરવેને માંને છે· અને જેની વરન પરમેશવરના હુકમથી આખર શુધી જારી રેહે · તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવંત પારશી છઇએ.

૧૨ અશલોક બારમો.

પાંણીઅમ વીઅમ ચદરંમ હુત વહ મનીલમ ભુમી માદતએ · નેવમ શરી હોરમજદ દાતારંમચલ · મંમરમ ચેતશા ચંતનીઅમ નીતઅમ એનાશ પાડમ શતત વીજએદમ·ધરમ દમ શંચરનતી · તવાહારે મઊન માડીઆ·શતનુ શુચી કરણે·ગઊરા ધીરા શોવીરા બહુબલ · નલેઆ શતેવઅંમ પારશીકા.

૧૨ બારમાં અશલોકનો અરથ.

જે નીતે પાંણી તથા આકાશ તથા ચદર તથા અગની તથા પવન તથા ભોમી તથા શુરજ તથા હોરમજદ જે મોહોટો શાહેબ અને દાતાર અને કાએમ વગર મોતનો · તેહેનું મનથી ધઆન કરે છે·અને જે ફતેહનો આપનારો અને ધરમનો વધારનાર·તેહેની નીઆએશનું ભણવુ કરનાર· અને જમતી વેલા તથા નાહાતી વખત બાજ ધરે છે·તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવંત પારશી છઇએ.

૧૩ અશલોક તેરમો.

ઊરૂનાં રૂપાંમશો વરનાંમ શુલલીતા ફુલદામ જાહાનવી શ.નાન · પુને આમ મેશાનાંમ·ચઇવ પુમશાંમ ધંણુ ગુણુ · રચીતાંમ·હેમ વરણાનચે રંમઅમ ઈ ઓગા · કારામ વીશાલામ ગરૂજંણુ વચનઇ·મેખલાંમધારીઅનતી શાશતરોકતમ · શરોનીદાશે·ઉરૂતર જધણે ગઊરા · ધીરા શોવીરા બહુ બલ નલઆ શતેવઅંમ પારશીકા.

૧૩ તેરમાં અશલોકનો અરથ.

જે પોતાની કમરે ઊંનની શારી બેશ અને શારાં ફુલને આપે તેહેવી · અને ઘણા પવીતર કરે· અને ઘેટાનાં નીમાલા ઘણા તાર વતે કરીને મોહોટી કુશતી·ગુરૂનાં વચનથી તથા શાશતરની રીતે કંમરે બાંધે છે·તે અંમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવંત પારશી છઉં.

૧૪ અશલોક ચઉદમો.

જાતેઆ નીતઅંમ પવીતરા • પશુમપી શહશાહંનતી વેત પંચ ગવીઅઇગો મુતરઇ•શનાંન • પુરવંમ ધંનતર દીવશ અઇ શુધી • રેવમ મનોગના નીતઅમ - ગરૂ નાંમ શુવચન - કરનાંમ કલમશ ખઆલના રથંમ એશાંમ આચાર એવમ પરતીદીન મુદીતા ગઉરા ધીરાશો વીરા બહુબલ નલેઆ શતેવઅંમ પારશીકા.

૧૪ ચઉદમાં અશલોકનો અરથ.

• જે નીતે પવીતર છે•અને કોઈ વખત પશુ વગરે મારેઆ માંહા આવે તારે ગઉ મુતરે કરીને• • અશનાન કરતાં • ઘણે દીવશે પવીતર થાએ છે • એહુવો જેહેનો આચાર છે • અને હમેશે ખુશ રેહેછે • તે અંમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવત પારશી છઇએ.

૧૫ અશલોક પંદરમો.

પુરવા ચાર એઇ તરબધ એઇ વીરચીત રૂચીત રૂચારેઇ મુખશ મારગ પરદાત શંશકારેછ શતાત કવીનામ વીરચીત • વીધીના કથંત વીઓમ દશચ શરવે શાંમ ચતર આનાંમ દહન વશુમતી ભાશકર નાંનચ પુજા • પુશપાદએઇ શમ પરદેશટા પરમુદી તા મનશ ગઊરા ધીરા શોવીરા બહુબલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા.

૧૫ પદરમાં અશલોકનો અરથ.

જે પહેલાંના વડાવા લોકોએ શારા બેશ કરેલા મુખશના મારગ ઈઆને ફરીથી પેદા નહીં થાએ એહેવા મારગ છે તે રીતે કરીને ચાલે તો ફરી પેદા નહી થાએ અને બુજરગોની રીતે આતશ તથા જમીન તથા શુરજનું ધઆંન ધરતાં અગની ઊપર ખુશબોએ કરી તથા ફુલે કરીને પોતાની ખુશીથી શાશતર પરમાણે પુજા કરે છે તે અમો ગોરા તથા ધીરા તથા શુરા તથા બલવત પારશી છઇએ.

૧૬ અશલોક શોલમો.

શરી હોરમજદ જઆ મુખંમ એ તશકલ વીજએ કરત પુતર પઊતરેશુ • વરધી દાતા શરીઆતશોઅમ • બહુ ધન ફલ કર । નાશની પાપંચ જાતુતે શરવે પારશીકા શતન વીજઇન શરી • જએ શચૈઇવ નતૈઅમ ગઉરા ધીરા શો વીરા બહુ બલ નલેઆ શતેવઅમ પારશીકા.

૧૬ શોલમા અશલોકનો અરથ.

શી હોરમજદ ફરેશતાવોનો શાહેબ કેહેવો છે કે શરવે કાંમ કરે તેહેનું નામ લીધાથી શરવે મુરાદ બર આવે • અને શી આતશ ફરજદાંન ફરજદને વધારે અને ઘણુ ધન આપે • અને જેને કોઇ દીવશ પાપ નહી લાગે • અને નશો પલીદી બાલેઆથી આતશ અપવીતર થતો નથી અને જે હમેશેહ લખશમી તથા જશ તથા શુખ તથા ખુશી તથા ફતેહ શરવે વશતુને આપે તે અમો પારશી છઊં.